

Chijnie ndo Jesús chronga ndo Lucas

Xrangíxin xroon ji'i

1 ¹Kueya n̄ tjaun n̄ ndako xrokjin n̄ kain nge'e nduaxin kon'en nchakon bake'e ndo Jesús ngajinna ²xranchi juinchekuajina sen, sen xrangíxixión bikonxin ikon sen kain nge'e juinche'e ndo Jesús ko kuaxi sen chronga sen ti nichja ndo. ³Jan'an kaxon juanchangi jian kain nge'e tsikon'en xrangíxixión bake'e ndo Jesús. Ko jai xrokjin'annta, Teófilo, kain nge'e xranchi tsikon'en naa ko naa, ⁴ixi tsichuxinnta jian kain nge'e tsijinchekuan'annta sen.

Naa ndo ángel kuii ndo chronga ndo ixí tsjongí'e ndo Juan Bautista

⁵Nchakon bake'e xi Herodes baketuen'en xa nunte Judea, nti'a bake'e naa ndotaana bakin'in Zacarías, kuachrjenixin ndo xitaana bakin'in Abías. Ko janchri'e ndo Zacarías bakin'in jan Elisabet, ndotáchr'i'e jan kaxon xranchrjen ndotaana Aarón. ⁶Yui sen jian kuanche'e sen xranchi tjaun ndo Dio ko

bakitikaon sen kain ti nge'e kuetuan'an ndo. Méxin, xro'an ngisen chao xrondachro ixí je'e sen chónnda sen ijie. ⁷Ko xro'an chjan kuachónnda sen ixí jan Elisabet kuituen'a jan xrochónnda jan chjan, ko je'e sen ó tachríi sen.

⁸Ko tjume'e naa nchakon ndo Zacarías ko xitaana, sen nche'e ixr̄a xranchi je'e ndo, kuetuen'en sen tsajon sen juasie sen ngajin ndo Dio. ⁹Xranchi kuanche'e xitaana nchakon me'e, ndo Zacarías kuayé'e ndo ixr̄a tixin'in ndo ngaxin'in nchia tjúá ndo'a ndo Dio ixí tsjaaka ndo tsjoxraxé. ¹⁰Nchakon juaaka ndo tsjoxraxé ngaxin'in ndo'a ndo Dio, kain ni ste nduja nichje'e n̄ ndo Dio. ¹¹Ko tuinxin ndo Zacarías bikon ndo naa ndo ángel xruan'an ndo Dio ko siin ndo ángel nangoxin jian tjenja altar ti iche tsjoxraxé. ¹²Hora bikon ndo Zacarías ndo ángel me'e, je'e ndo chrinkaxrakon ndo. ¹³Ko ndo ángel nichja ndo ko ndachro ndo:

—Zacarías xrakon'a, ixí ndo Dio kuin'en ndo nge'e juanchia,

méxin, janchri'a Elisabet sinchejongí'e jan naa xjan xi ko ja'a sincheki'ian xjan Juan. ¹⁴Ko ja'a xrochónda juaxruxin ko kueya na xroché'e na ixi tsjongí'e xjan me'e. ¹⁵Ko chjan'an ijié tsake'e xjan ngajinxin ndo Dio. Ko xro'an vino ko ninaa xran tsi'a xjan, ko tsango xrochónda xjan Espíritue ndo Dio ti xrajiyá xjan gaya tse'e janée xjan. ¹⁶Ko je'e xjan sinchekuen'en xjan ni tjajna Israel, ko kueya na xrokjan na tsitikaon na ndo Dio. ¹⁷Je'e ndo Juan tsitaon ndo tsjendue'e ndo cha'o tsi'xin Ncháina, ko xrochónda ndo xraje'o juachaxin xranchi kuachónda ndo profeta Elías, ko xronichje'e ndo aséen ndotée ichjan tsoñao'a na ngajin chjen'en na, ko kain ni titikaon'a ndo Dio tsono'e na xranchi tsitikaon na ndo ko jian sinche'e na ixi tsij Ncháina Cristo.

¹⁸Ko je'e ndo Zacarías juanchangi'e ndo ndo ángel ko ndachro ndo:

—¿Xranchi tsonóna ixi tson'en ti ndachronta? Ixi jan'an ó tsango tachríina ko kaxon janchri'na ó nachríi jan.

¹⁹Ko je'e ndo ángel juatingéxixi ndo:

—Jan'an Gabrielna, ko nta'a kain nge'e tetuan'an ndo Dio. Ko kuetuanna ndo tsji'i ko xrontatjua nge'e jian tson'en.

²⁰Ko ixi kuitikaon'a ti ndachrjan, méxin, tsonosian ko jua'i

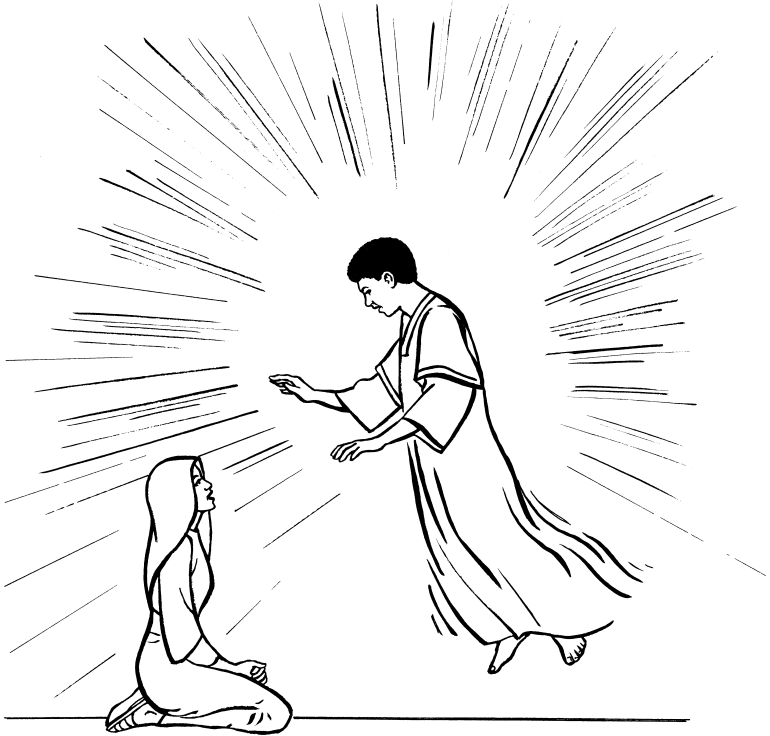
xronichja xroxetjaja nchakon tson'en me'e.

²¹Ko kain ni stechón'en nduja ndo'a ndo Dio ixi tsachrje ndo Zacarías, stexraxaon na sonda jitonchrjen'en ndo ngaxin'in ndo'a ndo Dio. ²²Ko hora kuachrje ndo, í jua'i nichja ndo. Ko xraxaon na ixi xrojan nge'e bikon ndo Zacarías ngaxin'in ndo'a ndo Dio. Ko je'e ndo ixi je'o itja ndo tjakoxin ndo nge'e tjaun ndo ixi nosin ndo.

²³Ko juexin xetja nchakon juinche'e ndo Zacarías ixra ngaxin'in ndo'a ndo Dio, sakjui ndo ndo'e ndo. ²⁴Ko tjume'e jan Elisabet, janchri'e ndo Zacarías, yaa jan chjan. Ko íkuachrxjixin'a jan ndo'e jan na'ó nchanitjao, ko jixraxaon jan: ²⁵“Jaña ndo Dio kuajon ndo juachaxin ixi xrochónda chjan ko ítsjanao'ina na jai.”

Ndo ángel chronga ndo ixi tsjongí'e xjan Jesús

²⁶Kuatsinga ikjaon nchanitjao ko ndo Dio xruan'an ndo ndo ángel Gabriel itsji ndo naa tjajnéé tjajna Galilea ndatin'in Nazaret ²⁷*ixi nti'a xronichje'e ndo naa nchrichajan ndatin'in María ko je'e nchrichan xrachuxin'a nchrichan ninaa xi. Je'e nchrichan tsjate'e nchrichan tsute'e nchrichan naa xi ndatin'in José, kuachrjenixin xa ndo rey David.

*Ndo ángel nichje'e ndo jan María
(Lc. 1:28)*

²⁸ Ko ndo ángel me'e kuixin'in ndo ndo'a jan María, ko ndachro ndo:

—¡Jan'an jui'i tjá'anta juajna ixi ndo Dio ícha tjua'anta ndo ko Ncháina Dio jii ngajinnta, ícha juntanchaonnta ndo ixi ikaxin nchri!

²⁹ Ko xronka je'e nchrichajan ko íkuienxin'a nchrichan nge'e

juajna kuajon ndo ángel. ³⁰ Ko je'e ndo ángel ndachro ndo:

—María, xrakon'anta, ixi ndo Dio ícha tjua'anta ndo. ³¹ *Ko jai tseyá naa chjan ngaya tseenta ko sinchejongí'enta naa xjan xi ko sinchekin'innta xjan Jesús. ³² Ko je'e xjan tsango tsetuan'an xjan, ko tsin'in xjan chjen'en ndo Dio jii ngajní. Ko je'e Ncháina ndo Dio

xrochjée xjan juachaxin tsetuan'an xjan xranchi baketuan'an ndotáchr'i'e xjan xranchrjen, ndo David. ³³Ko je'e xjan tsetuan'an xjan tjajna Israel kain nchakon ko ti tsetuan'an xjan ítsjexin'a.

³⁴Ko jan María juanchangi'e jan ndo ángel, ndachro jan:

—¿Xranchi tson'en ji'i, ixi jan'an rikian'i xi?

³⁵Ko juatingéxin ndo ángel, ndachro ndo:

—Espíritue ndo Dio tsii ngajinnta ko juachaxien ndo sinchekitsáanta ndo xranchi naa tsa'on. Ko xjan tsjongí'e xrochóna'i xjan ijié, ko ndatsin'in xjan chjen'en ndo Dio. ³⁶Ko kaxon jan kichuunta Elisabet yaa jan chjan maski ó nachrîi jan. Ko jai, nchri bandachro na jua'i xrochóna chjan, jai ó ikjaon nchanitjao yaa jan xjan. ³⁷Méxin juachaxien ndo Dio, chao tson'en kain nge'e.

³⁸Ko ndachro jan María:

—Jan'an nta'a xrée Nchána Dio; méxin jan'an tsitika'on kain nge'e kuetuanna ndo xranchi ja'anta ndachronta.

Ko juexin nichja ndo ángel, sakjui ndo.

**Jan María kuitsje'e
jan jan Elisabet**

³⁹Kaxon nchakon me'e, jan María nteeto sakjui jan naa tjajna ngata'a ijna nunte Judea. ⁴⁰Ko kuiji jan tjajna nti'a kuixin'in jan ndo'a ndo Zacarías ko jan Elisabet ko kuajon jan juajna ngajin jan Elisabet.

⁴¹Hora kuin'en jan Elisabet juajna, xjan yaa jan chrinka xjan ngaya tse'e jan, ko je'e jan Elisabet tsango kuayé'e jan juachaxien Espíritue ndo Dio. ⁴²Ko tjume'e jan Elisabet séen nichja jan ko ndachro jan:

—Ndo Dio juinchenchaoan ndo ícha ixi ikaxin nchri, ko kaxon juinchenchaoan ndo chjan'an. ⁴³¿Ngisen jan'an ixi jui'a kuitsjena ja'a, janée Nchána?

⁴⁴Ixi hora kuin'an juajnáa, chrinka chjan'na ngaya tse'e ixi ché'e xjan. ⁴⁵Ijié juaxruxin chonda ixi kuitikaoan nge'e tson'en, xranchi ndachro ndo Dio.

⁴⁶Ko tjume'e jan María ndachro jan:

Aséenna tajon juasaya ngajin Ndotána Dio.

⁴⁷Ko juaxruxin ritjén ixi ndo Dio kuantsjena ndo ijié.

⁴⁸Ndo Dio xraxaon ndo sinche'e ndo jian ngajin, jan'an naa nchri nóa nche'e ixra ngajin ndo.

Ko jai tsaxi xrondachijina na ndo Dio juinchechaoan ndo.

⁴⁹Ndo Dio chóna ndo kain juachaxin, ko juinche'e ndo ijié nge'e ngajin

ixi je'e ndo tsango tjúá ndo.

⁵⁰Ko je'e ndo kain nchakon tikonóe'e ndo kain ni tajon juasie ngajin je'e ndo.

⁵¹Je'e ndo soji ndo ixi juinche'e ndo kain nge'e ko kuantsje'e ndo juachaxin chóna kain ni nchejié aséen.

⁵² Ko kuantsje'e ndo kain juachaxin chónnda ni tetuan'an ko juinchejié ndo kain ni nóa ixi je'e na xrochónnda na juachaxin.

⁵³ Ko kuajon ndo kain nge'e jian kuayé'e ni chónnda'i ko xro'an nge'e kuajon ndo ngajin ngisen kueya chónnda.

⁵⁴ Je'e ndo bingijna ndo ni tjajna Israel, ni nche'e xrée ndo; ko bikonóe'e ndo na,

⁵⁵ ixi jaña ndache ndo sen tachrí'e na xranchrjen, ndo Abraham ko kain ni tsachrjenixin ndo.

⁵⁶ Ko jan María kuitu'e jan ndo'a jan Elisabet níi nchanitjao, ko tjume'e ikjan jan ndo'a jan.

Jongí'e ndo Juan Bautista

⁵⁷ Ko kuii nchakon sinchejongí'e jan Elisabet chjen'en jan, ko juinchejongí'e jan naa xjan xi.

⁵⁸ Méxin, ni ste tjenka ndo'a jan ko ni nchando'a jan, ikjui na kuitsje'e na jan ko kuintee na juaxruxin ngajin jan ixi kono'e na ixi ndo Dio tsango bikonóe'e ndo jan. ⁵⁹ Kuitja ijní nchakon, kuii na ixi tsayé'e ichjan chji'e ni judío, ko tjaun na xrokuin'in xjan Zacarías xranchi tin'in ndotée xjan. ⁶⁰ Ko ndachro janée xjan: —Na'i. Xrokonda tsin'in xjan Juan.

⁶¹ Ko je'e na juatingéxin na: —¿Sonda tsin'in xjan jaña? Xro'an sen ndúya tin'in na jaña.

⁶² Tjume'e itja na juanchangéxin na ndotée xjan

xranchi tjaun ndo tsin'in xjan.

⁶³ Ko je'e ndo juanchia ndo tu'lo ntāa ko ikjin ndo: “Je'e xjan tsin'in xjan Juan.” Ko kain ni ste nti'a xronka na. ⁶⁴ Ko tuinxin ijngo kuaxi nichja ndo Zacarías, ko kuaxi kuajon ndo juasie ndo ngajin ndo Dio. ⁶⁵ Kain ni ste tjenka nchando'a sen xronka na, ko kain tjajna ngata'a ijna Judea kuin'en na nge'e kon'en. ⁶⁶ Ko kain ni kuin'en nge'e kon'en, xraxaon na ko ndachro na:

—¿Nge'e ixra sinche'e ichjan ña?
Ko nduaxin ndo Dio tsango jii ndo ngajin xjan.

Ndo Zacarías itsje ndo

⁶⁷ Ko ndotée xjan ndo Zacarías me'e ícha kuayé'e ndo juachaxien Espíritue ndo Dio ko nichja ndo chijnie ndo Dio ko ndachro ndo:

⁶⁸ Juasie Ndotáina Dio titikaon ni tjajna Israel ixi je'e ndo kuii ndo tsingijna ndo tjajnéé ndo.

⁶⁹ Ko je'e ndo xruan'an ndo ngisen ícha soji tsingijna tsachrjengéxin ijié chónnda chujni,

naa sen kuachrjenixin ndo David, ngisen juinche'e ixra ngajin ndo Dio.

⁷⁰ Jaña nichja ndo Dio nichjaxin ndo sen chronga chijnie ndo Dio ó sa'ó

⁷¹ ndache ndo sen ixi tsingijna ndo tsantsje'e ndo juachaxin kain ni ningakoina.

⁷² Ko tsikonóe'e ndo sen tachrí'ina kuintee sa'ó,

ko xraxaon ndo ti juao ndo
sen tǵajnéé ndo ó sa'ó.

⁷³ Ko ji'i tsindache ndo Dio ndo
tachrí'ina xranchrjen, ndo
Abraham

⁷⁴ ixi tsingijnana ndo ixi tsitua'i
xi ningakojna,

ko chao sinche'ena ixra ngajin
ndo Dio ko xroxrakon'ana,

⁷⁵ ixi ícha tǵjá tsake'e aséeina
ko jian tsitikaonna chijnie
ndo Dio,

ko tsojuna ngajin ndo Dio
kain nchakon.

⁷⁶ Ko ja'a, chjan'na, ja'a xrokjan
naa ngisen xronichja
chijnie ndo Dio jii noi,
ko ja'a sa'ó tsitaon'en Ncháina,^a
ko ja'a sinchenataonxian
chaoé ndo,

⁷⁷ ixi tsono'e ni tǵajnéé ndo ixi
sinchem'é ndo kain ijie
chóna na

ko tsajon ndo juachaxin
tsitǵáña'i na.

⁷⁸ Ixi je'e Ndotáina Dio tsango
tjaunna ndo ko tsango
tikonóa'ina ndo,

ko je'e ndo tsajon ndo xro'i
tsingasáñaína kain nchakon,

⁷⁹ ko tsajon ndo xro'i
tsingasáñaxin kain ni jii ti
tsango naxixe'e.

Ko je'e ndo tsake'e ndo
tutéina ngata'a cha'o tajon
juaxruxin.

⁸⁰ Ko je'e xjan bangi xjan ko
konsoji aséen xjan. Ko bake'e xjan
ngataon ijngi ti xro'an ngisen

ste, xetjaja nchakon konoxin xjan
ngajin ni tǵajna Israel.

Jongí'e xjan Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 ¹Nchakon me'e bake'e naa
xi ícha baketuan'an ko
bakin'in xa Augusto César, ko je'e
xa kuetuan'an xa ixi tsixintaxin
kain na ixi tsono'e xa ngjan'in
chujni chóna kain tǵajna.

²Méxin, ti sa'ó kuixintaxin chujni
xi Cirenio baketuan'an xa nunte
Siria. ³Ko kuetuen'en na kain na
satsji na tǵajna tikinixin'en na
ixi nti'a tsixintaxin na. ⁴Méxin,
ndo José kuachrjexin ndo tǵajna
Nazaret tikinixin'en Galilea, ko
sakjui ndo tǵajna Belén nunte
Judea ti tsijongíexin ndo David,
ixi ndo José kuachrjenixin ndo
ndo tachrí'e ndo xranchrjen, ndo
David. ⁵Méxin sakjui ndo José
tǵajna Belén, je'e ndo ko janchri'e
ndo jan María. Ko je'e jan María
ó yaa jan ichjan. ⁶Ko nchakon jii
sen tǵajna Belén, kuitja nchakon
tsjongí'e chjen'en jan María. ⁷Ko
nti'a kuixin'in sen naa nchia ti
tejua iko ixi kuitja'i sen nchia no
tsitu'e sen. Méxin, nti'a jongíexin
chjen'en jan María, xjan sa'ó, ko
je'e jan kuintsía jan xjan manta ko
bake'e jan xjan ngaya ti nexin iko.

Sen ángel ko ni stendáa kutuchjon

⁸Tiie me'e tjenka tǵajna Belén
kaxin na stendáa na kutuchjoen

^a 1:76 *Ncháina* Señor *Ncháina Jesús* o *Ncháina Dio*

na ngataon ijngi. ⁹Me'e tuinxin konoxin naa ndo ángel xruan'an ndo Dio, ko bika'o ndo chjiixrué ndo Dio juinchengasáña nguixin ngandajin na; ko je'e na tsango xronka na. ¹⁰Ko je'e ndo ángel ndache ndo na:

—Xrakon'anta ixi jan'an bikian juajna jian, méxin, xrochondanta juaxruxin ko kain ni tjajna kaxon. ¹¹Tjajnéé ndo David jai jongéxin naa chjan, xjan me'e sinchem'é'e xjan kain ijie chónnda chujni, ko je'e xjan Ncháina Cristo. ¹²Itjinta tjajna, nti'a tsinchíinta xjan jitsjía xjan manta ko jii xjan ti no nexin iko.

¹³Xrajíi ndo ángel, tuinxin konoxin ícha kueya sen ángel

kuixin sen ngajní,^b ko itsje sen ko kuajon sen juasaya ngajin ndo Dio jii ngajní, ko ndachro sen:

¹⁴ ¡Juasie ndo Dio jii ngajní ixi tsango chónnda ndo juachaxin!

Ko juaxruxin tsintee kain ni ste ngata'a nunte, kain ni titikaon ndo.

¹⁵ Ko tjume'e kain sen ángel sakjui sen ngajní, ko ni stetsje'e kutuchjoen ndache kichuu na:

—Ichjina tjajna Belén, tsitsje'ena nge'e kon'en nti'a xranchi ndachro ndo ángel xruan'an ndo Dio.

¹⁶ Ko nteeto sakjui na bikitsje'e na jan María ko ndo José, ko ichjan jii xjan ti tejua iko. ¹⁷Hora

© 1996 David C. Cook

*Nchakon jongí'e ndo Jesús
(Lc. 2:16)*

^b 2:13 ngajní cielo

bikon na xjan, beki na kain ti ndachro ndo ángel kondee je'e xjan ¹⁸ko tsango xronka kain chujni kuin'en ti ndachro na. ¹⁹Ko je'e jan María jixraxaon jan ngaya aséen jan kain nge'e kon'en. ²⁰Ni stetsje'e kutuchjoen ikjan na ti kuintu'e na kuée na, ko kuajon na juasaya ngajin ndo Dio ixi kain nge'e kuin'en na ko bikon na, kain nge'e kon'en xranchi ndachro ndo ángel.

Ndotée xjan Jesús bikao sen xjan tjajna Jerusalén

²¹*Nchakon kuitja xjan Jesús ijní nchakon, chjée sen xjan chji'e ni tjajnée xjan ko juinchekin'in sen xjan Jesús, xranchi kuetuan'an ndo ángel ngajin jan María nchakon xayá'i jan xjan.

²²Kuitja nchakon chao jii jan María xranchi tsiketuan'an ley tsikjin ndo Moisés, ko tjume'e je'e jan ko ndo José sabikao sen xjan tjajna Jerusalén ixi ndo Dio sinchenaon^c ndo xjan.

²³Ko jaña juinche'e sen xranchi jitaxin xroon kuituan'an ndo Dio: "Kain xjan xi, xjan kóña sa'ó, tikinixin'en xjan ndo Dio."

²⁴Méxin, jan María ko ndo José sakjui sen ndo'a ndo Dio ixi bikao sen iko tsen'en nti'a xranchi jitaxin xroon tsituan'an ndo Dio tson'en, méxin xrokuajon sen yuu kuntúá najni o yuu kuxenta.

²⁵Nchakon me'e tjajna Jerusalén bake'e naa ndo tachrfí ndatin'in Simeón. Je'e ndo tsango jian ndo, ko bakajon ndo juasaya ngajin ndo Dio, ko chón'en ndo xroxruan'an ndo Dio ngisen tsingijna tjajna Israel. Méxin Espíritue ndo Dio jii ngajin ndo Simeón ²⁶ko Espíritue ndo Dio juincheno'e ndo Simeón ixi xratsen'a ndo tsikonja ndo ndo Cristo, ndo xroxruan'an ndo Dio. ²⁷Ko tjume'e Espíritue ndo Dio juinchexraxaon ndo Simeón xrokjui ndo ndo'a ndo Dio. Ko nchakon me'e kuij jan María ko ndo José bikao sen xjan Jesús ngaxin'in ndo'a ndo Dio ixi kuitikaon sen xranchi tsiketuan'an ley. ²⁸Ko tjume'e ndo Simeón joa ndo xjan Jesús ko kuajon ndo juasaya ngajin ndo Dio ko ndachro ndo:

²⁹Jai, Ncháina, ó kuitja ti ndachronta.

Jai chao tájonnta juachaxin juaxruxin tsen'en na,

³⁰ixi ó bikon ngisen kuij tsantsje kain ijié chondana,

³¹ko ja'anta tsixruan'annta xjan ko kain tjajna tsichuxin na xjan.

³²Je'e xjan xro'i tsingasáña ngajin kain tjajna, ni je'a tjajna Israel, ko tsajon na juasaya ngajin tjajnánta Israel ixi nti'a konoxin xjan Jesús.

^c2:22 *sinchenaon* bendecir

2:21: Lc. 1:31.

³³Ko ndo José ko jan María, janée xjan Jesús, xronka sen ixi jaña ndachro ndo Simeón xranchi sinche'e xjan Jesús.

³⁴Ko tjume'e ndo Simeón juinchenchaon ndo sen ko nichje'e ndo jan María, janée xjan ko ndachro ndo:

—Chjan'an me'e tsika'o itsjé nge'e tangi tsikonni. Méxin, kueya ni tjajna Israel, kaxin n̄a tsitikaon'a n̄a ko ikaxin n̄a tsitikaon n̄a chijnie xjan ko jian tsake'e n̄a. ³⁵Ko jaña tsonoxin xranchi xraxaon nguŋgu aséen n̄a. Ko kain nge'e tson'en sintani'a xranchi naa chika yao tsatsingatu'u asáan ja'a, María.

³⁶Ko kaxon nti'a bake'e naa janachri profeta, nichja jan chijnie ndo Dio ko ndatin'in jan Ana. Ndotée jan bakin'in ndo Fanuel, ko je'e ndo, ndo tachrí'e ndo xranchrjen, ndo Aser. Je'e jan Ana ó tsango nachrí jan, ko xranchríhajan jan tsikute'e jan ko bekao jan ndoxi'e jan je'ó yaato nano. ³⁷Ko jai ó ka'an jan ko noókán ko noó nano chónnda jan. Ko tachrxjin'a jan ni'ngo ndo'a ndo Dio; ko ndi'ao bake'e jan tiie ko nchakon bakajon jan juasaya ngajin ndo Dio; ko kaxin nchakon bajine'a jan ixi nichje'e jan ndo Dio. ³⁸Ko nchakon me'e jan Ana konchjiñe'e jan ko juangíxin jan kuajon jan juasie jan ngajin ndo Dio, ko kuaxi jan nichja jan ixi xjan Jesús, nichje'e

jan kain ni stechón'en nchakon xroxruan'an ndo Dio ngisen tsingijna ni tjajna Jerusalén.

**Ndotée xjan Jesús kjanka'o
sen xjan tjajna Nazaret**

³⁹*Nchakon juexin juinche'e jan María ko ndo José kain nge'e ndachro chijnie ndo Dio, ikjan sen tjajnee sen Nazaret, nunte Galilea. ⁴⁰Ko xjan Jesús ícha bangi xjan, ko ícha konsoji xjan, ko ícha no'e xjan jian kain nge'e ixi ndo Dio bakajon ndo juachaxin ngajin xjan.

**Kuitja sen xjan Jesús
ngaxin'in ni'ngo**

⁴¹Ndo José ko jan María, janée xjan Jesús, bakji sen tjajna Jerusalén kain nano ixi tsake'e sen nti'a ti kia pascua. ⁴²Ko nchakon kuitja xjan Jesús teyuu nano, je'e sen ko je'e xjan sakjui sen tjajna Jerusalén xranchi kuituen'en sen ixi kia pascua. ⁴³Nchakon juexin kia pascua, kua sen cha'o itji tjajnee sen. Ko xjan Jesús tsikitu'e xjan nti'a tjajna Jerusalén, ko ndo José ko jan María, janée xjan, konoe'a sen tsikitu'e xjan. ⁴⁴Je'e sen xraxaon sen ixi xjan Jesús jitji xjan ngakjen'en sen kaxin, ko sakjui sen nchijíi naa nchakon. Ko tjume'e juée sen xjan ngajin ni kichuu sen ko ni chúxin sen. ⁴⁵Ko kuitja'i sen xjan, méxin ikjan sen tjajna

Jerusalén ko juée sen xjan nti'a. ⁴⁶Ko nchakon nínxin kuitja sen xjan ngaxin'in ni'ngo ndo'a ndo Dio. Nti'a jii xjan nunte ngusine kain sen tjako chijnie ndo Dio ko jitin'en xjan ti ndachro sen, ko jitjanchiangí'e xjan sen. ⁴⁷Ko kain chujni jitin'en ti ndachro xjan, xronka nã ixi tsango jian no'e xjan ko jian tjate'e xjan kain nge'e tjanchangí'e sen xjan. ⁴⁸Ko xronka ndo José ko janée xjan hora bikon sen ti jii xjan ngusine sen no'e. Ko janée xjan ndachro jan:

—Chjan'na, ¿sonda jaña juinche'e? Ndotáa ko jan'an yaana juachjaon chrjítjéena ja'a.

⁴⁹Ko juatingíexin xjan Jesús:

—¿Sonda tjééninta? ¿Á noa'inta ixi jan'an xrokonda sinta'a xrée Ndotána?

⁵⁰Ko je'e sen kuienxin'a sen nge'e ndachro xjan.

⁵¹Ko tjume'e sabikao sen xjan Jesús tjajnee sen, tjajna Nazaret, ko xjan Jesús bakitikaon xjan sen. Ko jan María, janée xjan, ngaya aséen jan xraxaon jan kain nge'e kon'en. ⁵²Ko ícha bangi xjan ko ícha kono'e xjan, ko ijié juachaxin kuajon ndo Dio ngajin xjan, ko kain nã tsango tjue'e nã xjan.

Ndo Juan bake'e ndo ngata'a jnã

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 ¹Ó chónnda tena'ó nano baketuan'an xi Tiberio César, ko xi Poncio Pilato

baketuan'an xa nunte Judea, ko xi Herodes baketuan'an xa nunte Galilea, ko xi kichuu xi Herodes ndatin'in Felipe baketuan'an xa nunte Iturea ko nunte Traconite, ko xi Lisanas baketuan'an xa nunte Abilinia. ²Ko xi Anás ko xi Caifás xitaana ícha tetuan'an. Nchakon me'e ndo Dio, nichje'e ndo ndo Juan, chjen'en ndo Zacarías, xjan bake'e ntajie. ³Ko ndo Juan ikjui ndo kain tjajna ngande'e inda jitinga ndatin'in Jordán ko ndache ndo kain nã ixi xrokonda tsintu'e nã ti ndako'a nche'e nã ko tsikitée nã ixi ndo Dio jaña sinchemé'e ndo kain ijié chónnda nã. ⁴Jaña jitaxin xroon tsikjin ndo profeta Isaías ndachro:

Naa téé sen nichja ntajie tuyako ko ndachro:

“Nchekonchjiannta cha'o tsaji Ncháina, tantje'enta naa cha'o nao itji.

⁵Ko kain tsaaka tsingachjian inche, ko kain jnã ko kain ngande'e jnã, jian tsonataunxin; ko kain cha'o nango itji, xroxendue'e cha'o ko kain cha'o nataonxin'a, tsonataunxin cha'o.

⁶Méxin, kain ni ste ngata'a nunte nti'i tsono'e nã ngisen xruan'an ndo Dio, tsantsje ndo ijié chónnda chujni.”

⁷*Nchakon me'e kueya nã bakonchjiñe'e nã ixi ndo Juan

tsikitée ndo nā, ko je'e ndo ndache ndo nā:

—¡Ja'anta tsikachrjenixinnta kunchee! ¿Ngisen ntatjunta satsinge'enta juañae ndo Dio ti ó tuinxin tsii? ^{8*}Xrokonda tsindoxinnta ti ndako'a nche'enta ko jian titikaonnta ti tetuan'an ndo Dio. Ko Ndachro'anta: “Jan'anna ícha jianna ixi kuachrjenixinna ndo Abraham.” Ko jan'an nduaxin ntatjunta ixi ndo Dio chao sinchéña ndo ixro jil'i xrokjan xjantié ndo Abraham. ^{9*}Méxin, ó jichón'en chika jacha xrochrijinxin ntaa, nue'e ntaa xrochrijinxin ntaa. Méxin kain ntaa tajon'a itu cháña tsjánka nā ntaa ko tsa ntaa xro'i.

¹⁰Ko tjume'e juanchangi'e nā ndo Juan ko ndachro nā:

—¿Nge'e xrokonda sinta'ana?

¹¹Ko juatingéxin ndo Juan ko ndachro ndo:

—Ngisen chónda yuu manta xrochjée sen naa manta ni xro'an nge'e chónda. Ko ngisen chónda nge'e sine xrochjée sen ni chónda'i.

^{12*}Ko konchjiñe'e kaxin ni xenge'e i'nā tomi tjanchia xi tetuan'an ko kaxon tjaun nā tsikitée nā, méxin, juanchangi'e nā ndo Juan:

—Maestro, ¿nge'e xrokonda sinta'ana jan'anna?

¹³Ko je'e ndo ndachro ndo:

—Je'o tjanchianta ti nduaxin sínká nā.

¹⁴Ko kaxon kaxin xisoldado juanchangi'e xa ndo Juan:

—Kaxon jan'anna, ¿nge'e sinta'ana?

Ko je'e ndo juatingéxin ndo:

—Tantsje'anta chujni nge'e chónda nā, ko nchexronka'inta nā ixi nge'e juinche'a nā, ko take'énta juaxruxin ixi je'o tomi tjachanta.

¹⁵Kain ni ste nti'a tjao nā ixi je'e ndo Juan á ndo Cristo ndo.

¹⁶Ko ndo Juan ndache ndo kain nā:

—Jan'an nduaxin ntatjunta ixi jan'an tikitéxinnta inda, ko tsii naa ngisen tsikitéxinnta ndo ixi Espíritue ndo Dio ko xro'i. Ko je'e ndo ícha ijíe juachaxin chónda ndo ixi juachaxin chonda jan'an. Jan'an tixinixinna'i tsoxindanga'a tjuée katée ndo. ¹⁷Ko je'e ndo ó bika'o ndo naa kachrintu ixi tsjenduaxin ndo noatrigo ixi tsachrjekje'en xineno. Tsjatsi'in ndo kain noatrigo ti tixinixin tsji'in no, ko kain xineno tsjánka ndo ti xro'i jua'i tsanga.

¹⁸Jaña ndachro ndo Juan ko ndache ndo nā ikaxin nge'e ko chronga ndo chijni jian. ^{19*}Ko kaxon kuyakutee ndo Juan xi Herodes, xi tetuan'an, ixi jikao xa nchri Herodías, nchrinchri'e xikichuu xa, xi ndatin'in Felipe, ko kaxon ndo Juan koñao ndo ngajin xi Herodes ixi ícha nge'e ndako'a juinche'e xa. ²⁰Ko xi

Herodes kuitikaon'a xa, ko ícha chinga juinche'e xa ko kaxon bije'e xa ndo Juan ndo'achjiso.

Bikitée ndo Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Ko nchakon xrajitikitée ndo Juan kueya na, kaxon kuii ndo Jesús bikitée ndo. Ko hora jinichja ndo Jesús ngajin ndo Dio xitje'e ngajni ²² *ko Espiritue ndo Dio xingajin xranchi naa kuntúa ko bake'e ba ngata'a jaa ndo Jesús ko kuin'enni nichja naa ngisen jii ngajni ndachro:

—Ja'a chjan'na ko tsango tjua'a.^d Ko jan'an ritjén juaxruxin ngajian.

Kain ndotáchri'e xranchrjen ndo Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Ndo Jesús kuachónnda ndo xranchi ikánte nano nchakon ti juangíxin ndo xrée ndo.

Ko kain na xraxaon na xixi je'e ndo Jesús chjen'en ndo José.

Ko ndo José chjen'en ndo Elí,

²⁴ ko ndo Elí chjen'en ndo Matat,

ko ndo Matat chjen'en ndo

Leví,

ko ndo Leví chjen'en ndo

Melqui,

ko ndo Melqui chjen'en ndo

Jana,

ko ndo Jana chjen'en ndo José.

²⁵ Ko ndo José chjen'en ndo

Matatías,

ko ndo Matatías chjen'en ndo Amós,

ko ndo Amós chjen'en ndo

Nahum,

ko ndo Nahum chjen'en ndo

Esli,

ko ndo Esli chjen'en ndo Nagai,

²⁶ ko ndo Nagai chjen'en ndo

Maat,

ko ndo Maat chjen'en ndo

Matatías,

ko ndo Matatías chjen'en ndo

Semei,

ko ndo Semei chjen'en ndo

José,

ko ndo José chjen'en ndo

Judá.

²⁷ Ko ndo Judá chjen'en ndo

Juana,

ko ndo Juana chjen'en ndo

Resa,

ko ndo Resa chjen'en ndo

Zorobabel,

ko ndo Zorobabel chjen'en

ndo Salatiel,

ko ndo Salatiel chjen'en ndo

Neri.

²⁸ Ko ndo Neri chjen'en ndo

Melqui,

ko ndo Melqui chjen'en ndo

Adi,

ko ndo Adi chjen'en ndo

Cosam,

ko ndo Cosam chjen'en ndo

Elmodam,

ko ndo Elmodam chjen'en

ndo Er.

²⁹ Ko ndo Er chjen'en ndo Josué,

^d 3:22 *tjua'a* yo te amo

3:22: Mt. 3:17; Mr. 1:11; Lc. 9:35.

ko ndo Josué chjen'en ndo
 Eliezer,
 ko ndo Eliezer chjen'en ndo
 Jorim,
 ko ndo Jorim chjen'en ndo
 Matat.
³⁰ Ndo Matat chjen'en ndo Leví,
 ko ndo Leví chjen'en ndo
 Simeón,
 ko ndo Simeón chjen'en ndo
 Judá,
 ko ndo Judá chjen'en ndo José,
 ko ndo José chjen'en ndo
 Jonán,
 ko ndo Jonán chjen'en ndo
 Eliaquim.
³¹ Ndo Eliaquim chjen'en ndo
 Melea,
 ko ndo Melea chjen'en ndo
 Mainán,
 ko ndo Mainán chjen'en ndo
 Matata,
 ko ndo Matata chjen'en ndo
 Natán.
³² Ndo Natán chjen'en ndo David,
 ko ndo David chjen'en ndo Isaí,
 ko ndo Isaí chjen'en ndo Obed,
 ko ndo Obed chjen'en ndo
 Booz,
 ko ndo Booz chjen'en ndo
 Salmón,
 ko ndo Salmón chjen'en ndo
 Naasón.
³³ Ndo Naasón chjen'en ndo
 Aminadab,
 ko ndo Aminadab chjen'en
 ndo Aram,
 ko ndo Aram chjen'en ndo
 Esrom,
 ko ndo Esrom chjen'en ndo
 Fares,

ko ndo Fares chjen'en ndo
 Judá.
³⁴ Ko ndo Judá chjen'en ndo
 Jacob,
 ko ndo Jacob chjen'en ndo
 Isaac,
 ko ndo Isaac chjen'en ndo
 Abraham,
 ko ndo Abraham chjen'en
 ndo Taré,
 ko ndo Taré chjen'en ndo
 Nacor.
³⁵ Ndo Nacor chjen'en ndo Serug,
 ko ndo Serug chjen'en ndo
 Ragao,
 ko ndo Ragao chjen'en ndo
 Peleg,
 ko ndotée ndo Peleg me'e ndo
 Heber,
 ko ndo Heber chjen'en ndo
 Sala.
³⁶ Ndo Sala chjen'en ndo Cainán,
 ko ndo Cainán chjen'en ndo
 Arfaxad,
 ko ndo Arfaxad chjen'en ndo
 Sem,
 ko ndo Sem chjen'en ndo Noé,
 ko ndo Noé chjen'en ndo
 Lamec.
³⁷ Ndo Lamec chjen'en ndo
 Matusalén,
 ko ndo Matusalén chjen'en
 ndo Enoc,
 ko ndo Enoc chjen'en ndo
 Jared,
 ko ndo Jared chjen'en ndo
 Mahalaleel,
 ko ndo Mahalaleel chjen'en
 ndo Cainán.
³⁸ Ndo Cainán chjen'en ndo Enós,
 ko ndo Enós chjen'en ndo Set,

ko ndo Set chjen'en ndo Adán,
ko ndo Adán chjen'en ndo Dio.

**Xixron'anxrée tjaun xa
xrojuincheye'e xa ndo Jesús**
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 ¹Ndo Jesús tsango chónda ndo juachaxien Espíritue ndo Dio, ko tjume'e kjanxin ndo ti jii inda jitinga ndatin'in Jordán. Ko Espíritue ndo Dio bikao ndo ntajie. ²Nti'a bake'e ndo yuu ikán nchakon, ko kain nchakon me'e juine'a ndo, ko tjume'e kuen'en ndo jinta ko Xixron'anxrée tjaun xa xrojuincheye'e xa ndo. ³Ko je'e Xixron'anxrée ndache xa ndo Jesús:

—Siá nduaxin ja'a chjen'en ndo Dio, ndache ixro ji'i xrokjan ixro nutja.

⁴Ko juatingíexin ndo Jesús ko ndachro ndo:

—Ndachro xroon jitaxin chijnie ndo Dio: “Je'a je'o nutja tsechónxin chujni. Kaxon ixi chijnie ndo Dio tsechónxin na.”

⁵Ko tjume'e Xixron'anxrée bikao xa ndo Jesús ngata'a naa ijna ícha nui ko juako'e xa ndo kain tjanya jii ngata'a nunte. ⁶Ko ndachro Xixron'anxrée:

—Jan'an xrotjá'a juachaxin ko kain ti tjintee chónda kain tjanya ixi jan'an kuayá'a kain ji'i, ko chao xrotjá'a kain ji'i ngajin ngisen jan'an tja'on. ⁷Méxin siá ja'a tsake'exian ntatuchi'ian ko xrochjána juasaya, kain ji'i tsaye'é.

⁸Ko juatingíexin ndo Jesús ko ndachro ndo:

—Tingaxintuan satjia, Xixron'anxrée ja'a. Ndachro chijnie ndo Dio: “Tsájuan juasaya ngajin Ncháa ndo Dio, ko je'o ngajin je'e ndo sinche'é ixra.”

⁹Ko tjume'e Xixron'anxrée bikao xa ndo Jesús tjanya Jerusalén, ko juinçekajin'in xa ndo ti ícha nui ngata'a ni'ngo ko ndachro xa:

—Siá nduaxin ja'a chjen'en ndo Dio, chrinka ti nunte; ¹⁰ixi ndachro chijnie ndo Dio:

Ndo Dio tsetuen'en ndo sen ángel ixi xrotsengia sen,

¹¹ko ngaya itja sen tsake'e, ixi tsontengíxin'a tutáa ixro.

¹²Ko ndo Jesús juatingíexin ndo ndachro ndo:

—Kaxon ndachro chijnie ndo Dio: “Tsaké'a naa nge'e ixi tsikuan á chao sinche'e ndo.”

¹³Ko Xixron'anxrée jua'i juincheye'e xa ndo Jesús, ko je'e xa sajuixin xa ti ndo Jesús kaxin nchakon.

**Juangíxin Ndo Jesús
juinçekuen'en ndo chujni
nunte Galilea**

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴Ko tjume'e Ndo Jesús ikjan ndo nunte Galilea ko tsango chónda ndo juachaxien Espíritue ndo Dio. Ko kain ni nti'a teki na kain ti juinche'e ndo Jesús.

¹⁵Ko je'e ndo juinçekuen'en ndo chujni chijnie ndo Dio ngaxin'in ni'ngo ste kain tjanya nti'a, ko

kain n̄a kuajon n̄a juasaya^e
ngajin ndo.

**Ndo Jesús bake'e ndo
tjajna Nazaret**
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Ko t̄jume'e ndo Jesús sakjui ndo tjajna Nazaret, ti no bangíxin ndo. Ko nchakon sábadó t̄joké'e n̄a, kuixin'in ndo ningue ni israelita ixi jaña kuanche'e ndo. Ko bingatjen ndo Jesús ixi sinchekuanxin ndo ti jítaxin xroon chijnie ndo Dio. ¹⁷ Ko ch̄jée n̄a ndo xroon tsikjin ndo kuanichjixin chijnie ndo Dio ó sa'ó, ndo Isafás. Ko je'e ndo kuantje'e ndo xroon ko juée ndo ti jítaxin ja'in:

¹⁸ Espíritue ndo Dio jii ngata'ana, ko kuayá'a juachaxin xronichja chijnie ndo tsayé'e ni nóa. Xruan'anna ndo ixi sintaxruan'an ni tangi ste, ko tsantsje j̄ee ni steje'e, ko sintaxruan'an ni tikon'a; ko tsingijna ni stechrúa,

¹⁹ ko xrontatjan n̄a ixi kuii nchakon tsingijna n̄a ndo Dio ko tsantsje ndo ijie chónda n̄a.

²⁰ Ko t̄jume'e ndo Jesús bije'e ndo xroon, ko kuajon ndo xroon ngajin xi jinche'e ixr̄a ni'ngo, ko je'e ndo bake'e ndo nunte. Ko kain ni ste nti'a jian stetsje'e n̄a ndo. ²¹ Ko kuaxi nichja ndo:

—Jai kuitja nchakon ndachro chijnie ndo Dio, chijni kuin'ennta.

²² Ko kain n̄a stetjao kichuu n̄a kondee xranchi jian jinichja ndo, ko xraxaon n̄a tsango chaxro ti nge'e nichja ndo. Ko juanchangi'e kichuu n̄a:

—¿Á je'a xi ji'i chjen'en ndo José?

²³ Ko ndo Jesús ndache ndo n̄a: —Nduaxin xrondechijintana chijni ji'i: “Ja'a xi nchexruan, ja'ua toxruan'an.” Ko kaxon xrondechijintana: “Ti kuin'anna juinche'e tjajna Capernaum, jaña nche'e kaxon nti'i tjajnaa.”

²⁴ *Ko xrajnichja ndo, ko ndachro ndo:

—Nduaxin xrontatjunta xro'an sen profeta nichja chijnie ndo Dio, tsitikaon n̄a ndo ni tjajnéé ndo. ²⁵ Ko jan'an nduaxin ntatjunta ixi bake'e itsjé nchri ka'an nunte Israel nchakon bake'e ndo profeta Elías, naa ndo kuanichja chijnie ndo Dio ó sa'ó, nchakon me'e kui'a ichrin níi nano kutu'o ko tsango bake'e jinta nchijíi tjajna nti'a. ²⁶ Ko ndo Dio xruan'i ndo ndo Elías xrokuitsje'e ndo ngixe'i nchri ka'an tjajna Israel. Na'i. Xruan'an ndo ndo Elías itsji ndo ngajin naa nchri ka'an bake'e tjajna Sarepta, tjenka tjajna Sidón ixi tsingijna ndo nchra. ²⁷ Kaxon nunte Israel kuintee kueya chujni níexin ichin

^e 4:15 *juasaya* respeto, honor
4:24: Jn. 4:44.

lepra nchakon bake'e ndo profeta Eliseo, ko xruan'i ndo Dio ndo Eliseo ngisen xrokuitsje'e ndo ngixe'i chujni níexin ichin lepra nti'a. Je'o ndo Naamán kuixin tjajna Siria, me'e ndo kokxruen'en.

²⁸ Ko kain ni ste ngaxin'in ni'ngo kuin'en nã jaña, ko tsango koñaõ nã. ²⁹ Bingatjen nã ko kuantsjexin nã ndo Jesús nti'a, ko bikao nã ndo ngande'e tjajna ngata'a ti ijnã ícha nui ixi tjaun nã xrojuinchengandatjen nã ndo ijnã me'e. ³⁰ Ko je'e ndo Jesús kuatsinga ndo ngakjen'en nã ko sakjui ndo.

**Naa xi bachónða xa espíritue
Xixron'anxrée**
(Mr. 1:21-28)

³¹ Ko tjume'e ndo Jesús sakjui ndo tjajna Capernaum, naa tjajna tikiñixin'en tjajna Galilea ko kain sábadõ nchakon tjoké'e nã nchekuen'en ndo ni ste nti'a. ³² *Ko ni stetin'en juinche'e nã juaxrxin xranchi kuancheken'en ndo nã ixi chijnie ndo chónða ijíe juachaxin.

³³ Ko ngaxin'in ni'ngo nti'a jii naa xi chónða espíritue Xixron'anxrée ko séen kuyako xa ko ndachro xa:

³⁴ —Tintunãna, Jesús tjajna Nazaret. ¿Á jui'ia ixi sinchetjáñana? Jan'an chuxian ixi ja'a naa ngisen ícha tjúá xruan'an ndo Dio.

³⁵ Tjume'e ndo Jesús kuyakutee ndo espíritue Xixron'anxrée, ko ndachro ndo:

—¿Tenkua, ko tachrxexian xi ñã!
Tjume'e je'e espíritue

Xixron'anxrée juanka xi me'e nunte ngatoxin ikon kain ni ste nti'a. Ko tjume'e kuachrje espíritue Xixron'anxrée ko juinchenie'a xa xi me'e. ³⁶ Kainko nã xronka nã, ko ndache kichuu nã:

—¿Nge'e chijni jian nichja ndo Jesús? Ixi je'e ndo chónða ndo ijíe juachaxin ko tetuen'en ndo espíritue Xixron'anxrée ko titikaon, tachrje ko satji espíritue.

³⁷ Ko kain tjajna nti'a binga chijnie xranchi nchexruen'en ndo Jesús kain nã ko xranchi nichja ndo.

**Ndo Jesús juinchexruen'en ndo
jachée ndo Simón Pedro**
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Tjume'e ndo Jesús kuachrxexian ndo ni'ngo ko sakjui ndo ndo'a ndo Simón Pedro. Ko jachée ndo Pedro tsango níexin jan súa. Méxin, kuinóatée sen ngajin ndo Jesús ixi sinchexrjuen'en ndo jan. ³⁹ Ko ndo Jesús kuisée ndo ti jitsinga jan, ko kuyakutee ndo súa ko je'e súa kuachrje súa. Ko tuinxin bingatjen jan ko kuajon jan juine sen.

**Ndo Jesús juinchexruen'en ndo
kueya ni ni'e**
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ko kuitaon nchakon, kain ni chónða ni ni'e, níexin nã

ngixe'i ichin, bikao na na ti jii ndo Jesús; ko je'e ndo bake'e ndo itja ndo ngata'a ngujngu na, ko koxruen'en kain na. ⁴¹Ko itsjé ni ni'e kuantsjexin ndo espíritue Xixron'anxrée ko hora tachrje espíritue tuyako ko ndachro:

—Ja'a chjen'en ndo Dio.

Ko ndo Jesús kuyakutee ndo espíritue Xixron'anxrée ko kuintue'a ndo xronichja xa ixi je'e xa no'e xa ixi je'e ndo Jesús, ndo Cristo.

Ndo Jesús juinçekuen'en ndo ni ste nunte Galilea

(Mr. 1:35-39)

⁴²Ko ó bingasaña je'e ndo Jesús kuachrjexin ndo tjajna me'e, ko sakjui ndo nunte xro'an chujni ste. Ko je'e na juée na ndo ko ikjui na ti no jii ndo. Ko tingakon'en na ndo ixi tjaun'a na satsji ndo inaa tjajna. ⁴³A je'e ndo Jesús ndachro ndo:

—Jan'an xrokonda itsji ikaxin tjajna ixi xrontatjan na xranchi tsayé'e na ti tetuan'an ndo Dio ixi me'e juixin jan'an.

⁴⁴Ko jaña kuaji ndo Jesús kain ni'ngo tikinixin'en nunte Galilea ko ndache ndo na chijnie ndo Dio.

Kueya kucheë itsé sen

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 ¹*Naa nchakon ndo Jesús jii ndo ngande'e ndalago ndatin'in Genesaret ko kueya na kuixintja kichuu na ixi tjaun na

tsin'en na chijnie ndo Dio. ²Ko bikon ndo jii ngande'e inda yuu ntabarco tsikintu'e ni itsé kucheë ko je'e na stenéma na nocha'a tséxin na ba. ³Ko je'e ndo bajin'in ndo naa ntabarcoe naa xi ndatin'in Simón, ko ndo Jesús ndache ndo xa ixi tsoncheka xa ntāā ícha ngusine inda. Ko bake'e ndo nunte ngata'a ntabarco ko kuaxi ndo juinçekuen'en ndo kain ni ste nti'a. ⁴Ko juexin juinçekuen'en ndo na, tjume'e ndache ndo xi Simón:

—Tiku'a ntabarco ti ícha yaso'e inda, ko tjankanta nocha'a chringi inda ixi xrotsénta kucheë.

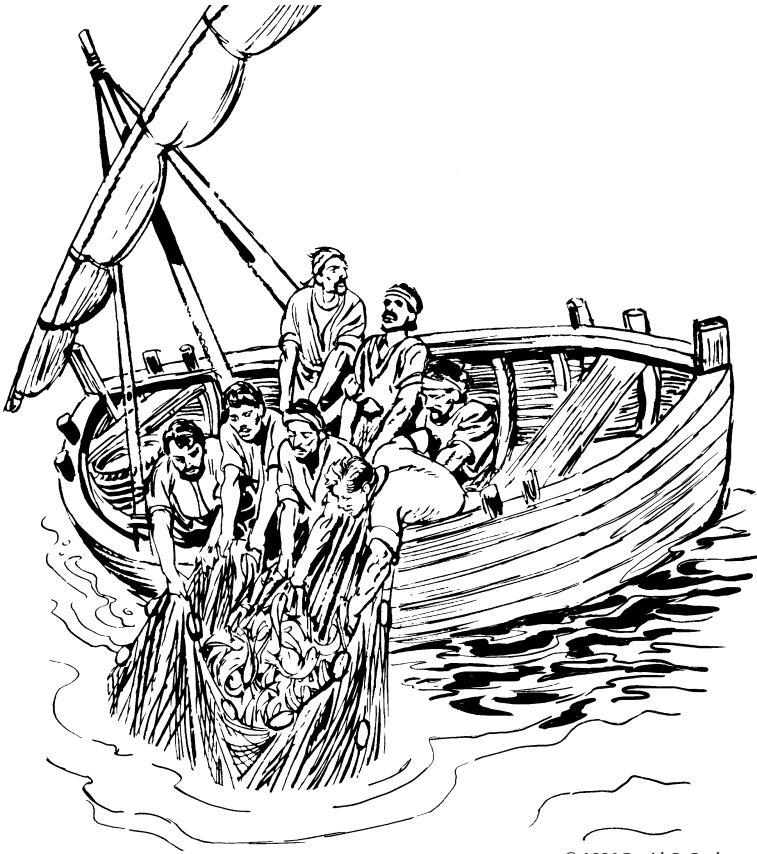
⁵*Ko ndo Simón juatingíexin ndo:

—Maestro, nguixin tiie stenta'ana ixra ko xro'an kucheë itséna. Ko siá ja'anta ndachronta, jaña sinta'ana.

⁶*Ko je'e sen kuitikaon sen nge'e ichro ndo Jesús. Ko tsango kueya kucheë bingachjian nocha'a ko jitaxin jichrindaon no. ⁷Ko tjakaxin kichuu sen steyá inaa ntabarco ixi tsonchjiñe'e sen tsingijna kichuu sen. Ko kuji sen ko juinçekeaon sen yui ntabarco ko je'e ntāā kuechjen'en ntāā ko ó xrojamangi ntāā ixi kueya kuama ntāā. ⁸Ko bikon ndo Simón Pedro nge'e kon'en, bake'exin ndo ntatuchi'in ndo ko ndachro ndo:

—Tingaxintuan, Nchána Jesús, ixi jan'an tjúá'i aséenna.

⁹Méxin, ndo Simón ko sen ste ngajin ndo xronka sen ixi

© 1996 David C. Cook

*Ixi ti nichja ndo Jesús me'e kuantsengi sen kueya kuche
(Lc. 5:7)*

kueya kucheꞄ itsé sen. ¹⁰Kaxon xronka ndo Jacobo ko ndo Juan, chjen'en ndo Zebedeo, sen me'e tingijna ndo Simón nche'e sen ixra. Ko ndo Jesús ndachro ndo:
—Xronka'ia, sa'ó kuatse kucheꞄ ko jai tsaxia xronichje'e chujni kondeena jan'an.

¹¹Ko bikao sen nt̄barco ngande'e inda. Ko kuintu'e sen nt̄a ko kain nge'e kuachóna

sen ko sakjui sen rué'e sen ndo Jesús.

Ndo Jesús juinchexruen'en ndo naa xi níexin ichin lepra
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Naa nchakon bake'e ndo Jesús naa tjajna, kuii naa xi níexin xa ichin lepra. Ko bikon xa ndo Jesús, méxin, konchjiñe'e xa ko bake'exin ntatuchi'in xa

ko kuiséya xa ngata'a nunte ko kuinóatée xa ko ndachro xa:

—Ja'anta nchexruannanta siá jaña tjaunnta.

¹³Ko ndo Jesús bake'e ndo itja ndo ngata'a xa ko ndachro ndo:

—Jaán tja'on; syntaxruan'an.

Ko tuinxin koxruen'en xa. ¹⁴Ko je'e ndo kuetuan'an ndo ngajin xa:

—Xro'an ngisen teki'é ixi ó koxruan'an. Itjia ngajin xitaana ixi ó koxruan'an ko tájuan ti tikinixin kuituan'an ndo Moisés ko jaña tsikon kueya na ixi koxruan'an.

¹⁵Ko kono'e kain tjanya chijnie ndo Jesús, ko kueya na konchjiñe'e na ngajin ndo ixi tsin'en na nge'e ndachro ndo, ko sinchexrjuen'en ndo chin'en na. ¹⁶Ko je'e ndo Jesús bakachrjendáa ndo nanaó ti xro'an chujni jii ixi kuanichje'e ndo ndotée ndo jii ngajní.

Ndo Jesús juinchexruen'en ndo naa xi jua'i itji

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Naa nchakon ndo Jesús juinchekuen'en ndo chujni ko nti'a ste kaxin xi fariseo ko kaxin xi tjako ley, tsiki'xin xa kain tjanya nunte Galilea ko nunte Judea ko tjanya Jerusalén. Ko ndo Jesús juako ndo juachaxien ndo Dio ixi juinchexruen'en ndo itsjé chujni ni'e. ¹⁸Nchakon me'e kuii kaxin na bika'o na naa xi jitsingata'a kania, xi me'e jua'i nchetengi tutée xa. Ko tjaun na xrokuixin'in na kao xi ni'e ngaxin'in nchia ixi xrobake'e na xa ngajin ndo Jesús.

¹⁹Ko jua'i kuixin'in na ixi kueya na ste na ngaxin'in nchia. Ko tjume'e bajin'in na ngata'a nchia ko konxrato xa ngata'a nchia, ko nti'a juinchexingajinxin na xi ni'e jiá kania ngusine kain ni ste tjenka ndo Jesús. ²⁰Ko ndo Jesús bikon ndo ixi chujni me'e tsango chuntia na ko ndache ndo xi ni'e:

—Jan'an ó juintemá'a kain ti ndako'a juinche'e.

²¹Ko tjume'e kain xi tjako ley ko xi fariseo kuaxi xraxaon xa: “¿Ngisen xi ji'i, ixi ndako'a nichja xa ko nichjangí'e xa ndo Dio? Ixi xro'an chujni tsantsje ijie; je'o ndo Dio chao tsantsje ndo ijie chóna na.”

²²Ko ndo Jesús ó no'e ndo nge'e stexraaon xa, méxin, ndachro ndo:

—¿Sonda jaña xraxaonnta?

²³¿Nge'e ícha tangi'a xrontatjan xi ni'e? ¿Á ícha tangi'a xrontatjan xa ixi ó komé'e ti ndako'a juinche'e xa?, o, ¿á tsingatjen xa ko tsajixin xa tutée xa? ²⁴Méxin, jai tsjako'anta ixi jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, chonda juachaxin ngata'a nunte tsantsje ijie chóna chujni.

Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo xi ni'e:

—Jan'an ntatjua ja'a tingatjen ko itsé kania'a ko satsjia ndúya.

²⁵Ko tuinxin bingatjen xi jua'i itji ko stetsje'e kain na, ko itsé xa kanie'e xa ti baketa'a xa ko sakjui xa ndo'a xa ko jitajon xa juasaya ngajin ndo Dio.

²⁶Ko kain ni ste nti'a xronka

nā ko kaxon kuajon nā juasaya ngajin ndo Dio, ko xrakon nā stendachro nā:

—Jai bikona naa nge'e ícha jíe juinche'e ndo Dio.

**Ndo Jesús kuiye'e
ndo ndo Mateo**

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷Ko tjume'e ndo Jesús kuachrjexin ndo nchia, ko bikon ndo naa xi xenge'e i'nā ndatin'in Mateo, jii xa ti xengaxin i'nā ko ndo Jesús ndache ndo xa:

—Xrokuia, ichjina.

²⁸Ko xi Mateo, bingatjen xa ko kuintu'e xa kain nge'e, ko rué'e xa ndo Jesús.

²⁹Ko tjume'e xi Mateo bake'e xa naa kia ijié ndo'a xa ixi tsajon xa juasie xa ngajin ndo Jesús. Ko kaxon ste kueya xi xenge'e i'nā ko ikaxin chujni chóna ijié ko juinekao nā ndo Jesús.

³⁰*Ko itsjé xi fariseo ko xi tjako ley kuaxi xa nichjangí'e xa ti ni chrikao ndo Jesús, ko ndachro xa:

—¿Sonda rinteku'unta ko tiku'unta xi xenge'e i'nā ko ni chóna ijié?

³¹Ko juatingfexin ndo Jesús ko ndachro ndo:

—Ngisen ní'e'a xrokonde'a xinchexruan; ni ni'e ícha xrokonde'e nā xa. ³²Jui'a ixi tsiya'a ni jian. Jui'i ixi tsiya'a ni chóna ijié, ko tsitikaon nā ndo Dio.

**Sonda sen chrjikao
ndo Juan nchekatséñao
sen jinta**

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³Ko tjume'e je'e nā juanchangi'e nā ndo Jesús ko ndachro nā:

—Sen chrikao ndo Juan ko xi fariseo ne'a sen nchakon nichja sen ngajin ndo Dio ko, ¿sonda sen chrjiko'a ja'a kain nchakon ine sen ko ti'i sen?

³⁴Ko ndachro ndo Jesús:

—¿Á xrojuine'a ni tsikiye'e xi kute'e, ni kuij kié'e xa? Já jaán ixi xrastekao nā xa. ³⁵Ko tsií naa nchakon satsikao nā xi tsikute'e, ko tjume'e je'e sen sine'a sen.

³⁶Kaxon juako ndo naa nge'e, ko ndachro ndo:

—Xro'an ngisen tonchrijin tu'o manta natjúá ko tjaun ti tsikichje manta ntaxi. Siá jaña sinche'e nā, tsitjáña manta natjúá; ko kaxon manta natjúá ndako'a tsikonni manta ti manta ntaxi. ³⁷Kaxon jua'i tsikia xran vino natjúá tjuanxran ntaxi, ixi tsichje tjuanxran, ko ixran ko tjuanxran ndatsitjáña. ³⁸Méxin, xran natjúá xrokonda tsikia xran tjuanxran natjúá, ko jaña kayui tsitjáña'i. ³⁹Ko kaxon xro'an ngisen tsi'i xran ntaxi, ko tjume'e tsi'i nā xran natjúá, ixi xrondachro nā: “Ícha jian xran ntaxi.”

**Sen chrikao ndo Jesús
tonchrinjin sen trigo**

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 ¹Naa nchakon sábadó tjóké'e ni judío, ndo Jesús ko sen teyuu chrikao ndo kuatsinga sen tjenja kaxin ijngi tsikenga na trigo, ko sen teyuu chrikao ndo konchrinjin sen kaxin tin trigo, ko konte'nga sen trigo ixi itja sen ko juine sen. ²Ko kaxin xi fariseo juanchangi xa ndachro xa:

—¿Sonda stenche'enta ti tikinixin'a sinche'eni nchakon tjóké'eni?

³Ko ndachro ndo Jesús:

—¿Á juinchekuanxin'anta nge'e ndachro xroon jitaxin chijnie ndo Dio, xranchi juinche'e ndo David ko kain xi bikao ndo naa nchakon tsango kuen'en sen jinta? ⁴Ndo David kuixin'in ndo ndo'a ndo Dio ko itsé ndo nutja ti tikinixin'en ndo Dio ko juine ndo nio, ko kaxon kuajon ndo nio juine kain xi bikao ndo. Ko nutja me'e je'o xitaana chónða xa juachaxin sine xa nio.

⁵Ko kaxon ndachro ndo Jesús:

—Chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, chónða ndo juachaxin tsetuen'en ndo xranchi tson'en nchakon tjóké'eni.

Naa xi jua'i nchetengi itja xa

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶Inaa sábadó nchakon tjóké'e ni judío, kuixin'in ndo Jesús ningue ndo Dio ko kuaxi ndo juinchekuen'en ndo na chijnie ndo Dio. Ko nti'a jii naa xi jua'i

nchetengi itja xa ti jian. ⁷Ko xi tjako ley ko xi fariseo stetsjaya xa ndo Jesús ixi tjaun xa tsikon xa á sinchexrjuen'en ndo xi me'e nchakon sábadó tjóké'e na, ixi jaña tsjankata'a xa ndo Jesús ijie.

⁸Ko ndo Jesús ó no'e ndo nge'e stexraxaon aséen xa, méxin, ndache ndo xi ni'e itja:

—Tingatjen ko take'é ngusine nti'i.

Ko tjume'e bingatjen xi me'e ko bake'e xa ngusine ti ste kain na.

⁹Ko je'e ndo Jesús ndache ndo ikaxin na:

—Jan'an tsjanchangi'anta, ¿nge'e chao sinche'eni nchakon tjóké'eni, á sinche'eni jian o sinche'eni ndako'a? ¿Á tsingijnani chujni o á tsóñani chujni?

¹⁰Ko tjume'e ndo Jesús tsje'e ndo kain ni ste nti'a ko ndache ndo xi ni'e:

—Tinxe tjáa.

Ko je'e xa kuinxe itja xa, ko hora me'e koxruen'en itja xa.

¹¹Ko ikaxin na tsango koña na ko stetjao kichuu na xranchi xrotsé na ndo Jesús.

**Ndo Jesús kuinche'e ndo teyuu
sen tsajikao ndo**

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²Ikaxin nchakon tjume'e ndo Jesús ikjui ndo ti jii naa ijna ixi nti'a xronichjexin ndo ndo Dio, ko nchijí tiie juao ndo ndotée ndo.

¹³Ko ti bingasáña nichje'e ndo sen rué'e ndo, ko kuinche'e ndo teyuu sen, sen me'e ikjan apóstol tsajikao ndo. ¹⁴Ko sen me'e ja'in

ndatin'in sen: ndo Simón, me'e ndo Jesús juinchekin'in ndo Pedro; ko xikichuu ndo ndatin'in Andrés; ndo Jacobo, ndo Juan, ndo Felipe ndo Bartolomé, ¹⁵ndo Mateo, ndo Tomás, ndo Jacobo, chjen'en ndo Alfeo, ndo Simón, banchekin'in na Zelote, ¹⁶ndo Judas chjen'en ndo Jacobo ko ndo Judas Iscariote, ndo juinchejji ndo Jesús.

Ndo Jesús juinchekuen'en ndo kueya na chijnie ndo Dio

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Ko ndo Jesús ko ti teyuu sen xingajinxin sen ngata'a jna ko kuii sen ngataon naa ijngi, ko nti'a ste ikaxin sen rué'e ndo. Ko kaxon kueya na konchjiñe'e na, kuixin na kueya tjajna nunte Judea ko tjajna Jerusalén ko nguixin ngande'e ndalago ti jii tjajna Tiro ko tjajna Sidón. Kain na kuii na ixi tsin'en na ti nichja ndo Jesús ko tsoxruenxin na ichin chóna na. ¹⁸Ko ni chóna espíritue Xixron'anxree kaxon koxruen'en na. ¹⁹Ko kain na tjaun na xrotsé na ndo Jesús ixi no'e na juachaxin tachrxjexin je'e ndo chao sinchexrjuen'en kain na.

Juaxruxin ko juachjaon

(Mt. 5:1-12)

²⁰Ko tjume'e ndo Jesús xendua ndo tsje'e ndo sen teyuu chrikao ndo ko ndachro ndo:

—Juaxruxin tsake'enta ti nóanta ixi tsaye'enta juachaxin

tsixin'innta ti tetuan'an ndo Dio.

²¹Juaxruxin tsake'enta ti jai chonda'inta nge'e sintenta, ko tjume'e xrochondanta ti jian.

'Juaxruxin tsake'enta ti jai tsjanganta, ixi tjume'e xrocha'anta.

²²*Juaxruxin tsake'enta ti jai ningakon'annta na ko tsjanoanta na, chinga xrontatjunta na, ko xrondachro na ixi ña'inta ixi titikaonntana jan'an, Chjen'en Ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni.

²³*Nchakon tson'en kain juachjaon me'e, tsango juaxruxin ko chaxro tsake'enta, ixi tsaye'enta naa nge'e ícha jian jii ngajni. Jaña juinche'e sen tachri'anta ngajin sen kuachronga chijnie ndo Dio.

²⁴Lastunta ja'anta ti kueya chondanta ixi ó juexin ti juaxruxin bake'enta.

²⁵Lastunta ti chondanta kueya nge'e sintenta ixi tsij nchakon tsatsenta jinta.

'Ko lastunta ti jai tjanonta ko chá'anta ixi tsij nchakon xrotsjanganta ixi tsaye'enta ijie juachjaon.

²⁶Lastunta ja'anta ixi jai kain chujni chaxro nichja'anta na ixi jaña kaxon kuanichje'e ni tachri'anta chujni ndako'a bajako chijnie ndo Dio.

Xrokonda xrotjaunnta ngisen ningakon'annta

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷'Ko ja'anta ti tin'ennta ti ntatjunta: Tjue'enta ngisen

tjaun'anta, ko nche'enta jian ngajin ni ningakon'annta. ²⁸Tjanche'enta ndo Dio ixi chaxro tsintee ngisen chinga nichja'anta, ko tjanche'enta ndo Dio ixi ni ndako'a nche'e ngajinnta. ²⁹Siá xrojan ngisen tsande'e n̄ tja n̄ ikonnta, tintu'enta tsande'e n̄ naa nango. Ko siá xrojan ngisen tsantsja'anta chamaranta, kaxon tájonnta camisáanta. ³⁰Ko siá xrojan ngisen tsjancha'anta nge'e chondanta, tájonnta; ko siá xrojan nge'e tsantsja'anta n̄, íncheniixin'anta. ³¹*Ja'anta nche'enta ngajin n̄ xranchi tjaunnta sinche'e n̄ ngajinnta. ³²'Siá ja'anta je'o tjue'enta ngisen chaxro nichja'anta, ndo Dio nche'a ndo juaxruxin me'e, ixi kain ni chúxin'a ndo Dio ko ni ndako'a nche'e, jaña nche'e n̄. ³³Ko siá je'o nche'enta ti jian ngajin ngisen nche'e jian ngajinnta, ndo Dio nche'a ndo juaxruxin me'e, ixi kain ni chúxin'a ndo Dio jaña nche'e n̄ kaxon. ³⁴Ko siá nchekjennta n̄ xrojan nge'e chondanta je'o ngajin ngisen chao xrokjan'annta nge'e juincheckjennta, ndo Dio nche'a ndo juaxruxin me'e ixi kaxon ni chúxin'a ndo Dio nchekjen kichuu n̄ xrojan nge'e ko jaña tjaun n̄ xrokjen'en n̄ kaxon. ³⁵Ko ja'anta xrotjue'enta ngisen ningakon'annta, ko sinche'enta jian ngajin ni

tjaun'anta. Kaxon sinchekjennta n̄ naa nge'e, ko xro'an nge'e xrochon'énta tsaye'enta. Jaña ja'anta tsaye'enta naa nge'e jian ixi ja'anta xrokjannta chjen'en ndo Dio jii ngajní, ixi je'e ndo Dio kaxon jaña nche'e ndo, tajon ndo kueya nge'e ngajin ni tajon'a juasaya ko ni ndako'a nche'e. ³⁶Tikonóe'enta chujni, xranchi Ndotáina jii ngajní tikonóe'e ndo chujni.

Tjankata'inta ijie inaa chujni

(Mt. 7:1-5)

³⁷'Tjankata'inta ijie ngajin n̄, me'e kaxon ndo Dio tsjangata'inta ndo ijie ngajinnta. Nche'anta ixi tangi tson'en naa chujni ko jaña kaxon ndo Dio tsetuan'i ndo ixi tangi tson'annta. Tjáña'anta nge'e ndako'a juinta'anta n̄, jaña kaxon ndo Dio xrotjáñe'e ndo ti ndako'a juinche'enta. ³⁸Ko tájonnta nge'e xrokonde'e ikaxin n̄, ko ndo Dio xrotjáanta ndo kain ti xrokonda'anta. Ko sinchekaon ndo costáanta jian, tsonteto costa jian, tsontsjenga ndo ko jian xrokaon ixi ícha xrotjáanta ndo. Méxin siá juaxruxin kuajonnta, jaña tsaye'enta kaxon. ³⁹*Ko ndo Jesús kaxon juako ndo ja'in:
—¿Á chao naa ngisen tikon'a xrotsé'e itja inaa ni tikon'a? ¿Á je'a tsandatjen yui n̄ गया

tuye? ⁴⁰*Méxin, naa ngisen ru'éle, je'a ícha no'e sen ixi ti ndo nchekuen'en sen. Ko nchakon tsitja sen jian, me'e tsake'e sen xranchi ndo juinchekuen'en sen.

⁴¹¿Sonda tsje'enta xineno jii ngangí ikon sen kichuunta ko tsje'anta nta̍ ti chónða ikonnta? ⁴²Siá tikon'anta nta̍ jii ngangí ikonnta, ¿sonda xrondachenta sen kichuunta: “Chon'én tsantsjengi xineno jii ngangí ikuan?” ¿Ko ja'anta ndako'a xraxaonnta! Cháña sa'ó tantsjenginta nta̍ jii ngangí ikonnta, ko jaña chao tsikonnta jian tsantsjenginta xineno jii ngangí ikon sen kichuunta.

**Nta̍ tajon tu tatsuanxinni nta̍
ixi itu tsajon nta̍**

(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

⁴³Ko xro'an nta̍ jian tsajon naa itu xro'an xrée, ko nta̍ xro'an xrée jua'i tsajon nta̍ naa itu jian.

⁴⁴*Nanaá nta̍ tatsuanxinni nta̍ ixi itu tajon nta̍. Ixi nta̍cha'a jua'i tsajon nta̍ tu higo, ko kachá'a jua'i tsajon ka tu uva. ⁴⁵*Ni jian nichja nā nge'e jian jii ngaya aséen nā; ko ni ña'i ndako'a nichja nā ixi nichja nā ti chónða nā ngaya aséen nā. Ixi kain nge'e chónða nā ngaya aséen nā me'e nichja ro'a nā.

**Nchia kui'te ngata'a itja̍ ko
nchia kui'te ngata'a nchese**

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶Ko ja'anta, ¿sonda ndachronta ixi jan'an Ncháanta

ko titikaon'anta nge'e tetuan'annta? ⁴⁷Kain chujni tonchjiñe'e nā ngajin jan'an, ko tin'en nā ti ntatjan nā ko titikaon nā, ⁴⁸ni me'e ste nā xranchi naa xi tsijincheckonchjian naa nchia ko sa'ó inge xa ixi ngata'a itja̍ tsi'te xa nchia. Ko nchakon koyeé inda, ko soji kuincheka'o inda nchia me'e, ko xro'an kon'en nchia ixi soji jii nchia ngata'a itja̍. ⁴⁹Ko ni tin'en ti ndachrjan ko titikaon'a nā, ni me'e ste nā xranchi naa xi juinchekonchjian naa nchia ngata'a nchese. Ko nchakon koyeé inda, ko soji kuincheka'o inda nchia me'e, jamangi. Ko jaña chjenjin nchia me'e.

**Ndo Jesús juinchexruen'en ndo
xi nchexrée capitán romano**

(Mt. 8:5-13)

7 ¹Ko juexin nichja ndo Jesús, ikjan ndo tjajna Capernaum. ²Nti'a bake'e naa xi capitán romano bachónða xa naa xi nchexrā ko tsango tjaun xa xi me'e. Ko je'e xi nchexrā ni'e xa ko ó jite'en xa. ³Ko xi capitán kuin'en xa nichja nā nge'e jian juinche'e ndo Jesús, ko tjume'e xro'an xa kaxin ni judío tetuan'an tsijé nā ndo Jesús, tsinóatée nā ixi xrokuii ndo ko xrojuinchexruen'en ndo xi nchexrée xi capitán. ⁴Ko je'e nā konchjiñe'e nā ngajin ndo Jesús ko kuaxi kuinóatée nā ngajin ndo ko ndachro nā:

—Tsango jian xi capitán ko ja'anta chao xrobingijnanta xa, ⁵ixi je'e xa tjaun xa tjjanana, tjjané ni judío, ko kuetuan'an xa konchjian ningonana.

⁶Ko ndo Jesús ikjui ndo ko ó jitonchjiñe'e sen ndo'a xi capitán, ko tjume'e xi capitán kuetuan'an xa ngajin kaxin na itsji na tsindache na ndo Jesús:

—Xi capitán tjaun'a xa xrotjáanta xa ixra, ko ndachro xa ixi tikinixin'a xa tsixin'innta ndo'a xa ⁷ko kaxon tikinixin'a tsii xa xronichja'anta xa. Méxin, je'o tájonnta juachaxin ixi xi nchexrée xa tsoxruen'en xa. ⁸Je'e xa kaxon xrokonda tsitikaon xa ngisen tetuen'en xa, ko kaxon chónda xa juachaxin tetuan'an xa ngajin kain xisoldadoe xa. Ko nchakon tetuen'en xa naa xisoldadoe xa satsji xa, je'e xa itji xa. Ko nchakon tetuan'an xa ixi tsii naa xi soldado je'e xa tii xa. Ko nchakon tetuen'en xa naa xi nchexra, je'e xa titikaon xa.

⁹Ko kuin'en ndo Jesús, ko xronka ndo ixi jaña ndachro xa, ko je'e ndo konkjan tsje'e ndo ti sen sterué'e ndo, ko ndachro ndo:

—Nduaxin ntatjunta, xro'an ni israelita kuitja chuntiana xranchi xi capitán ji'i.

¹⁰Ko tjume'e ni nche'e ixra ngajin xi capitán ikjan na nchia, ko bikon na xi ni'e ko ó tsikoxruen'en xa ko íxro'an ichin chónda xa.

Ndo Jesús nchexechón ndo xitsi'e naa nchri ka'an

¹¹Ko tjume'e ndo Jesús sakjui ndo naa tjjana ndatin'in Naín, bikao ndo sen teyuu chrikao ndo ko kueya ni konchjiñe'e ngajin ndo. ¹²Ko nchakon kuiji sen ngande'e tjjana me'e, ndo Jesús bikon ndo jitika'o na naa chujni tsiken'en xroxrabaa, chán me'e naa chjen'en naa nchri ka'an, naakua xjan me'e bachónda nchra. Ko tsango itsjé ni tjjana jitikao na nchra tsixrabaa chán. ¹³Hora bikon ndo Jesús nchri me'e, bikonóe'e ndo nchra ko ndachro ndo:

—Ítsjanga'ia.

¹⁴Ko tjume'e ndo Jesús konchjiñe'e ndo ko bake'e ndo itja ndo ngata'a ntaa jáa chán, ko ni jitikao ntaa chón'en na. Ko ndo Jesús ndache ndo chán tsiken'en:

—Jan'an ntatjua: ¡Chajan tingatjen!

¹⁵Ko tjume'e chán tsiken'en xendua chán ko bake'e chán ko juangíxin chán nichja chán, ko jaña ndo Jesús kuajon ndo chán ngajin janée chán. ¹⁶Ko nchakon bikon na jaña kon'en, kain na tsango xronka na ko juangíxin na kuajon na juasie na ngajin ndo Dio ko ndachro na:

—Ndo Dio xruan'an ndo naa ndo nichja chijnie ndo, ndo me'e tsango chónda ndo juachaxin.

Ko kaxon ndachro na:

—Ndo Dio kuij ndo tsingijna ndo tjanée ndo.

¹⁷Ko nguixin nunte Judea ko kain tjana jii ngandajin nunte Judea kono'e nā nge'e jian juinche'e ndo Jesús.

Sen xruan'an ndo Juan

(Mt. 11:2-19)

¹⁸Sen chrikao ndo Juan beki'e sen ndo kain nge'e juinche'e ndo Jesús ko tjume'e kuiye'e ndo yuu sen chrikao ndo, ¹⁹ko xruan'an ndo sen tsitsje'e sen ndo Jesús tsjanchangí'e sen ndo á je'e ndo ngisen tsii, o á xrochon'en sen tsii inaa ngisen. ²⁰Ko sen xruan'an ndo Juan konchjiñe'e sen ngajin ndo Jesús, ko ndachro sen:

—Ndo Juan xruan'anna ndo tsjanchangi'ananta á ja'anta ndo Cristo tsii, o xraxrochon'anna inaa ngisen tsii.

²¹Ko nchakon kuiji sen, ndo Jesús juinhexruen'en ndo tsango itsjé ni chóna ichin, ko kuantsje ndo espíritue Xixron'anxrée chóna kaxin nā, ko kaxon juinhexruen'en ndo itsjé ni tikon'a. ²²Méxin, ndo Jesús ndache ndo sen xruan'an ndo Juan:

—Itjinta, tindachenta ndo Juan ti bikonta ko ti kuin'ennta: ni tikon'a, chao tikon nā, ko ni ntarengo chao ichrji nā, ko ni kuachóna ichin lepra, jai íxro'an ichin chóna nā, ko ni bakien'a, chao tin'en nā, ko ni kuen'en, jai xechón nā, ko ni

nóa kuin'en nā chijni jian ixi tsachrje ijie chóna nā. ²³Ko sen xrotjáñe'a xrochuntiana, sen me'e juaxruxin tsintee sen.

²⁴Nchakon sakjui sen tsixrua'an ndo Juan, ndo Jesús kuaxi ndo ndache ndo kain ni kuitu'e nti'a kondee ndo Juan, ko ndachro ndo:

—Nchakon ikjuinta ntajie kuitsje'enta ndo Juan, ¿xranchi xraxaonnta xrobikonnta ndo? ¿Á bikonta ndo xranchi naa ntatji tjatu'o chrinto? ²⁵¿Na'i, nge'e xrobikonnta? ¿Á xrobikonnta naa xi jiá manta tsango tjintee? ¿Na'i, je'a me'e! Ja'anta ó no'anta ixi ngisen jiá manta tjintee ko chóna itsjé nge'e, ni me'e ste nā ndo'a naa xi rey tetuan'an.

²⁶Méxin, ¿nge'e kuitsje'enta? ¿Á xrobikonnta naa ngisen chronga chijnie ndo Dio? ¿Jaán, nduaxin me'e, ko xi me'e ícha chóna juachaxin ixi sen banichja chijnie ndo Dio sa'ó! ²⁷Ndo Juan me'e ngisen kuij xranchi jitaxin xroon chijnie ndo Dio sa'ó:

Jan'an xroxruan'an naa ngisen xrochronga chijnina ko je'e ndo sinchenataonxin ndo cha'o, ko sinchekonchjian ndo cha'o ngajinnta.

²⁸Jan'an rintatjonta ixi kain ni kuij sa'ó chronga chijnie ndo Dio, xro'an ngisen kuachóna juachaxin xranchi juachaxin chóna ndo Juan Bautista. Ko maski, ngisen chóna'i itsjé juachaxin ti tetuan'an ndo Dio, ícha ijie sen ixi ndo Juan.

²⁹*Nchakon kuin'en na jii, kain na ko kain xi xenge'e i'na tsikikite ndo Juan kuitikaon na ixi ndo Dio tsango jian ndo. ³⁰Ko xi fariseo ko xi tjako ley chro'a xa ixi ndo Juan xrobikitée ndo xa, tjaun'a xa ti ndo Dio xrobingijna ndo xa. ³¹Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—¿Xranchi tsjakoxin chujni ste jai? ¿Ste na xranchi tsjakoxinni ti nche'e chujni? ³²Ste na xranchi ichjan nchínchín take'e xjan nunte sondaon xjan ngataon ndasin ko tuyaku'e kichuu xjan ko ndachro xjan: “Jan'anna kuanoana ntaxro ko ja'anta té'anta, jan'anna itsjena soon ti chónDani juachjaon ko ja'anta tsjanga'inta.” ³³Ko kuii ndo Juan Bautista, ko juine'a ndo nutja ko kui'a ndo xran vino, ko ja'anta ndachronta ixi je'e ndo chónDa ndo naa espíritue Xixron'anxrée. ³⁴Ko tjume'e jui'i jan'an, Chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, ko iné ko ti'í, ko ja'anta ndachronta ixi jan'an tsango iné ko tsango ti'í ko tjento kain ni ndako'a nche'e ko kain xi xenge'e i'na. ³⁵Ko ti tsango no'e ndo Dio me'e tjakoxin chjen'en ndo Dio.

**Ndo Jesús jii ndo ndo'a naa
xi fariseo tin'in Simón**

³⁶Naa xi fariseo ndache xa ndo Jesús itsji ndo ndo'a xa sinekao ndo xa. Ko ndo Jesús ikjuí ndo

nti'a ko bake'e ndo ti jii mesa.

³⁷*Ko tjanya me'e jii naa nchri, nchri me'e tsango kueya ijje kuachónDa nchra. Ko kono'e nchra ixi ndo Jesús kuii ndo sine ndo ndo'a xi fariseo me'e, ko je'e nchra ikjuí nchra nti'a ko bikao nchra naa xroxrao jichre inda chaxro xrxaxé tjintee. ³⁸Ko konchjiñe'e nchra ti jii tutée ndo Jesús ko bake'exin nchra ntatuchi'in nchra ko tsjanga nchra. Méxin, kuintjii ndakon nchra tutée ndo Jesús, ko tjume'e xrajaa nchra juinchexemaxin nchra tutée ndo, ko kuitoxin nchra tutée ndo, ko tjume'e bingamá nchra inda chaxro xrxaxé tutée ndo. ³⁹Ko bikon xi fariseo tsikiye'e ndo Jesús, ko je'e xa xrxaxaon xa: “Á nduaxin ndo jii'í naa ndo chronga chijnie ndo Dio, siá nduaxin me'e, je'e ndo xrokono'e ndo ngisen jinéma ixi ndakon tutée ndo, ko ngisen nchri jii'í; xrokono'e ndo ixi nchri jii'í tsango ndako'a nche'e nchra.” ⁴⁰Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo xi fariseo:

—Simón, jan'an xrontatjua naa nge'e.

Ko xi fariseo juate'e xa:

—Ndachijiana, Maestro.

⁴¹Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Bake'e yuu xi sínká tomi ngajin naa xi tjatuya tomi. Naa xi sínká na'ó ciento tomi, ko naa xi sínká tu'o ciento tomi. ⁴²Ko jua'i kuintejuenga xa 'na. Ko xi

tjatuya tomi juinchemé'e xa ti sínká kayui xi me'e.

Ndachro ndo Jesús:

—Jai ndachijiana ja'a, ¿ngixe'e xi ícha tjue'e xi tjatuya tomi?

⁴³Ko juate'e xi Simón ndachro xa:

—Jan'an xraxa'on ixi xi ícha bikonóe'e xa, xi sínká ícha tomi.

Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Jaán, nduaxin.

⁴⁴Ko ndo Jesús tsje'e ndo nchri me'e ko ndache ndo xi Simón:

—Tsje'é nchri ji'i. Jan'an kuixin'in ndúya ko chjána'iana inda tsijmaxin tutéena; ko nchri ji'i juinéma nchra tutéena ixi ndakon nchra, ko juinhexemaxin nchra xrajaa nchra. ⁴⁵Ja'a kuitoxin'ana ti jui'i ndúya, ko je'e nchra, xrakuixi'in ndúya jititoxin nchra tutéena.

⁴⁶Ja'a bake'a ndaxi'e ngata'a jáana; ko je'e nchra bake'e nchra inda chaxro xrase tutéena.

⁴⁷Méxin, jan'an ntatjua ixi ti kueya sínká nchra ó komé'e, ko méxin, ícha tjaunna nchra; ko ngisen sinka'i ijie, kaxon je'a ícha tjaunna na.

⁴⁸Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo nchri me'e:

—Kain ti ndako'a juinche'e ó komé'e.

⁴⁹Ko kain na tsikonchjiñe'e ti jii ndo Jesús tjenka mesa kuaxi na ndache kichuu na:

—¿Ngisen ji'i, ixi nchemé'e xa ti ijie chóna na?

⁵⁰Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo nchra:

—Ja'a chuntiana ko kuitikaonna, méxin ijie kuachonda komé'e ijie; méxin, jai juaxruxin satjia.

Nchri bakingijna ndo Jesús

8 ¹Ko tjume'e, ndo Jesús kuaji ndo itsjé tjajna ijie ko itsjé tjajna nchín kuachronga ndo ixi kuii juachaxien ndo Dio. Ko chrikao ndo sen teyuu kuinche'e ndo. ²*Ko kaxon nti'a sterué'e kaxin nchri tsikantsje'e ndo espíritue Xixron'anxrée kuachóna nchra ko tsikantsje ndo kain ichin kuachóna nchra. Ko naa nchri me'e ndatin'in María Magdalena, nchri me'e kuantsjexin ndo yaato espíritue Xixron'anxrée. ³Ko kaxon nti'a bake'e nchri Juana, janchri'e naa xi ndatin'in Chuza, xi me'e kuanche'e xa xrée xi Herodes; ko kaxon nti'a bake'e nchri Susana ko ikaxin nchri bakingijna nchra ndo Jesús ko kuajon nchra nge'e juine sen.

Ndo Jesús tjako ndo xranchi naa xi bikenga trigo ngataon ijngi

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Ko xejo kueya na, kui'xin na kueya tjajna ko konchjiñe'e na ngajin ndo Jesús. Me'e je'e ndo beki ndo naa chijni:

⁵—Naa xi bikenga tsee, ko kaxin tsee kuitsinga ngande'e cha'o.

Ko kuatsinga chujni ko ngatjangi na tsee. Ko kuii kuxe juine ba tsee. ⁶Ko kaxin tsee kuitsinga ngakjen'en ixro ko kuachrje ka, ko bangi'a ka ixi xro'an itjao^f ko inche chónda nue'e ka. ⁷Ko kaxin tsee kuitsinga ti jii ntacha'a. Ko ntacha'a ícha bangi ntãa. Me'e xrabaatja ka ko bangi'a tsee. ⁸Ko ícha tsee kuitsinga ngata'a inche jian, me'e bangi ka ko itsjé tsee kuajon ka, xranchi naa ciento tsee kuajon ngujngu ka.

Jaña nichja ndo Jesús, ko tjume'e séen ndachro ndo:

—Ngisen chao tin'en, tsin'en sen jian.

Ndo Jesús chronga ndo sonda juako ndo chijni
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Ko sen teyuu chrikao ndo Jesús juanchangi sen:

—¿Nge'e xrondachro chijni juako ndo?

¹⁰Ko je'e ndo Jesús ndachro ndo:

—Ja'anta kuaye'enta juachaxin tsienxinnta ti noa'inta, ti tetuan'an ndo Dio. Ko chujni kaxin, na'i. Méxin, jan'an nichjaxin naa chijni, ixi maski tsikon na ko tsin'en na, tsienxin'a na.

Ndo Jesús ndachro ndo nge'e xrondachro ti binga tsee
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹'Ko ji'i xrondachro chijni ntatjunta: Ti tsee me'e chijnie

ndo Dio. ¹²Tsee kuitsinga ngande'e cha'o me'e xrondachro ngisen tin'en chijnie ndo Dio. Ko Xixron'anxrée nchetjáñajin xa na ko titikaon'a na, méxin, tsitjáña na. ¹³Tsee kuitsinga ti jii ixro me'e xrondachro ngisen kuin'en chijnie ndo Dio ko bake'e na juaxruxin, ko sé'a kuitikaon na ixi kuii juachjaon ko ngaxiton na. ¹⁴Tsee kuitsinga ngata'a ntacha'a me'e xrondachro ngisen tin'en chijnie ndo Dio ko hora satji na tjãñe'e na nge'e kuin'en na ixi yaa na juachjauen tomi ko ícha tju'e'e na ti juaxruxin, ko nche'a na ti tjaun ndo Dio. ¹⁵Ko tsee kuitsinga ti inche indá xrondachro ngisen tayé'e chijnie ndo Dio ngaxin'in aséen na ko titikaon na ti ndachro ndo ko soji tjintee na.

Ndo Jesús juako ndo no tsake'e xro'i
(Mr. 4:21-25)

¹⁶*Xro'an ngisen tsjaaka naa xro'i ko tsake'e na xro'i chringi naa ichi o chringi ntãa tejuata'a na. Xrokonda tsake'e na xro'i noi ixi kain ni tixin'in nchia chao tsikon na ti tingasãña. ¹⁷*Xro'an nge'e jimá tsonoxin'a, ko xro'an nge'e imao tsonoa'ani inaa nchakon ixi kain nge'e tsonoxixin ixi xro'i.

¹⁸*Méxin, ja'anta tin'ennta jian; ngisen ó no'e naa nchíin,

^f8:6 itjao humedad

8:16: Mt. 5:15; Lc. 11:33. 8:17: Mt. 10:26; Lc. 12:2. 8:18: Mt. 25:29; Lc. 19:26.

ndo Dio tsingijna ndo tsono'e sen ícha, ko ti ngisen xro'an no'e, ti jixraxaon nā ixi no'e nā kaxon me'e tsachrje'e nā.

**Janée ndo Jesús ko
xi kichuu ndo**

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹Tjume'e janée ndo Jesús ko kaxin xi kichuu ndo kuiji sen ti jii ndo Jesús, ko jua'i konchjiñe'e sen ixi tsango itsjé chujni ste nti'a. ²⁰Ko tjume'e naa xi kuindache xa ndo Jesús:

—Janáanta ko xi kichuunta ste sen nduja, ko nichja'anta sen.

²¹Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Sen tin'en chijnie ndo Dio ko titikaon, sen me'e janána ko sen kichian.

Ndo Jesús ícha tituan'an ndo

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²Naa nchakon ndo Jesús kuajin'in ndo naa ntábarco ko ndache ndo sen teyuu chrikao ndo:

—Tsatsingato'ena ndalago.

Ko tjume'e sakjui sen. ²³Ko jitji sen ngataon inda, ko je'e ndo kuejua ndo. Ko tuinxin kuiji naa chrinto soji ko ntábarco steyá sen kuaxi bikia ntaa inda ko tjaun ntaa xrojamangi ntaa. ²⁴Ko konchjiñe'e sen ti jii ndo ko juinchexingame'e sen ndo ko ndache sen ndo:

—¡Maestro, Maestro! ¡Tsen'enna ixi xrojamangi ntaa steyána ko xrokjoinna inda!

Ko je'e ndo bingatjen ndo ko kuyakutee ndo chrinto ko inda

ko tuinxin ndabake'e nda. ²⁵Ko ndo Jesús ndache ndo sen:

—¿Sonda chuntia'intana?

Ko je'e sen xronka sen ko ndastetsjeko sen ko stendache kichuu sen:

—¿Ngisen ji'i ixi tetuen'en ndo chrinto soji ko inda, ko je'e inda ko chrinto titikaon?

Naa xi jii nunte Gadara

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶Tjume'e kuiji sen nunte ndatin'in Gadara ti jii tuenxin ndalago ngajinxin nunte Galilea.

²⁷Ko ndo Jesús xingajinxin ndo ntábarco ko tuinxin naa xi kuachrxjexin tjajna nti'a konchjiñe'e xa ngajin ndo Jesús. Ko xi me'e tsango sée kuachóna xa espíritue Xixron'anxrée.

Ko xro'an manta jiá xa, ko je'a nchia bake'e xa; bake'e xa ngakjen'en itjaq ti bajabaa nā ni tsiken'en. ²⁸Hora bikon xa ndo Jesús, bake'exin xa ntatuchi'in xa ngajin ndo ko kuyako xa ko ndachro xa:

—Jesús, chjen'en ndo

Dio, ¿sonda nhexronkana?

Tjancha'ana xro'an nchenana.

²⁹Jaña ndachro xa ixi ndo Jesús tsiketuen'en ndo espíritue Xixron'anxrée tsachrjexin xa xi me'e. Ko ó sée espíritue Xixron'anxrée baketuen'en xa xi me'e ko bakichruaxin nā tutée xa ko itja xa ixi nochika, ko je'e xa bakonchrindaon xa nochika ko espíritue Xixron'anxrée banchekinga xa chrika'a ijna ti

xro'an chujni ste. ³⁰Ko tjume'e ndo Jesús juanchangi'e ndo xi me'e:

—¿Xranchi ti'ian?

Ko je'e xi ndachro xa:

—Jan'anna ndatin'inna Legión.

Jaña ndachro xa ixi tsango itsjé espíritue Xixron'anxrée bake'e ngaxin'in aséen xa. ³¹Ko kain espíritue Xixron'anxrée juanche'e ndo Jesús ixi xroxruan'a ndo satsji espíritu ti tuye yaso'e. ³²Ko ijna nti'a steneña itsjé kuchinga, ko kain espíritue Xixron'anxrée juanchia ngajin ndo Jesús ixi je'e ndo tsajon ndo juachaxin tixin'in kain espíritu me'e ngaxin'in kuchinga. Ko ndo Jesús kuajon ndo juachaxin. ³³Ko kain espíritue Xixron'anxrée kuachrjexin xi me'e ko kuixin'in ngaxin'in kuchinga. Ko kain kuchinga binga ba ko kuitsingangi ba ti yaso'e jii ndalago ko kjun'en ba inda.

³⁴Ko kain xi stetsje'e xa kuchinga, bikon xa jaña kon'en ba, ko je'e xa tsango xronka xa ko binga xa kuindache xa ni tjajna nge'e kon'en ko kaxon kuindache xa ni ste ngataon ijngi. ³⁵Ko kain ni me'e kuii na kuitsje'e na nge'e kon'en nti'a. Ko hora kuiji na ti jii ndo Jesús, bikon na nti'a jii xi kuachrjexin kain espíritue Xixron'anxrée. Jii xa tjenka tutée ndo Jesús, ko ó jiá xa manta, ko ndako xraxaon xa, ko kain na xronka na. ³⁶Ko kain na bikon na nge'e kon'en

nti'a ko chronga na xranchi koxruen'en xi bachónda espíritue Xixron'anxrée. ³⁷Méxin, kain ni nunte Gadara juanche'e na ndo Jesús ixi satsjixin ndo nti'a, ixi je'e na tsango xronka na. Méxin, ndo Jesús kuajin'in ndo ntábarco ko sakjui ndo. ³⁸Ko xi kuachrjexin kain espíritue Xixron'anxrée kuinóatée xa ixi xrokuajon ndo juachaxin tsikao ndo xa. Ko ndo Jesús kuetuen'en ndo xa tsitu'e xa, ko ndachro ndo:

³⁹—Ikjan ndúya, ko teki'é na kain nge'e juinche'e ndo Dio ngajian.

Ko xi me'e sakjui xa ko beki'e xa kain na nguixin tjajna ti juinche'e ndo Jesús ngajin xa.

**Koxruen'en naa xjan
nchrichjan ndo ko naa nchri**
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰Nchakon ikjan ndo Jesús tuenxin ndalago, kain ni ste nti'a tsango ché'e na ixi kuiji ndo Jesús, ixi kain na stechón'en na ndo. ⁴¹Ko tjume'e kuii naa xi ndatin'in Jairo, xi me'e baketuan'an xa ni'ngo judío nti'a. Bake'exin xa ntatuchi'in xa ngajin ndo Jesús ko kuinóatée xa ngajin ndo ixi xrokjui ndo ndo'a xa ⁴²ixi xjanchrichje'en xa, xjan naakuaxon chónnda xa, chónnda xjan teyuu nano ko jite'en xjan. Ko tjume'e ndo Jesús sakjui ndo ndo'a xi Jairo ko tsango itsjé na rué'e na ndo ko kuixintja na ndo Jesús.

⁴³Ko ngakjen'en kain chujni me'e nti'a konchjiñe'e naa nchri bani'e nchra, teyuu nano níexin nchra jnié nchra, ko juinchexienxin nchra kain ti bachónda nchra ngajin xi nchexruan, ko ninaa xinchexruan jua'i juinchexruen'en nchra. ⁴⁴Nchri me'e konchjiñe'e nchra tuenxin ndo Jesús ko itsé nchra ngande'e mantoe ndo ko tuinxin kuíxin jnié nchra.

⁴⁵Ko ndo Jesús juanchangi ndo: —¿Ngisen itséna?

Ko kain nā ndachro nā ixi xro'an ngisen itsé ndo. Méxin, ndo Pedro ko kain sen jitikao ndo ndachro sen:

—Maestro, kueya nā ste nā ngandajian ko sinteeto nā, méxin, ¿sonda tjanchangia ngisen itsé?

⁴⁶Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Xrojan ngisen itséna, ixi konóna juachaxin kuachrxexinna ixi koxruenxin naa ngisen.

⁴⁷Ko nchri me'e bikon nchra kono'e ndo Jesús, ko konchjiñe'e nchra ti jii ndo ko jixranga nchra ko xrakon nchra, ko bake'exin ntatuchi'in nchra tutée ndo Jesús. Ko ngatoxin⁸ ikon kain ni ste nti'a ndachro nchra xranchi itsé nchra mantoe ndo Jesús ko xranchi tuinxin koxruen'en nchra. ⁴⁸Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo nchra:

—Ja'a koxruan'an ixi chuntiana. Jai juaxruxin satjia.

⁴⁹Xrajinichja ndo Jesús, kuii naa ngisen kuixin ndo'a xi Jairo,

xi baketuan'an ni'ngo nti'a; ko ndache nā xa:

—Chjan'an ó kuen'en xjan; itajon'a ixrā ngajin ndo maestro.

⁵⁰Ko tjume'e kuin'en ndo Jesús, ko ndache ndo xi Jairo:

—Xronka'ia; je'o titikáoanna, chjan'an tsoxruen'en xjan.

⁵¹Ko ti kuiji sen ndo'a xi Jairo, ndo Jesús kuachrxendaka'o ndo, ndo Pedro ko ndo Jacobo, ko ndo Juan, kuixin'in sen nchia ko kao ndotée ko janée xjanchrhjan.

⁵²Ko kain ni ste nti'a stetsjanga nā ko yaxin nā xjan juachjaon. Ko ndo Jesús ndache ndo nā:

—Tsjanga'intā; xjanchrhjan tsiken'a xjan; je'o jijua xjan.

⁵³Ko je'e nā juanoa nā ndo Jesús, ixi kain nā no'e nā kuen'en xjan. ⁵⁴Ko tjume'e ndo Jesús itsé ndo itja xjan ko séen ndachro ndo: —Ja'a xjanchrhjan, tingatjen.

⁵⁵Ko je'e xjan xechón xjan íjngo, ko tuinxin bingatjen xjan. Ko ndo Jesús kuetuan'an ndo xrochjée sen xjan sine xjan.

⁵⁶Ko janée xjan ko ndotée xjan tsango xrakon sen, ko ndo Jesús kuetuen'en ndo nā ixi xro'an ngisen tseki'e nā jaña kon'en.

Ndo Jesús xruan'an ndo teyuu sen chrikao ndo ixi itsji sen xrochronga sen chijnie ndo Dio

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 ¹Ko tjume'e ndo Jesús kuetuan'an ndo tsonchjiñe'e sen teyuu chrikao ndo, ko kuajon

⁸8:47 *ngatoxin* delante de

ndo juachaxin ixi chao tsantsje sen kain espíritue Xixron'anxrée chónda nā, ko sinchexrjuen'en sen ni ni'e. ²Ko kuetuan'an ndo satsji sen sinchekuen'en sen nā kondee juachaxin tetuan'an ndo Dio ko sinchexrjuen'en sen ni ni'e. ³Ko ndachro ndo:

—Xro'an nge'e tiku'unta ti tsaanta cha'o, tiku'inta ntakuto, tiku'inta puxa, nutja, tomi ko tiku'inta yuu manta, je'o manta rianta. ⁴Ko nchakon tsjasonta xrojan nchia tsixin'innta ko tsitu'anta nti'a tsijja nchakon satsjixinnta tjajna me'e. ⁵*Siá tsjasonta xrojan tjajna ko tsajon'a nā juachaxin tsinteenta nti'a, ja'anta tachrxixinnta tjajna me'e, ko tontsjenganta inche yaa tutáanta, me'e tsjakoxinnta ixi ndo Dio tsjankata'a ndo ijie ngajin ni tjajna me'e.

⁶Ko tjume'e sakjui sen kain tjajna nchínchín, ko ndache sen nā chijni jian xranchi ndo Dio tsantsje ijie chónda nā ko juinchexruen'en sen ni ni'e.

Kuen'en ndo Juan Bautista

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷*Xi Herodes, xi kuetuan'an nti'a, kono'e xa kain nge'e jian banche'e ndo Jesús, ko je'e xa tsango xronka xa, noe'a xa nge'e xraxaon xa ixi kaxin nā ndachro nā ixi ó tsixechón xi Juan Bautista. ⁸Ko ikaxin nā ndachro nā ixi ndo kuachronga

chijnie ndo Dio ó sa'ó, ndo Elías, konoxin íjngo, ko ikaxin nā ndachro nā ixi inaa ndo kuachronga chijnie ndo Dio kuij ícha sa'ó, ko jai xechón ndo íjngo. ⁹Ko ndachro xi Herodes:

—Jan'an kuetuan'an chrinjin jaa xi Juan; méxin, ¿ngisen xi jii' ixi kuin'an tsango itsjé nge'e jian nche'e xa?

Ko xi Herodes tsango tjaun xa xrokuitsje'e xa ndo Jesús.

Ndo Jesús kuajon ndo nge'e juine na'ó mil xi

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;

Jn. 6:1-14)

¹⁰Ko tjume'e ikjan sen xruan'an ndo Jesús ko beki'e sen ndo kain ti juinche'e sen. Ko tjume'e ndo Jesús sabikao ndo sen ti xro'an ngisen ste, tjenka tjajna Betsaida.

¹¹Ko hora kono'e nā no jii ndo ko je'e nā rué'e nā ndo, ko ndo Jesús kuajon ndo juachaxin kuitu'e nā nti'a. Ko chronga ndo kondee juachaxin tetuan'an ndo Dio ko juinchexruen'en ndo kain ni ni'e.

¹²Ko ó kóndo, konchjiñe'e sen teyuu chrikao ndo, ko ndachro sen:

—Ndachenta kain nā ixi satsji nā kaxin tjajna tjenka nti'i, tse'na nā ti sine nā ko tsjok'é'e nā ixi nti'i xro'an nge'e jii.

¹³Ko ndo Jesús ndache ndo sen: —Ja'anta tájonnta nge'e sine nā. Ko je'e sen ndachro sen:

—Xro'an nge'e chondana, je'lo chondana na'ó nutja ko yuu kucheë, ¿á tjaunnta ixi tsike'nana nge'e sine kain na?

¹⁴Ixi kain ni me'e, je'lo ni xi xranchi na'ó mil chujni. Ko ndache ndo Jesús sen teyuu chrikao ndo:

—Ndachenta na tsintee na nunte, ngujngu yuukante na.

¹⁵Ko jaña juinche'e sen ko kuintee na nunte kain na. ¹⁶Ko tjume'e ndo Jesús kua ndo na'ó nutja ko yuu kucheë ko tsje'e ndo ngajní, ko kuajon ndo juasie ndo ngajin ndo Dio. Ko konchrinjin ndo nutja ko kucheë ko chjée ndo sen teyuu chrikao ndo. Ko je'e sen konchjeya sen nutja ko kucheë, kuayé'e kain ni ste nti'a. ¹⁷Ko kain na juine na ko kaon na jian, ko juexin juine kain na, sen teyuu chrikao ndo Jesús juejo sen teyuuntaxra tutu'o nutja tsixe'e.

Ndo Pedro ndachro ndo ixi ndo Jesús ndo Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸Naa nchakon ndo Jesús tsikachrjendáa ndo ko kuinichje'e ndo ndo Dio, ko jikao ndo sen teyuu chrikao ndo, ko je'e ndo juanchangi'e ndo sen:

—¿Nge'e ndachro chujni, ngisen jan'an?

¹⁹*Ko je'e sen ndachro sen:

—Kaxin na ndachro na ixi ja'anta ndo Juan Bautista; ko

ikaxin na ndachro na ixi ja'anta ndo profeta Elías; ko ícha na ndachro na ixi ja'anta naa sen profeta tsixechón.

²⁰*Ko tjume'e ndo Jesús juanchangi'e ndo sen:

—Ko ja'anta, ¿nge'e ndachrona, ngisen jan'an?

Ko ndo Pedro ndachro ndo:

—Ja'anta ndo Cristo, chjen'en ndo Dio.

Ndo Jesús ndachro ndo ixi je'e ndo tsen'en ndo

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹Ko ndo Jesús tsango kuetuen'en ndo sen ixi xro'an chujni xrondache sen ngisen je'e ndo. ²²Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo sen:

—Jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongi'e xranchi chujni, xrokonda tsango tangi sinchena na, ko kain xi tetuan'an ni'ngo, ko kain xitaana tetuan'an ko kain xi tjako ley, tsoñaona na. Ko naatsónaxónna na, ko nchakon nínxin xroxechónna íjngo.

²³*Juexin ndachro ndo jil'i, ndache ndo kain ni ste nti'a:

—Síá xrojan ngisen xorrua'na, xrokonda tsintu'e sen tí ícha tjue'e sen ko xorrua'na sen kain nchakon, maski tangi tson'en sen. ²⁴*Ko ni tjaun xro'an tson'en, sinchetjáña aséen na; ko ngisen tsen'en ixi titikaonna sen, sen me'e tsechón sen kain nchakon. ²⁵¿Nge'e tsjacha

9:19: Mt. 14:1, 2; Mr. 6:14, 15; Lc. 9:7, 8. 9:20: Jn. 6:68, 69.

9:23: Mt. 10:38; Lc. 14:27. 9:24: Mt. 10:39; Lc. 17:33; Jn. 12:25.

nā siá xrochónḁa nā kain nge'e jii ngata'a nunte ko sinchetjáña nā aséen nā? ²⁶Méxin, ngisen tosue'e ixi titikaonna sen ko chijni nichja, kaxon jan'an, Chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, xrondachrjan ixi chúxin'a sen nchakon tsikian ijíe juachaxin ko chjiixro chónḁa Ndotána ko kain ángel ne'e ndo. ²⁷Nduaxin ntatjunta ixi kaxin ni ste nti'i jai, xratsen'a nā tsikonja nā juachaxien ndo Dio.

**Kuindoxin xranchi
tsje'e ndo Jesús**

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸Kuatsinga ijní nchakon ti ndachro ndo Jesús kain ji'i, ko tjume'e je'e ndo kuajin'in ndo naa ijnā ixi xronichje'e ndo ndo Dio ko bikao ndo ndo Pedro ko ndo Jacobo ko ndo Juan. ²⁹Ko hora jinichje'e ndo Jesús ndo Dio, ngayakon ndo Jesús kuindoxin ko ti jitsáa ndo ikjan xranchi chjiixro ixi tsango tóngíxin. ³⁰Ko tjume'e konoxin yuu sen stetjao ndo Jesús, ko sen me'e ndo Moisés ko ndo Elías. ³¹Ko nguixin ngandajin ti ste sen tsango chaxro bingasáña ko stetjao sen xranchi tson'en ndo Jesús ko xranchi tsen'en ndo tjjajna Jerusalén. ³²Ko maski ndo Pedro ko sen stekao ndo tsango chjée sen kotachrin, je'e sen stetsje'e sen ko bikon sen juachaxin chónḁa ndo Jesús, ko bikon sen sen yuu jikao ndo. ³³Ko hora saxrokjuí sen, ndo Pedro ndache ndo ndo Jesús:

—Maestro, jian stena nti'i. Sintáñana níi tsa'on nchíin; naa tsa'on ja'anta, ko naa tsa'on ndo Moisés, ko naa tsa'on ndo Elías.

Ko ndo Pedro noe'a ndo nge'e ndachro ndo. ³⁴Ko xrajnichja ndo kuii naa itjuí kuitsía sen ko xrakon sen ixi kuitu'e sen ngakjen'en itjuí. ³⁵*Ko tjume'e ngakjen'en itjuí me'e kuin'en sen naa ngisen ndachro:

—Ji'i chjan'na tsango tjua'a. Tin'ennta ti ndachro xjan.

³⁶Juexin nichja ndo Dio, bikon sen ndo Jesús je'o ndo jii ndo nti'a. Ko je'e sen tenko sen, ko xro'an ngisen beki'e sen nge'e bikon sen.

**Ndo Jesús juinchexruen'en
ndo naa chajan**

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷Ndúyaxin ti xingajinxin sen ijnā, tsango itsjé nā jichón'en nā ndo Jesús ngatja cha'o. ³⁸Ko naa xi jii ngakjen'en ni me'e nichja xa ko ndache xa ndo Jesús:

—Maestro, tinóatáana ixi tikitsje'enta chjan'na ixi naakua xjan chonda ko ni'e xjan. ³⁹Chónḁa xjan espíritue Xixron'anxrée ko itsé xa xjan ko nchekoyako xa xjan, ko titsinga xjan ko tuchrjo ti'xin ro'a xjan. Tsango ncheni'e xa xjan ko tsango chrjen tajanda xa xjan. ⁴⁰Jan'an ó kuinóatáana ngajin sen chrjiku'unta ixi xrokuantsje sen espíritu, ko jua'i kuantsje sen.

⁴¹Ko ndo Jesús ndachro ndo: —Ja'anta chuntia'intana ko titikaon'anta! ¿Ti ngisa xrokonda tsake'e ngajinnta ko sintakuan'annta? Tikuunta chán nti'i.

⁴²Ti konchjiñe'e chán ti jii ndo Jesús, espíritue Xixron'anxrée me'e juinchekuendaa chán, ko juanka chán ngata'a nunte. Ko ndo Jesús kuyakutee ndo espíritu, ko me'e kuachrje espíritu ña'i ko koxruen'en chán ko ndo Jesús kuajon ndo chán ngajin ndotée chán. ⁴³Ko kain ni ste nti'a tsango xronka nā ixi bikon nā juachaxin ijié chónnda ndo Dio.

**Ndo Jesús íjngo chronga
ndo tsen'en ndo**

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Kain nā xrastexronka nā ixi ixrā ijié juinche'e ndo Jesús, ko tjume'e je'e ndo ndache ndo sen teyuu chrikao ndo:

⁴⁴—Tin'ennta jian ti xrontatjunta, ko tjáña'inta. Chujni xrotséna nā jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, tsikaanna nā ti jii xi ña'i.

⁴⁵Ko je'e sen kuienxin'a sen nge'e ndachro ndo, ixi xrakuajon'a ndo Dio juachaxin xrokuienxin sen. Ko je'e sen xrakon sen ko í juanchangí'e sen ndo nge'e xrondachro ti ndachro ndo.

¿Ngisen ícha tetuan'an?

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶*Ko tjume'e sen teyuu chrikao ndo Jesús, juangíxin sen juao kichuu sen ixi ngisen ti je'e sen ícha tetuan'an. ⁴⁷Ko ndo Jesús kono'e ndo nge'e xraxaon sen. Ko tjume'e joa ndo naa chjan ko bake'e ndo xjan tjenka ndo, ⁴⁸*ko ndache ndo sen: —Ngisen tsayé'e ichjan ji'i ixi titikaonna sen; sen me'e tayé'e sen jan'an kaxon. Ko ngisen tsayé'ena jan'an, kaxon tsayé'e ngisen xruan'anna. Méxin, ngisen ícha tjinte'a ngakjen'ennta, sen me'e ícha tjintee sen ti tetuan'an ndo Dio.

**Chujni je'a ningakoína,
ni me'e tsingijnana ixrā ntu'una**

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹Ko tjume'e ndo Juan ndache ndo ndo Jesús:

—Maestro, jan'anna bikona naa xi ixi juachaxiannta jitantsje xa espíritue Xixron'anxrée; ko jan'anna ntatjanna xa ixi ísinche'a xa jaña, ixi je'e xa chrjiko'iana xa.

⁵⁰Ko ndachro ndo Jesús:

—Tingakuen'anta ni me'e, ixi ni ningakona'ina, je'e nā tsingijnanta nā.

**Ndo Jesús kuyakutee ndo
ndo Jacobo ko ndo Juan**

⁵¹Ko tjume'e konchjiñe'e nchakon satsji ndo Jesús nio ti jii

ndotée ndo, ko xraxaon ndo itsji ndo tjanya Jerusalén. ⁵²Je'e ndo xruan'an ndo kaxin sen kuitaonxin sen cha'o sa'ó, ko sen me'e ikjui sen naa tjanya nunte Samaria bijée sen naa nchia ti tsjoké'e ndo Jesús ko kao je'e sen. ⁵³Ko ni samaritano jua'i kuajon na juachaxin nti'a ixi ó no'e na ixi ndo Jesús satji ndo tjanya Jerusalén. ⁵⁴Hora kono'e ndo Jacobo ko ndo Juan ixi ni samaritano jua'i tsajon na juachaxin, je'e sen ndache sen ndo Jesús:

—¿Nchána, á tjaunnta ixi tsjanchiana xroxingajinxin xro'i ngajní sinchetjáña kain ni me'e xranchi juinche'e ndo profeta Elías ó sa'ó?

⁵⁵Ko tjume'e ndo Jesús ngatjia tsje'e ndo sen, ko kuyakutee ndo sen, ko ndachro ndo:

—Ja'anta noa'inta ngixe'e espíritu chondanta. ⁵⁶Ixi jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, jui'a ixi sintatjáña chujni. Na'i. Jan'an jui'i ixi tsantsjen ijie chónda na ixi tsechón na kain nchakon.

Ko tjume'e sakjui sen inaa tjanya.

**Ngisen tjaun
xrurué'e ndo Jesús**
(Mt. 8:19-22)

⁵⁷Nchakon stetji sen ngatja cha'o, naa xi ndache xa ndo Jesús:

—Jan'an tja'on xrorua'anta nguixin ti no satsjinta.

⁵⁸Ko ndo Jesús ndache ndo xi me'e:

—Kain kutuunta chónda ba tjaue tixin'in ba, ko kain kuxe chónda ba kakée ba, ko jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, chonda'i ti no tsarichrin.

⁵⁹Ko íjngo ndo Jesús ndache ndo xi me'e:

—Ja'a rua'nana.

Ko xi me'e juate'e xa ndachro xa:

—Tájonnta juachaxin tsijabaja ndotána.

⁶⁰Ko juatingíexin ndo Jesús ndachro ndo:

—Tintu'enta chujni tsiken'en tsjabaa kichuu na; ko ja'anta itjia ko ndachenta chujni xranchi jii juachaxin tetuan'an ndo Dio.

⁶¹Ko tjume'e inaa xi ndache xa ndo Jesús:

—Jan'an tja'on xrorua'anta; tintunanta xrontatjan sen nía.

⁶²Ko ndachro ndo Jesús:

—Ngisen teka ninge, ko ikjan sen tsje'e sen, sen me'e jua'i sinche'e ixra ti tetuan'an ndo Dio.

**Ndo Jesús xruan'an
ndo setenta chujni**

10 ¹Tjume'e ndo Jesús kuinche'e ndo níikán ko te chujni, ko je'e ndo xruan'an ndo sen, yuyu sen, tsitaon sen satsji sen kain tjanya ko nguixin ti no tjaun ndo xrokjui ndo. ²*Ko ndachro ndo:

—Nduaxin ntatjunta, ícha tsikoña noa jai, ko sen sinche'e ixra tsjé'a sen. Méxin tinóatáanta ngajin nché nunte xroxruan'ando itsjé sen sinche'e ixra.

³*Satjinta ixi jan'an xruan'annta itsjinta xranchi kutuchjon ngakjen'en kundanixra.

⁴Tiku'inta bolsa, tomi, kate ko xro'an ngisen chje'énta juajna ngatja cha'o. ⁵Ti tsjasonta naa nchia, sa'ó tájonnta juajna ko ndachronta: “Juaxruxin tsake'e ni ste nchia j'i.” ⁶Ko siá xrojan ni nchia tikinixin tsayé'e na juaxruxin, me'e ícha juaxruxin tsayé'e na xranchi ndachronta; ko siá na'i, juaxruxin me'e xrokjan ngajinnta. ⁷*Ti tsjasonta naa tjajna, tituan'anta je'o naakua nchia ko intenta ko tin'innta ti xrotjáanta ni nchia me'e, ixi ngisen nche'e ixra tikinixin xroxenge'e na i'na. Ko tji'anta naa ko inaa nchia. ⁸Ti tsjasonta naa tjajna ko ni ste nti'a jian tsiya'anta na, intenta kain nge'e xrotjáanta na. ⁹Nchexrue'ennta ni ni'e ste tjajna me'e, ko ndachenta na: “Í kjín'a jitií juachaxin tsetuan'ando Dio.”

¹⁰*Ko siá tsjasonta naa tjajna ko tsaya'inta na jian, ja'anta tachrjenta cha'o ko ndachronta: ¹¹*“Inche tjajnánta itsé tuténana, tontsjengana ixi tsjakoxinna ixi ja'anta ko jan'anna chonda'ina

nge'e xrotsje'ena ixi ja'anta kuitikaon'anta ndo. Ko tono'anta ixi juachaxin tetuanxin ndo Dio ó kjín'a jii juachaxin.” ¹²*Jan'an ntatjunta nchakon tsjexin nunte xasintajni ícha tangi tson'en ni tjajna me'e ixi nge'e kon'en ni tjajna Sodoma ó sée.

Kaxin tjajna kuitikaon'a

(Mt. 11:20-24)

¹³’;Tsango tangi tson'annta ja'anta ni tjajna Corazín! ;Ko tsango tangi tson'annta ja'anta, ni tjajna Betsaida! Ixi siá ti ijié nge'e junta'a ngajinnta nti'i xrokon'en ngajin ni tjajna Tiro ko tjajna Sidón, ni me'e ó sée xrokuindoxin na ti ndako'a juinche'e na ko xrotsjanga na. Ko xrokueyá na manta tiie ko xrobake'e na ntesoki'i ngata'a jaa na. ¹⁴Méxin nchakon tsjexin nunte nti'i, ícha tangi tson'annta ja'anta ixi ti tson'en ni tjajna Tiro ko tjajna Sidón. ¹⁵Ko ja'anta tjajna Capernaum, ¿á xraxaonnta itsjinta ti jii ndo Dio? Na'i, je'a jaña tson'en, ja'anta xroxingajinnta ti jii xro'i xrochexin chujni titikaon'a.

¹⁶*Ko ndachro ndo Jesús:

—Ngisen tsitikaon ti xrondachro ja'anta, kaxon tsitikaonna na jan'an. Ko ngisen tsitikaon'a ti xrondachronta, kaxon tsitikaon'ana na. Ko chujni

10:3: Mt. 10:16. 10:7: 1Co. 9:14; 1Ti. 5:18. 10:10: Hch. 13:51.

10:11: Mt. 10:7-14; Mr. 6:8-11; Lc. 9:3-5. 10:12 a: Mt. 11:24; b: Mt. 10:15.

10:16: Mt. 10:40; Mr. 9:37; Lc. 9:48; Jn. 13:20.

tsitikaon'a nā jan'an, kaxon
tsitikaon'a nā ngisen xruan'anna
ju'i'i.

Ikjan sen setenta

¹⁷Tjume'e ikjan sen níkán ko
te chujni ko tsango juaxruxin ste
sen, ko ndachro sen:

—Ncháana, kain espíritue
Xixron'anxrée titikaonna hora
nichjana ixi juachaxiannta.

¹⁸Ko ndachro ndo Jesús:

—Jaán, jan'an bikon xranchi
xingajinxin Xixron'anxrée
ngajní xranchi naa tóngíxin.

¹⁹Jan'an tjá'anta juachaxin
tsingatjanginta kunchee ko
kulantajoon, ko tsixinte'anta ti
ñ'a'i, ko xro'an nge'e tson'annta.

²⁰Ko take'anta juaxruxin ixi
espíritue Xixron'anxrée titikaon
ngajinnta. Ícha juaxruxin
tinteenta ixi xranchi tin'innta ó
jitaxin ngajní.

Ndo Jesús nichja ndo ngajin ndotée ndo jii ngajní (Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹Ko hora me'e Espíritue ndo
Dio kuajon ngajin ndo Jesús
juaxruxin ko ché'e ndo nichje'e
ndo ndotée ndo jii ngajní ko
ndachro ndo:

—Tajon juasaya ngajin ja'anta
Ndotána, Nchée nunte ko
ngajní, ixi kuajonnta juachaxin
ixi ngisen noe'a xrokuienxin
nā nge'e kondee ngajní ko
juinchenoe'anta ni tsango no'e

ko ni tsango tienxin. Jaña,
juinche'e ja'anta Ndotána ixi
jaña tjaunnta.

²²*Ko nichje'e ndo sen nti'a ko
ndachro ndo:

—Ndotána chjána juachaxin
ixi tetuan'an kain nge'e. Xro'an
ngisen no'e ngisen chjen'en je'e
ndo. Je'o Ndotána chúxin ndo
ngisen chjen'en ndo. Ko xro'an
ngisen chúxin ngisen je'e ndo,
je'o chjen'en ndo, ko jan'an
tincha'a ngisen tjaun xrochuxin
Ndotána.

²³Ko tjume'e ndo Jesús tsje'e
ndo sen teyuu chrikao ndo ko
je'o sen ndache ndo sen:

—Juaxruxin ste ni bikonxin
ixi ikon nge'e bikon ja'anta.

²⁴Ntatjunta ixi itsjé sen
kuanichja sen chijnie ndo Dio ko
itsjé sen rey tjaun sen xrobikon
sen ti bikonta, ko bikon'a sen. Ko
tjaun sen xrokuin'en sen xranchi
ritin'ennta jai, ko kuien'a sen.

Ndo Jesús tjako ndo ti junche'e xi tjajna Samaria

²⁵*Ko tjume'e naa xi tjako ley
tjajna Israel bingatjen xa nichje'e
xa ndo Jesús ixi tjaun xa tsono'e
xa á nduaxin no'e ndo Jesús, ko
juanchangi xa ndachro xa:

—Maestro, ¿inge'e sinta'a
jan'an ixi tsarichón kain
nchakon?

²⁶Ko ndachro ndo Jesús:

—¿Nge'e jitaxin chijnie ndo
Dio? ¿Nge'e tienxian?

²⁷Ko je'e xa ndachro xa:

—Ley ndachro: “Tjue'enta Ncháanta ndo Dio ixi nchijí asáanta, ko nchijí ja'anta ko nchijí ti xraxaonxinnta; ko tjue'enta ni kichuunta xranchi tjue'enta asáanta.”

²⁸Ko tjume'e ndo Jesús ndachro ndo:

—Chao ndachrua. Siá ja'a sinche'e ji'i, tsechón asáan kain nchakon.

²⁹Ko xi tjako ley tjaun xa xrojuakoxin xa ixi ícha jian no'e xa, méxin ndache xa ndo Jesús íjngo:

—¿Ngisen ni kichuuna?

³⁰Ko tjume'e ndachro ndo Jesús:

—Naa xi kuixin xa tjanya Jerusalén jitji xa tjanya Jericó,

ko ngatja cha'o bingakon'en xa kaxin xiche'e, ko kue'e na xa kain nge'e chóna xa ko kain ti jitsáa xa, ko juaya na ngajin xa, xranaáxrokónaxón na xa. Ko tjume'e sakjui na. ³¹Ko tjume'e naa xitaana judío jitji xa xraje'o cha'o, ko bikon xa jitsinga xi me'e, ko xitaana konchjino xa ko sakjui xa. ³²Ko kaxon no nti'a jitatsinga naa xi levita, ko bikon xa xi jitsinga, ko kaxon konchjino xa. ³³Ko kaxon nti'a jitji naa xi kuixin nunte Samaria, ko bikon xa jitsinga xi judío, ko je'e xa bikonóe'e xa xi me'e. ³⁴Ko konchjiñe'e xa tjenja xa, ko juinhexruen'en xa ixi aceite ko vino kain ti no tsikoni'e xa, ko kuetsía xa jian ti no tsikoni'e.

© 1996 David C. Cook

*Naa xi nunte Samaria tingijna naa xi judío
(Lc. 10:34)*

Ko tjume'e juinçeketa'a xa xi kuntajnoé xa ko sabikao xa xi ni'e naa nchia tjokéexin nā, ko nti'a je'e xa kuayakon'en xa xi ni'e. ³⁵Ko nchakon sakjui xa, kuantsje xa yuu tomi ko juenga xa i'nā ngajin xi ndo'a, ko ndachro xa: "Tayakon'éen xi ji'i, ko siá sinchexienxian ícha tomi ixi je'e xa, jan'an tsjenga'a 'nā nchakon xrokjanna." ³⁶Méxin ndachijiana, ¿ngisen ti ní xi ji'i nduaxin tjue'e xa xi juincheni'e xiche'e?

³⁷Ko xi tjako ley ndachro xa: —Xi bikonóe'e xi ni'e.

Ko tjume'e ndachro ndo Jesús: —Méxin ja'a kaxon itjia ko nche'e jaña.

Ndo Jesús ikjui ndo ndo'a jan Marta ko jan María

³⁸*Tjume'e ndo Jesús sakjui ndo, ko kuiji ndo naa tjajna nchíín. Nti'a jii naa jan ndatin'in Marta ko kuajon jan juachaxin kuitu'e ndo ndo'a jan. ³⁹Ko je'e jan Marta chónða jan naa jan kichuu jan ndatin'in María. Ko je'e jan María bake'e jan tjenka tutée ndo Jesús stetin'en jan nge'e jindachro ndo. ⁴⁰Ko jan Marta tsango xraxaon jan sinchekonchjian jan nge'e sine sen ko chónða jan itsjé xrā, méxin konchjiñe'e jan ngajin ndo Jesús ko ndachro jan:

—¿Nchána, á xraxaon'a ixi jan kichuuna tintuna jan jan'on

rinta'a kain ixrā? Ndache jan tsingijnana jan.

⁴¹Ko ndo Jesús ndache ndo jan Marta:

—Marta, Marta, ja'anta tsango yaanta juachjaon ixi kain ixrā chondanta, ⁴²ko jii naakua nge'e tsango tjintee. Ko jan María kuitja jan nge'e ícha jian, ko xro'an ngisen tsantsje'e jan ji'i.

Ndo Jesús juako ndo xranchi xronichje'eni ndo Dio

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹Naa nchakon ndo Jesús jinichje'e ndo ndotée ndo, ndo Dio, ko juexin nichja ndo, tjume'e naa sen chrikao ndo ndachro sen:

—Nchána, nchekuannaninta xranchi xronichja'ana ndo Dio xranchi ndo Juan juako'e ndo chujnie ndo.

²Ko ndachro ndo Jesús:

—Nchakon nichje'enta ndo Dio, ndachronta:

Ndotáina Dio ritjennta ngajní,

tsango tjúá ja'anta.

Ja'anta tetuan'annta ngajinna.

Nche'enta xranchi tjaunnta ngata'a nunte nti'i, xranchi nche'enta ngajní.

³Ko ja'anta tájonnta nutja sinena kain nchakon.

⁴Ko nchemé'enta kain ti ndako'a nta'ana, xranchi jan'anna tjáñanana ti ndako'a juinchenana nā.

Tájón'anta juachaxin ngajin
Xixron'anxrée ixi sinche'e
xa tsitexinna ti ndako'a.

⁵Ko kaxon ndachro ndo Jesús:

—Take'kona ixi naa ja'anta
chondanta naa xi tjentonta, ko
ngusine tiie xrokjuinta ndo'a xa
ko xrondachenta xa: “Amigo,
nchekjenna níi nutja, ⁶ixi kuij
naa xi chúxin, kuixin xa ikjín,
ko kuiji xa nía ko jan'an xro'an
chonda xrotjá'a xa.” ⁷Ko siá
tsjate'e xi jii ngaxin'in nchia
xrondachro xa: “Chjánai'ana
ixra; ó jije'e nchia ko chjan'na ko
jan'an ó tsintechrina; jua'i tsaya
xrotjá'a nge'e.” ⁸Ko ntatjunta siá
chro'a xa tsaya xa xrotjáanta xa
nge'e tjaunnta maski tjentonta
xa, tsaya xa xrotjáanta xa
kain nge'e xrokonda'anta ixi
ítjaun'a xa ícha xrokuiye'enta
xa. ⁹Méxin, jan'an ntatjunta:
Tjanchianta ko ndo Dio tsajon
ndo; tjéenta nge'e ko tsinchínta;
tinganta ntachja, ko tsantje'e
ndo. ¹⁰Ixi ngisen tjanchia nge'e,
tsayé'e sen; ko ngisen tjée, sen
me'e tsitja sen; ko ngisen tinga
ntachja, xitje'e ntachja.

¹¹¿Á xrojan ja'anta chondanta
chjan'anta ko tjanchia xjan
nutja, á xrochje'énta xjan
naa ixro? Q, ¿tjanchia xjan
kuchee ko xrochje'énta xjan
naa kunchee? ¹²¿Q tjanchia
xjan joja ko xrochje'énta xjan
naa kuntanchia? ¹³Méxin, siá
ja'anta maski jian'intá no'anta

chje'énta chjan'anta nge'e jian,
jicha Ndotáina ndo Dio jii ngajní
tsajon ndo Espíritue ndo ngajin
sen tsjanche'e ndo!

**Ndachro na ixi ndo Jesús
chóna ndo juachaxien
Xixron'anxrée**

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴Naa nchakon ndo Jesús
kuantsje ndo naa espíritue
Xixron'anxrée tsijinchenosin naa
xi. Ko hora kuachrje espíritue
Xixron'anxrée, je'e xi chao nichja
xa. Tjume'e kueya ni ste nti'a
xronka na ixi jaña juinche'e ndo
Jesús. ¹⁵*Ko kaxin na ndachro na:

—Xi ji'in tantsje xa espíritue
Xixron'anxrée ixi chóna xa
juachaxien Beelzebú, me'e
Xixron'anxrée, xi tetuen'en kain
espíritu ña'i.

¹⁶*Ko ikaxin na tjaunna na
xrotsje'e na á nduaxin no'e ndo
Jesús, méxin juanche'e na ndo
xrojuinche'e ndo naa ixra ijié ixi
juachaxien ndo Dio jii ngajní.

¹⁷Ko je'e ndo no'e ndo nge'e
stexraxaon na, ko ndachro ndo:

—Xrojan tjajna je'a naxraje'o
xraxaon ni tjajna me'e ko
te'to kichuu na, ndatsitjáña,
ko ni ste naa nchia, siá je'a
naxraje'o xraxaon na, kaxon
jua'i tsintee na. ¹⁸Jaña kaxon,
siá Xixron'anxrée tetoka'o xa
ni kichuu xa, tsitjáña juachaxin
chóna xa. Ja'in ndachrjan,
ixi ja'anta ndachronta ixi

jan'an tantsjexin espíritue Xixron'anxrée ixi juachaxien xa. ¹⁹Ko siá jaña xrokjui, ɔngisen chjée ni chrjiku'u ja'anta juachaxin tsantsje na espíritu ña'i? Méxin, je'e na xrondachro na ndako'a jii nge'e stexaxaonnta. ²⁰Ko siá jan'an tantsjexin espíritue Xixron'anxrée juachaxien ndo Dio, me'e xrondachro ixi ti tetuan'an ndo Dio ó kuji ngajinnta.

²¹'Nchakon naa xi tsanga yaa xa ntatjo ko jindaa xa ndo'a xa, xro'an nge'e tsitjáña. ²²Ko nchakon tij inaa xi ícha tsanga ko tsetoka'o xa xi nchée nchia ko tsjacha xa, ko tsantsje'e xa kain chika yama xi ndo'a, ko satsjikao xa kain nge'e chóna xi ndo'a ko tsonchjeya ngajin ni chúxin xa.

²³*Ngisen titikaon'ana jan'an, ni me'e ningakonna; ko ngisen tingijna'i ixra nta'a, ni me'e tingakon'enna.

**Naa espíritue Xixron'anxrée
íjngo ikjan**
(Mt. 12:43-45)

²⁴'Ko naa espíritue Xixron'anxrée kuachrxjexin aséen naa chujni, satji ti jii nunte xema tijée no tsjoké'e. Ko kuitja'i ti no tsjokééxin, je'e espíritu jixraxaon: "Jan'an xrokjanna nía ti kuachrxjexin." ²⁵Ko nchakon ikjan espíritue Xixron'anxrée, tjume'e tixin'in aséen chujni ti

kuachrxjexin, ixi bikon xa ni me'e ste na xranchi naa nchia tsikajon na ko chaxro tsje'e. ²⁶Ko tjume'e espíritue Xixron'anxrée tiru'éle yatō espíritu ícha ña'i, ko kain espíritu tixin'in ngaxin'in aséen ni me'e. Ko tjume'e ícha tangi ton'en na ixi sa'ó.

Ngisen nduaxin juaxruxin jii

²⁷Ko ndo Jesús jinichja ndo kain ji'i, ko tjume'e naa nchri ste ngakjen'en na nti'a, nichja nchra ndachro nchra séen:

— ¡Tsango juaxruxin jii nchri juintajongí'a ko juintakangia!

²⁸Ko ndachro ndo Jesús:

— ¡Ícha juaxruxin tsintee chujni tin'en nge'e ndachro ndo Dio ko titikaon!

**Ni ndako'a xraxaon juanchia
na naa nge'e ijie**
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹*Tjume'e itsjé na konkueya na ngandajin ndo Jesús, ko je'e ndo juangíxin nichja ndo ndachro ndo:

— Kain ni ste jai, je'e na ña'i na ko tjanchia na tsikon na naa nge'e ijie; ko xro'an nge'e sinta'a; je'o nge'e kon'en ndo profeta Jonás, ndo kuachronga chijnie ndo Dio sa'ó. ³⁰Xranchi konoxin ndo Jonás ngajin ni kuintee tjajna Nínive ixi xrokuienxin na, jaña kaxon konoxinna jan'an, Chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, ixi tsikon kain

ni jii jai. ³¹Nchakon tsoñā ijíé kain ni ste jai, nchri reina tsiki'xín naa nunte ícha nínjin tsingatjen nchra ko tsjankata'a nchra ijíe ni ste jai ixi nchri reina me'e tsiki'xín tsango ikjín ixi xrokuin'en nchra ti juako ndo Salomón. Ko jai nti'i ritjén jan'an ngajinnta ko ícha chonda juachaxin ixi juachaxin kuachóna ndo Salomón. ³²Ko ni kuintee tjajna Nínive kaxon tsingatjen nā nchakon tsoñā ijíe ngajin kain chujni, ko tsjankata'a nā ijíe ni ste jai ixi kain ni tjajna Nínive kuindoxin nā ko kuintu'e nā ijíe kuachóna nā nchakon kuin'en nā chijnie ndo Dio tsichronga ndo Jonás ó sée. Ko jai nti'i ritjén jan'an ngajinnta ko ícha chonda juachaxin ixi juachaxin kuachóna ndo Jonás.

Ikonni, me'e xro'i tingasáña cuerpoeni

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³*Xro'an ngisen tjaaka naa xro'i ko tsemá sen xro'i me'e, ko kaxon take'a nā xro'i ngaxin'in naa ntaā. Noi take'e nā xro'i ixi kain ni tixin'in nchia tsikon nā ti tingasáña. ³⁴Jaña ikonni xranchi naa xro'i tingasáña cuerpoeni. Méxin, siá jian ikonnta, kaxon nguixin cuerpoanta tingasáña. Ko siá na'i, jian'a ikonnta, kaxon nguixin cuerpoanta naxixe'e jii. ³⁵Tsje'enta jian ixi á chao jii xro'i chondanta, á je'a ti naxixe'e

stenta. ³⁶Méxin, siá nchijíi cuerpoanta chóna ti tingasáña, ko je'a tu'o chóna naxixe'e, jaña nchijíinta jian tingasáña xranchi xrochondanta naa xro'i chaxro tingasáña.

Ndo Jesús tuyakuté ndo xi fariseo ko xi tjako ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 20:45-47)

³⁷Ndo Jesús juexin ndachro ndo kain ji'i, tjume'e naa xi fariseo kuinóatée xa ngajin ndo Jesús ixi itsji ndo ndo'a xa sineka'o xa ndo. Tjume'e ikjui ndo Jesús ndo'a xa ko kuixin'in ndo ko bake'e ndo ti jii mesa. ³⁸Ko je'e xi fariseo xrakon xa ixi bikon xa ixi ndo Jesús bake'e ndo juine ndo ko konti'a ndo inda itja ndo xranchi kuanche'e kain ni judío. ³⁹Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Ja'anta xi fariseo

nchetjúánta tuenxin vaso ko laato, ko ti ngaya asáanta jikaon kain ti chjuya'anta ko ña'inta.

⁴⁰¡Ja'anta nintanta! ¿Á noa'inta ixi ngisen juinchekonchjian cuerpo, kaxon juinchekonchjian ngaxin'in cuerpo? ⁴¹Siá ixi nchijíi asáanta chje'énta ni nóa nge'e chondanta, kaxon jaña nchijíi asáanta tsontjúá.

⁴²¡Tsango tangi tson'annta ja'anta fariseonta! Ixi ja'anta chje'énta ndo Dio ti texin parte ka menta ko kain kaxroan, ika

ko itu ineni ko nche'anta nge'e jian xrojuinche'enta ko tjao'anta ndo Dio, méxin chao xrochje'énta ndo Dio nge'e chondanta ko kaxon xrotjáña'inta sinche'enta kain nge'e jian.

⁴³ 'iTsango tangi tson'annta, ja'anta fariseonta! Ja'anta tjaunnta tsaye'enta xitaon ícha chaxro ngaxin'in ni'ngo, ko tjaunnta ixi kain nã xrotjáanta juajna ngatja cha'o.

⁴⁴ 'iTsango tangi tson'annta ja'anta xratjakonta ley ko ja'anta fariseonta ixi ja'anta nche'anta xranchi ndachronta! Ixi ja'anta xranchi tuye tsixrabaa ni tsiken'en stenta ko tikon'a nã tuye me'e ko ta'tu nã tuye ko noe'a nã ixi nti'a tsixrabaa chujni.

⁴⁵ Ko tjume'e naa xi tjako ley ndache xa ndo Jesús:

—Maestro, ti ndachronta jaña, xranchi jan'anna tuyakutéentana.

⁴⁶ Ko ndachro ndo Jesús:

—iKaxon ja'anta tsango tangi tson'annta, ja'anta xro tjakonta ley! Ixi ja'anta tetuen'ennta nã sinche'e nã nge'e tsango tangi ko jua'i sinche'e nã me'e. Ko ja'anta tingijna'inta nã sinche'e nã kain ti tetuan'annta.

⁴⁷ 'iTsango tangi tson'annta xi ja'anta nchekonchjianta tjatu'o tsango chaxro ngata'a ti jixrabaa kain sen profeta tsichronga chijnie ndo Dio sa'ó, ko me'e ni ndotáchri'anta xranchrjen tsikoña nã sen! ⁴⁸ Ko jaña ja'anta

tjakonta ixi chao ti tsijinche'e ndotáchri'anta xranchrjen sa'ó, ixi je'e nã tsikoña nã sen profeta ko jai ja'anta nchekonchjianta tjatu'o chaxro ngata'a ti jixrabaa sen me'e.

⁴⁹ 'Ko ndo Dio tsango jian no'e ndo, méxin, ndachro ndo: “Xroxruan'annta ngisen xrochronga chijnina ko ngisen tsjako ngajinnta, ko ja'anta naatsóñaxónnta sen ko ikaxin sen chinga sinchekuunta sen.”

⁵⁰ Méxin, ndo Dio tsjankata'a ndo ijie ngajin ni jii jai ixi kain sen profeta kuinteken'en ko kuintj jnie sen, ti xra xrangíxixión konchjian nunte ko ti nchakon jai; ⁵¹ xranchakon kuen'en ndo Abel ko hasta ti kuen'en ndo Zacarías, ndo kóñaxin nã ngusine ti jii altar ko ni'ngo. Méxin, ntatjunta, ndo Dio tsjankata'a ndo ijie ngajin ni ste jai ixi xranchi kuen'en kain sen sa'ó.

⁵² 'iTsango tangi tson'annta ja'anta xro tjakonta ley! Ixi ja'anta chondanta xroon jitaxin kain ti tetuan'an ndo Dio ko ja'anta tjaun'anta titikaonnta, ko tingijna'inta ni tjaun tsitikaon.

⁵³ Juexin ndachro ndo Jesús kain ji'i, tjume'e xi tjako ley ko xi fariseo tsango koña xa ngajin ndo Jesús, ko tjume'e juanchangi'e xa ndo Jesús tsango itsjé nge'e, ⁵⁴ ixi xrobikon xa siá je'e ndo xronichja ndo naa nge'e ndako'a ixi chao xrobankata'a xa ijie ngajin ndo.

**Ndo Jesús ndachro ndo
nge'e tson'en ni fariseo**

12 ¹*Tjume'e xejo kueya na, tsango kueya na statelyá kichuu na. Ko je'e ndo Jesús kuaxi nichja ndo sa'ó ngajin sen teyuu chrikao ndo ko ndachro ndo:

—Nche'anta xranchi nche'e xi fariseo, ixi ndachro xa ko nichja xa jian ko ti ndachro xa, nche'a xa. ²*Ixi xro'an nge'e nche'e chujni tsemá, kain nge'e ti nche'e chujni ti jimá, kain me'e naa nchakon tsonoxin. ³Méxin, kain ti imao tsinichjanta, tsii nchakon tsonoxin; ko kain ti tsinichjanta imao ngaxin'in nchia, tsajin'in na nchia tsuyako na tsin'en kain chujni.

**Ngisen xroxrakon'enni
(Mt. 10:28-31)**

⁴Jan'an ntatjunta ixi tjento kichuuna, xrakuen'anta ngisen naatónaxón cuerpoeni ixi me'ó chao sinche'e na. ⁵Jan'an xrontatjunta ngisen xroxrakon'ennta: xrakon'ennta ndo nduaxin tsantsja'anta asáanta ko chóna ndo juachaxin xroxruan'annta ndo ti xro'i xrohexin kain ni ndako'a nche'e. Je'lo ngajin je'e ndo xroxrankana. ⁶¿Á tuchji'a na'ó kuxechjan ixi yuu tomi nchínchin? Ko je'e ndo Dio tjáñe'a ndo ninaa ba. ⁷Ko

ngujngu ja'anta Ndotáina Dio je'e ndo no'e ndo ngijan'in xrajaanta chondanta; je'e ndo beki ndo naa ko naa ka. Méxin, ja'anta xrakon'anta, ixi ja'anta ícha tjinteenta ixi kueya kuxechjan.

**Ngisen tsosue'a xrondachro
chuxinna ngatoxin ikon chujni
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)**

⁸Jan'an ntatjunta ixi kain sen xrondachro chuxinna ngatoxin ikon chujni, kaxon jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, xrontatjan kain sen angéel ndo Dio ixi jan'an kaxon chuxin sen. ⁹Ko ni xrondachro chuxin'ana na ngatoxin ikon chujni, jan'an kaxon xrondachrjan ngajin sen angéel kondee ndo Dio ixi chúxin'a sen kaxon.

¹⁰*Ko xrojan ni xronichja ndako'a kondee najan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, xrachao tsomé'e jíee ni me'e; ko ni xronichja ndako'a kondee espíritue ndo Dio, ni me'e tsango tangi tson'en na ko tsomé'a jíeena na.

¹¹*Ko nchakon tsiku'unta na ngajin ni ste ni'ngo, o ngajin xi sinchéña ijie, o naa xi tetuan'an, ta'inta juachjaon ixi nge'e tsjatingéxinnta o nge'e xrondachronta, ¹²ixi Espíritue ndo Dio sintakuan'annta ko xrondachro nge'e tsjatingéxinnta.

**Ti ndakua'i xraxaon
naa ni chónda tomi**

¹³Tjume'e naa xi jii ngakjen'en kueya na ndache xa ndo Jesús: —Nchána, ndache xi kichian xrochjána xa ngusinexin ti kuintu'e sen nía.

¹⁴Ko je'e ndo Jesús ndache ndo xa:

—¿Ngisen ndachro ixi jan'an sintaña ijié ngajinnta ko tsonchjeya'anta ti kuintu'e ni ndúinta?

¹⁵Ko kaxon ndache ndo kain ni stetin'en:

—Ko xroxraxaon'anta ixi xrochondanta itsjé nge'e ko itsjé tomi. Ixi je'a ti itsjé xrochondanta, me'e xrotjáanta juaxruxin.

¹⁶Ko kaxon ndo Jesús beki'e ndo na naa chijni:

—Bake'e naa xi kuachónda xa itsjé nge'e. Ko chjakée xa kóna kueya trigo, méxin, kueya juatsi'in xa. ¹⁷Ko je'e xa jixraxaon xa: “¿Nge'e sinta'a ixi íko'a no tsengachjian kain trigo juaka?” ¹⁸Ko ndachro xa: “Ó nóna nge'e sinta'a. Tsonjamangi kain nchia nchíin ko sintaña kaxin nchia ícha ijié ko nti'a tsjatsiin kain trigo kóna.” ¹⁹Ko xrontatjan aséenna: “Kueya nge'e kuatsían ko chonda itsjé nge'e tsarichonxian itsjé nano. Inte ko ti'ia, tjoka'a ko take'é juaxruxin.”

²⁰Ko je'e ndo Dio ndache ndo xa: “Ja'a ndako'a xraxaon ko tienxin'a, ixi tiie jai tsen'én

ko tsitjáña asáan ko, ¿ngisen tsonde'e kain ti kuatsían?” ²¹Ko jaña tson'en kain ni ícha tjaun xrochónda tomi ko kain nge'e jii ngata'a nunte ko xro'an nge'e chónda na ngajin ndo Dio.

**Ndo Dio tayakon'en ndo
kain chjen'en ndo**

(Mt. 6:25-34)

²²Ko tjume'e ndache ndo Jesús sen teyuu chrikao ndo:

—Jan'an ntatjunta ta'inta juachjaon ixi nge'e sintenta ko nge'e tsaritsiinta. ²³Ícha tjintee ti tsechónni ixi nge'e sineni, ko cuerpoeni ícha tjintee ixi manta tsetsáani. ²⁴Tsje'enta xranchi jii kunta'a. Tenga'i ba ko xro'an noa tatsi'in ba, ko chónda'i ba no tsechjianxin no, ko ndo Dio tajon ndo nge'e ine ba. ¿Á je'a ícha tjinteenta ja'anta ixi kuxe?

²⁵Maski ja'anta, ícha taanta juachjaon, jua'i tsarichonnta ícha nchakon.

²⁶Siá jua'i nche'enta nge'e ícha tangi'a, ¿sonda yaanta juachjaon ixi ti ícha tangi?

²⁷Tsje'enta xranchi tangi itsjo, tsjo me'e nche'a tsjo ixra ni tjaun'a tsjo manta. Ko jan'an ntatjunta ixi ndo rey Salomón, maski ícha chaxro kuetsaa ndo, kuetsa'i ndo xranchi naa itsjo me'e. ²⁸Siá ndo Dio nchekitsáa ndo ika, maski jai jichón ka ngataon ijngi ko ndúya ó xroche ka, ko á je'a ícha chaxro sinchekitsáanta ndo ja'anta ti chuntia'inta ndo. ²⁹Méxin,

ja'anta ta'inta juachjaon ixi nge'e sintenta o nge'e tsi'inta. ³⁰Ixi ngisen chúxin'a ndo Dio ícha tjaun na xrochóna na kain nge'e. Ko ja'anta chondanta Ndotánta jii ngajní, ko je'e ndo ó no'e ndo kain nge'e xrokonda'anta. ³¹Ko ja'anta cháña sa'ó tjéenta ti tetuan'an ndo Dio, ko je'e ndo tsajon ndo kain nge'e xrokonda'anta.

**Tsango tjintee nge'e
xrochondana ngajní**

(Mt. 6:19-21)

³²'Kutuchjonna xrakon'anta. Maski kueya'inta, Ndotánta jii ngajní, tjaun ndo tsake'enta ngajin ndo. ³³Nchekjinta ti chondanta ko chje'énta tomi ni nóa; ko tjume'e nchekonchjiannta puxa tichje'a, ixi jaña xrochondanta ti ícha tjintee ngajní, ko me'e kain nchakon tsake'e ko tsjexin'a. Ixi nti'a jua'i tixin'in xiche'e ko tja' kuchji. ³⁴Ixi ti no tsake'enta ti tjintee chondanta, nti'a tsake'e asáanta kaxon.

**Xrotjá'inta kotachrin,
tsarichonnta**

³⁵*Kainko nchakon jian xrotsje'enta ko nchekanga'inta xro'i jii ngaya asáanta. ³⁶*Ja'anta take'énta xranchi naa xi nche'e ixra, xi jichón'en xa xrokjan nchéé xa, ndo tsi'xin ti tsikute'e

na. Ixi hora tsií nchéé xa ko tseyá ndo, je'e xa tuinxin tsantje'e xa ntachja tixin'in ndo. ³⁷Tsango juaxruxin tsintee kain ngisen nche'e ixra nchakon xrokjan nchéé na ko tsitja ndo na stechón na, tsikejua'i na. Ko jan'an ntatjunta, ixi je'e ndo tsajon ndo juachaxin tsake'e na ti jii ntachaon^h ko tsajon ndo nge'e sine na. ³⁸Ijié juaxruxin tsintee na maski tsií ndo ngusine tiie o tsingasáñaja ixi stechón'en na ndo ko tsikejua'i na. ³⁹*Ko tienxinnta ji'i: siá xi nchéé naa nchia xrokono'e xa nge'e hora tsií xiche'e, je'e xa xrokuejua'i xa hora me'e, ko xrokuintue'a xa tsee xiche'e ndo'a xa. ⁴⁰Ja'anta kaxon tarichrin'anta; ixi jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, tsi'i naa nchakon ko ja'anta noa'inta ngixe'e nchakon ko ngixe'i hora tsi'i.

**Yuu xi nche'e xra, naa xi jian,
ko naa xiña'i**

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Ko tjume'e ndo Pedro juanchangi'e ndo ndo Jesús: —Ncháina Jesús, ti ndachronta ji'i, zá tsienxin kain na o jan'onna tsianxinna?

⁴²Ko juatingíexin ndo Jesús: —Naa xi jian tetuan'an ni nche'e ixra, me'e xrondachro ixi je'e xa xrotsje'e xa nchia ko tsajon xa sine kain ni ste nchia

^h 12:37 *ntachaon* mesa

12:35: Mt. 25:1-13. 12:36: Mr. 13:34-36. 12:39: Mt. 24:43, 44.

me'e. ⁴³Chaxro tsono'e aséen xi me'e nchakon tsii nchée xa ko tsichuexin xa ixi jinche'e xa ti kuituen'en xa. ⁴⁴Jan'an ntatjunta ixi ndo tetuen'en nchia tsake'e ndo xi kuitikaon ixi je'e xa tsetuan'an xa kain ixra ko kain nge'e chónnda ndo ndo'a. ⁴⁵Ko siá xi sinche'e kain ixra me'e xroxraxaon xa ixi nchée xa tsonchrjen'en tsii ndo, ko tsaá xa ndako'a sinchekao xa ni nchexra, ni nchri ko ni xi tituen'en xa, ko je'e xa take'e xa sine xa ko tsi'i xa ko xrokoan xa, ⁴⁶ko nchakon ko hora xraxaon'a xa tsii nchée xa, ndo tetuen'en nchia, tjume'e je'e ndo tsoñao ndo ngajin xa ko tsikaon xa ko tsengi ndo xa. Xranchi tson'en xi me'e, jaña tson'en kain ni titikaon'a ndo Dio.

⁴⁷Xi nche'e ixra, siá no'e xa nge'e tjaun nchée xa sinche'e xa ko je'e xa titikaon'a xa ti kuituen'en xa, xi me'e tsanga tsikaon xa. ⁴⁸Ko xi noe'a ixi ti ndako'a jinche'e xa, xi me'e ícha tsikaon'a xa. Méxin, ngisen ícha kueya kuayé'e, sen me'e ícha kueya xrokonda tsajon sen. Ko sen ícha kueya no'e, sen me'e ícha kueya xroxranche'e sen.

**Je'a naxraje'o xraxaon na
kondee ti juako ndo Jesús**
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹'Jan'an jui'i ixi sintakakiin xro'i ngata'a nunte nti'i. ¡Ko jan'an ó tja'on xrojuaa xro'i jai! ⁵⁰*Xrokonda nge'e tsango

tangi sinchena na, ko jai jitonie aséenna tsijija nchakon tson'en me'e. ⁵¹Siá ja'anta xraxaonnta ixi jan'an bikian juaxruxin ngata'a nunte nti'i, ntatjunta na'i. Méxin jée xroxraxaon ngujngunta.

⁵²Ixi nchakon xrangixixín jai ko kaxin nchakon tsii, na'ó ni ste naa nchia, ni me'e xrochjeya na. Níi na tsoñao'e na ni yuu ko ni yuu tsoñao'e na ni níi.

⁵³Ko ndotata xraningakon'en ndo chjen'en ndo, ko ichjan xraningakon'en xjan ndotée xjan. Ko janáana xraningakon'en jan nchrichje'en jan, ko nchrichje'en jan xraningakon'en xjan janée xjan. Jancha'a xraningakon'en jan nchritakinde'e jan ko nchritakinda xraningakon'en nchra jachée nchra.

**Ngajní tjakoxin xranchi tson'en
nchakon tsii**

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴Ndo Jesús kaxon ndache ndo na:

—Ko nchakon tikonnta tsonchjian itjuí ti no tetaonxin nchakon, ja'anta ndachronta ixi ó tsii chrin, ko jaña ton'en. ⁵⁵Ko nchakon chrinto tixin no níjin, ja'anta ndachronta tsania súa, ko jaña ton'en. ⁵⁶¡Ja'anta ndako'a xraxaonnta! Ja'anta ó no'anta ko chuxinnta nge'e ton'en ngajní ko ngataon ijngi, ko ja'anta noa'inta ko tienxin'anta nge'e jiton'en nchakon stenta.

Tetokui'anta ni kichuunta

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷¿Sonda nchekonchjian'inta ja'onta ti nchekuu kichuunta? ⁵⁸Siá xrojan ngisen tsjankata'anta ijie ko xrokonda itsjinta ngajin xi nchekonchjian ijie, cháña naa tjaoxon kichuunta ti xrayáanta cha'o ko xratjaso'anta ti jii xi tetuan'an. Ixi siá tsjasonta nti'a, xi nchéña ijie xroxrxin'innta xa ndo'achjiso. ⁵⁹Ko jan'an ntatjunta ixi tsachrjexin'anta nti'a tsjengajanta kain tomi chondanta.

Xrokonda tsindoxin na ko sinche'e na ti jian

13 ¹Nchakon me'e konchjiñe'e kaxin na ngajin ndo Jesús ko beki'e na ndo xranchi juinche'e xi Pilato ixi tsiketuan'an xa kuen'en kaxin xi tsiki'xin nunte Galilea. Ko jnié xa tsikintji ti no chexin jnié iko ti bakajonxin na juasaya ngajin ndo Dio. ²Ko ndo Jesús juatingíexin ndo:

—¿Á xraxaonnta ixi je'e xa ícha kueya ijie sínká xa ixi kain ni tjajnéé xa ni Galilea, méxin jaña kon'en xa? ³Jan'an ntatjunta ixi na'i. Ko siá ja'anta tsindoxin'anta xranchi nche'enta ko xranchi xraxaonnta, kainnta jaña tsinteken'ennta kaxon. ⁴O, ¿á xraxaonnta kaxon ni itejní kuen'en, ni xratja torre Siloé? ¿Á ni me'e ícha ijie kuachónnda

na ixi ikaxin ni bake'e tjajna Jerusalén? ⁵Jan'an ntatjunta na'i. Ko siá ja'anta tsitikaon'anta ti tetuan'an ndo Dio, ja'anta jaña tsinteken'ennta kaxon.

Ntaa tu higo tajon'a ntaa itu

⁶Tjume'e ndo Jesús beki'e ndo sen:

—Naa xi kuachónnda xa naa ntaa tu higo ngataon ijngi. Ko ikjui xa kuitsje'e xa ntaa á chónnda ntaa itu, ko xro'an itu kuitja xa. ⁷Ko tjume'e ndache xa xi tsje'e jngi'e xa: “Ó chónnda níi nano titsja'a ntaa jil'i ko xro'an itu titja. Méxin cháña tonchrijian ntaa, xruenxon jita'a ntaa ngata'a nunte'na.” ⁸Ko xi tsje'e ijngi ndachro xa: “Ja'anta, tintu'enta ntaa nano jil'i; jan'an sintandá inche tutée ntaa ko tsjánka'a ntaa xineno tsitjo. ⁹Ko xrotsje'ena á tsajon ntaa itu. Ko siá na'i, me'e ché xrochrijin ntaa.”

Ndo Jesús nchexruen'en ndo naa nchri jisée

¹⁰Naa nchakon tjoké'e ni judío, ndo Jesús juinchekuen'en ndo na chijnie ndo Dio ngaxin'in naa nchando'e ndo Dio. ¹¹Ko nti'a jii naa nchri ni'e itejní nano. Espíritue Xixron'anxrée tsijatuo nchra, méxin jisée nchra, ko jua'i xendua nchra. ¹²Ndo Jesús bikon ndo nchra, ko kuiye'e ndo nchra ko ndachro ndo:

—Ja'a nchri jai kuachrje ichin kuachonda.

¹³Ko t̄jume'e je'e ndo bake'e ndo itja ndo ngata'a nchra, ko tuinxin je'e nchra xendua nchra ko kuaxi nchra kuajon nchra juasaya ngajin ndo Dio. ¹⁴Ko xi tetuan'an ni'ngo koñaŋo xa ixi ndo Jesús juinchexruen'en ndo nchra nchakon t̄joké'e n̄a. Méxin je'e xa ndache xa kain ni ste nti'a:

—Jii ikjaon nchakon tikinixin tson'en ixr̄a; nchakon me'e tsji'inta tsoxruan'annta, ko jai nchakon t̄joké'eni tikinixin'a tson'en ji'i.

¹⁵Ko t̄jume'e ndo Jesús ndache ndo xa:

—Ncheye'a asáanta. ¿Á toxindange'anta kuxinta'anta o kuntajnoanta ko tiku'unta ba tsi'i ba inda nchakon t̄joké'eni? ¹⁶Ko nchri ji'i xjantié ndo Abraham, Xixron'anxréé tsikintexin xa nchra ixi ichin tejní nano ko, ¿á tikinixin'a tsoxrueen'en nchra nchakon t̄joké'eni?

¹⁷Jaña ndachro ndo Jesús, méxin kaxin n̄a ningakon'en n̄a ndo ixi juinchesue'e ndo n̄a; ko ni ste nti'a tsango juaxruxin ste n̄a ixi bikon n̄a tsango nge'e ijié juinche'e ndo.

**Ndo Jesús juako ndo kondee
naa tsee mostaza**

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Ko t̄jume'e ndachro ndo Jesús:

—¿Xranchi jii ti tetuan'an ndo Dio? ¹⁹Me'e jii ndako naa tsee mostaza. Naa xi benga tsee me'e jngi'e xa. Ko bangi ka ko kóña

naa nt̄aā ijié ko kuxe juinchéña ba kakée ba ngata'a chaan nt̄aā me'e.

**Ndo Jesús juako ndo kondee
ti tja'in nutja**

(Mt. 13:33)

²⁰Ko kaxon ndachro ndo Jesús: —¿Nge'e chao tsikonxinni ti tetuan'an ndo Dio? ²¹Me'e xranchi ti nchetja'in nutja ní medida ikuen tsitsé naa nchri ko jaña juan'in chu'u.

Nt̄achja ijno

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²²Sakjui ndo Jesús no t̄jajna Jerusalén, ko kuatsinga ndo itsjé t̄jajna ijié ko t̄jajna nchíín ko juincheken'en ndo n̄a chijnie ndo Dio. ²³Ko bake'e naa xi juanchangi'e xa ndo Jesús ko ndachro xa:

—¿Á kain'a chujni xrochóna juachaxin tsechón kain nchakon?

Ko ndo Jesús ndachro ndo:

²⁴—Xakon'annta tsixixinnta ixi nt̄achja ijno, ixi ntatjunta itsjé n̄a t̄jaun n̄a tixin'in n̄a nti'a ko jua'i tixin'in n̄a. ²⁵Ko t̄jume'e ndo ndo'a tsingatjen ndo ko tsije'e ndo nt̄achja ko ja'anta tsitu'anta nduja, tsinganta nt̄achja ko xrondachronta: “Tantje'enta nt̄achja.” Ko je'e ndo xrondachro ndo: “Jan'an nóna'i no juixin ja'anta.” ²⁶Ko t̄jume'e ja'anta tsjangixinnta xrondachronta: “Jan'anna kui'ina ko juinena ngajinnta, ko ja'anta juinchekuannanta chijnie ndo

Dio ngatja cha'o t'ajnanana.”
²⁷Ko je'e ndo xrondachro ndo:
 “Jan'an ó ntatjunta nóna'i
 no juixinnta. Satjixinnta ti
 ritjén jan'an, ja'anta ndako'a
 nche'enta.” ²⁸*Nti'a ja'anta
 xrotsjanganta ko tseto nenonta
 nchakon tsikonnta ndo Abraham,
 ko ndo Isaac, ko ndo Jacob, ko
 kain sen profeta bake'e sa'ó,
 ste sen ngajn' ti tetuan'an ndo
 Dio, ko ja'anta tsake'enta nduja.
²⁹Ixi tsì'xìn chujni kain nunte;
 chuya, retuya, ku'e ko no n'jìn
 ko tsake'e nà sine nà ti tetuan'an
 ndo Dio. ³⁰*Méxin itsjé nà jai
 xro'an juachaxin chónða nà, ko
 je'e ni me'e ícha ijíé juachaxin
 xrochonda nà; ko kaxin nà jai
 tsango ijíé juachaxin chónða
 nà, ko ni me'e íxro'an juachaxin
 xrochónða nà.

**Ndo Jesús tsjanga ndo ixi
 t'ajna Jerusalén**
 (Mt. 23:37-39)

³¹Nchakon me'e ikjui kaxin xi
 fariseo ko ndache xa ndo Jesús:
 —Satjixinnta nti'i, ixi xi rey
 Herodes tjaun xa naatsónaxónnta
 xa.
³²Ko ndo Jesús ndachro ndo:
 —Satjinta ko ndachenta xi
 me'e, xi ndako'a nche'e: “Jai
 ko ndúya xratsantsje espíritue
 Xixron'anxrée chónða chujni, ko
 sintaxruan'an ni ni'e, ko nínxin
 nchakon ó sintajexin xřana.”
³³Ko xrokonda xratsaji jan'an

jai ko ndúya ko tjenki, ixi kain
 sen profeta chronga chijnie ndo
 Dio xrokonda tsenxin sen t'ajna
 Jerusalén.

³⁴¡Ja'anta t'ajna Jerusalén,
 ja'anta tónanta kain sen chronga
 chijnie ndo Dio ko taxinta
 ixro sen xruan'an ndo Dio
 kuij xrobingijnanta! ¡Jan'an
 nanaunka fia'on xroxra'unta
 xranchi naa kuchika tja'o ba
 chjen'en ba ngangí nine'e ba,
 ko ja'anta chro'anta! ³⁵Méxin
 xrokono'anta ixi nchianduinta
 je'o ncha tsitu'e ncha; ko
 xrontatjunta í tsikon'antana tsija
 nchakon ja'anta xrondachrona:
 “Tsango jian ngisen kuijxin
 juachaxien ndo Dio.”

**Ndo Jesús juinchexruen'en
 ndo naa xi tsikatjuya**

14 ¹Naa sábadó nchakon
 tjoké'e nà, ndo Jesús
 ikjui ndo ndo'a naa xi fariseo
 tetuan'an, ko nti'a chjée nà ndo
 juine ndo. Ko nti'a ste ícha xi
 fariseo stetsjaya xa ndo Jesús.
²Kaxon nti'a jii naa xi tsikatjuya
 xa. ³Ko ndo Jesús juanchangi'e
 ndo xi tjako chijnie ndo Dio ko xi
 fariseo:
 —¿Á jii juachaxin
 sinchexruen'enni naa ni ni'e
 nchakon tjoké'eni?
⁴Ko je'e xa tenko xa. Tjume'e
 ndo Jesús itsé ndo itja xi ni'e,
 ko juinchexruen'en ndo xa ko
 ndache ndo xa chao satsji xa.

^{5*}Tjume'e ndo Jesús ndache ndo xi fariseo:

—¿Ngixe'e ja'anta, siá naa kuntajnoanta o naa kuxinta'anta tsitsingaya ba naa tuye, á tsantsje'anta ba maski nchakon tjoké'eni?

⁶Ko xi fariseo jua'i juatingéxin xa nge'e ndachro ndo Jesús.

**Chujni tsikiye'e na tsii
na kiée ni tute'e**

⁷Ndo Jesús jitsje'e ndo ixi kain ni konchjiñe'e ti kiée na, juée na ntaxitaon jian jii ti mesé ni tsikute'e, ko tjume'e je'e ndo ndachro ndo:

⁸—Nchakon itsjinta naa kiée ni tsute'e, tjé'anta ntaxitaon jii ícha tjenka ni tsikute'e, ixi nchéxin tsii naa ngisen ícha tetuan'an ko ni me'e xrokonda tsake'e na nti'a. ⁹Ko ngisen kuiya'anta ikujunta kia xrontatjunta na: “Tingatjexinnta ti ntaxitaon rita'anta ixi ña tsake'e naa ngisen ji'i.” Ko tjume'e ja'anta tsingatjennta ko tsake'enta ti ntaxitaon jii ícha no ndá'a ko tsosua'anta. ¹⁰Méxin naa ngisen xrondachro tsji'inta naa kiée na, ja'anta cháña take'énta ntaxitaon ícha no ndá'a, ixi jaña ni ntatjunta jui'inta kia xrontatjunta na: “Ja'anta tatsinganta ti ntaxitaon jii ícha tjenka ni kute'e.” Jaña ja'anta tsaye'enta ícha juasaya ngajinxin¹ kain ni

ste nti'a. ¹¹*Ixi ni ícha sinchejié aséen, ni me'e tjinte'a na ko tsayé'a na juachaxin tsetuan'an na; ko ngisen nchejié'a aséen, sen me'e ícha tsayé'e sen juachaxin tsetuan'an sen.

¹²Ko ndo Jesús ndache ndo xi tsikiye'e ndo tsii ndo kiée xa:

—Ja'anta nchakon sinchéñanta naa kia, tiye'anta chujni tjentonta, sen ndointa, sen kichuunta, sen ste tjenka ndointa chóna itsjé tomi, ixi sen me'e chao sinchéña sen inaa kia ko tsiya'anta sen itsjinta sinteku'unta sen, ko jaña je'e sen sinchekjan sen ti juine sen ndointa. ¹³Méxin, nchakon ja'anta sinchéñanta naa kia, tiye'enta ni nóa, ni jua'i itji, ni jua'i tontengi je'o, ko ni ntakutsin. ¹⁴Ko jaña ícha juaxruxin xrochondanta asáanta, ixi maski ni me'e jua'i tsjenga'anta na 'na. Nchakon xroxechón kain ni jian juinche'e, ndo Dio tsjenga'anta ndo 'na nge'e jian juinche'enta ngajin ni nóa.

**Ndo Jesús juakoxin ndo
xranchi kon'en naa kia jjié**

¹⁵Kuin'en naa xi jii tjenka mesa ko ndache xa ndo Jesús:

—Tsango juaxruxin tsake'e ni sine ti tsake'e kia ti tetuan'an ndo Dio.

¹⁶Ko ndo Jesús ndache ndo xi me'e:

¹14:10 *ngajinxin* delante de
14:5: Mt. 12:11. 14:11: Mt. 23:12; Lc. 18:14.

—Naa xi bake'e xa naa kia ijié, ko kuiye'e xa itsjé nā tsii nā sine nā. ¹⁷Ko kuii hora sine nā, ko xi me'e xruan'an xa naa xi nchexrée xa tsjiru'ée xa kain ni ndache xa tsii ixi ó chao jii kain nge'e. ¹⁸Ko kain ni me'e kuaxi nā ndache nā xi kuetuan'an xa kueya ko ndachro nā ixi jua'i tsii nā. Xi sa'ó ndachro xa: “Jan'an kue'na naa nunte, ko xrokonda tsitsja'a nunte; toñao'anta ixi tsji'a.” ¹⁹Ko ndachro inaa xa: “Jan'an kue'na na'ó yuntee kuxinta, ko xrokonda xrotsja'a á chao nche'e ba ixra; méxin, ndachrjan toñao'anta ixi tsji'a.” ²⁰Ko inaa xa ndachro xa: “Jan'an nandá kuténa, méxin, jua'i itsji.” ²¹Ko xi nchexra ikjan xa ngajin xi tsixrua'an xa tsjiru'ée xa nā ko chronga xa kain ji'i. Ko je'e xa kuin'en xa nge'e tsichro ni xrokui sine, ko koñao xa ko ndache xa xi nchexrée xa: “Jaiko itjia kain cha'o ko kain ndasin chóna tjanya ji'i, ko tikua nti'i kain ni nóa ko ni jua'i itji, ko ni jua'i tontengi je'o, ko ni tikon'a.” ²²Tjume'e je'e xi nchexra ndachro xa: “Ó junta'a xranchi kuetuannanta, ko xrají no tsintee ícha chujni.” ²³Ko tjume'e je'e xi tetuan'an ndache xa xi nchexra: “Itjia kain cha'o ko kain cha'o tatu'ka ngande'e tjanya, ko nchekateya nā tsii nā, ixi jaña xrokaon nía. ²⁴Jan'an ndachrjan tjaun'a tixin'in ninna ni kuiya'a ícha sa'ó tsii nā sine nā.”

Tangi rué'eni ndo Jesucristo

²⁵Tsango itsjé nā rué'e nā ndo Jesús ko je'e ndo ngatjia ndo ko ndache ndo nā:

²⁶*—Siá xrojan ja'anta tjaunnta xroruénanta, xrokonda ícha xrotjaunnta jan'an ixi ndotánta, o janáanta, o janchri'anta, o chjan'anta, o nchrikichuunta o xi kichuunta, ko kaxon je'a ícha xrotjue'enta asáanta. Ko siá ícha xrotjaunnta jan'an, chao xrokjannta sen chujnina. ²⁷*Ko ngisen tsatsinga'i juachjaon tsatsinga jan'an ti tsen'en nā nganito ntacru, ni me'e jua'i xrokjan nā sen chujnina. ²⁸Siá xrojannta tjaunnta sinchekonchjiannta naa tjatu'o tsango noi, zá tsake'anta sa'ó xroxraonnta ngijan'in tomi xrokonda tsonchjianxin tjatu'o me'e?, ko, zá chondanta kain tomi xrokonda tsjexixin tsonchjian tjatu'o? ²⁹Ixi siá na'i, je'o kuitenta ixro tseta'a tjatu'o ko juexin tomi, ko í juexin'a juinchekonchjiannta tjatu'o me'e, ko kain ni tsikon tsjanoanta nā ixi juexin'a kuitenta tjatu'o. ³⁰Ko ni me'e xrondachro nā: “Xi ji'i juangíxin xa juinchekonchjian xa tjatuée xa ko jue'a xa kuite xa tjatu'o.” ³¹O naa xi rey xrokonda itsji xa ko tse'to xa ngajin inaa xi rey, zá je'a sa'ó xroxraon xa ixi á chao ixi ite mil xi soldado chóna xa, tse'to xa ngajin xi

rey chónḁa ikán mil xi soldado?
³²Xi rey me'e xraxaon xa ixi
 jua'i tsjacha xa ngajin xi rey ti
 kueya xi soldado chónḁa xa,
 méxin xroxruan'an xa kaxin na
 tsikao na juajna ngajin xi rey
 chónḁa kueya xi soldado ixi
 xrajíi xa ikjín, ko jaña tseto'a
 xa. ³³Jaña, ja'anta kaxon síá
 tsintue'anta kain ti chondanta,
 jua'i xrokjannta chujnina.

Nchakon xíjnta tojní'a xíjnta

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Xíjnta tsango jian xíjnta
 tojnínin ti ineni ko nchakon
 sinchejní'a xíjnta, ¿nge'e
 tsojnínin ti sineni? ³⁵Méxin
 nchakon tsojní'a xíjnta ninge'o
 tsonda xíjnta, tsintjini xíjnta ixi
 íxro'anxrée xíjnta. Ngisen tin'en,
 tsin'en sen jian.

Juako ndo Jesús naa chijni kondee naa kutuchjon tsikitjáña

(Mt. 18:10-14)

15 ¹*Konchjiñe'e xi xenge'e
 i'na tomi ti tjanchia xi
 tetuan'an, ko kaxon kueya ni
 ndako'a nche'e konchjiñe'e na
 ngajin ndo Jesús ixi tsin'en na ti
 ndachro ndo. ²Tjume'e xi fariseo
 ko xi tjako chijni kuetuan'an ndo
 Dio nichjangí'e na ndo Jesús, ko
 ndachro na:

—Xi Jesús tjento xa kain ni
 ndako'a nche'e ko nekao xa na.

³Méxin ndo Jesús juako ndo
 naa chijni ngajin na:

⁴—Ngixe'e ja'anta, chondanta
 naa ciento kutuchjon, ko
 sinchetjáñanta naa ba, ¿á
 tsintue'anta ko noventa y nueve
 ngataon ijngi ko itsjinta tsijéenta
 iko kuitjáña ko tsinchíjanta ba?

⁵Ko nchakon tsinchíinta ba,
 ja'anta tsake'enta juaxruxin
 ko tsamanta ba ngata'a
 ntachaannta, ⁶ko nchakon
 tsjasonta ndointa, tsiye'enta ni
 tjentonta ko kain ni ste tjenka
 ndointa ko xronḁachenta na: “Jai
 tsojuna juaxruxin ixi ó kuitja
 kutuchjonna, iko kuitjáña.”

⁷Jan'an ntatjunta, xraje'o jaña
 Ndotáina jii ngajní ko kain
 sen ángel tsango ché'e sen ixi
 naa ngisen ndako'a juinche'e ó
 titikaon sen chijnie ndo Dio ixi
 ni noventa y nueve jian nche'e,
 íxrokonda'i tsindoxin na.

Ndo Jesús juako ndo naa chijni kondee naa nchri

⁸Ko kaxon ndachro ndo Jesús:
 —Naa nchri chónḁa nchra ite
 tomi ko juinchetjáña nchra naa
 tomi, je'e nchra sinchekakiin
 nchra xro'i ixi tsjée nchra tomi
 juinchetjáña nchra ko tsajon
 nchra nguixin ngaxin'in nchia
 tsitjaja nchra tomi juinchetjáña
 nchra. ⁹Ko hora tsitja nchra
 tomi, tsiye'e nchra kain nchri
 tjento nchra ko kain ni ste tjenka
 ndo'a nchra ko xronḁache nchra
 kain na: “Tújuna juaxruxin ixi ó
 kuitja tomi jintatjáña.” ¹⁰Jan'an

ntatjunta kaxon ngajní kain sen ángel ne'e ndo Dio ste sen juaxruxin nchakon naa ngisen ndako'a juinche'e tindoxin sen ko ikjan sen ngajin ndo Dio ko titikaon sen chijnie ndo.

Ndo Jesús juako ndo kondee naa chajan

¹¹ Ko kaxon ndachro ndo Jesús: —Naa xi kuachóna xa yuu chajan. ¹² Ko chán yuxin ndache chán ndotée chán: “Tata, chjánanta tomi ko nge'e tikinixin tsayá'a jan'an.” Ko tjume'e je'e ndo konchjeya ndo yui cháje'en ndo ti tikinixin'en chán. ¹³ Tsjé'a nchakon kuatsinga, je'e chán juinчекji chán ti kuayé'e chán ko juejo chán kain tomi, ko tjume'e sakjui chán inaa tjajna ikjín ko juinche'e chán kain ti ndako'a, ko juinhexienxin chán kain tomi kuayé'e chán. ¹⁴ Ko jue'e chán juinhexienxin chán kain tomi, ko tjume'e kuii nchakon kain ni tjajna me'e tsango kuatse na jinta ko je'e chán tsango tangi kuatsinga chán kaxon. ¹⁵ Ko tjume'e ikjui chán bijanchia chán ixra ngajin naa xi tjajna nti'a. Ko xi me'e kotuen'en xa chán itsji chán ngataon ngi'e xa xrotsje'e chán kuchinga. ¹⁶ Ko je'e chán tsango baken'en chán jinta, ixi xro'an nge'e jii sineni ko tjaun chán xrojuine chán tjaja bajine kuchinga. ¹⁷ Méxin bake'e chán xraxaon chán ko ndachro chán: “¡Itsje ni nchexra

ste na ndo'a ndotána! ¡Ko je'e na chóna na itsje nge'e sine na, ko jan'an nti'i jiteenxinna jinta! ¹⁸ Tsingatjen ko satsji ti jii ndotána ko xrontatjan ndo: Tata, jan'an junta'a ti ndako'a ngajin ndo Dio jii ngajní ko ngajinnta kaxon. ¹⁹ Ítikinixin'a tsin'inna chja'annta; je'o xrokjanna xranchi naa xi nchexráanta, naa xi xro'an tjintee.” ²⁰ Tjume'e kua chán cha'o ikjan chán ndo'a ndotée chán. Ko xrakjín jitiji chán, ndotée chán bikon ndo chán ko bikonóe'e ndo chán ko binga ndo ti no jitii chán ko joa ndo chán ko kuətoxin ndo chán. ²¹ Ko tjume'e je'e chán ndache chán ndotée chán: “Tata, jan'an junta'a ti ndako'a ngajin ndo Dio jii ngajní ko ngajinnta kaxon. Méxin, ítikinixin'a tsin'inna chjan'anta.” ²² Ko je'e ndotée chán ndache ndo ni nchexrée ndo: “Taka tikuunta manta ícha jian ko tjintee ko nchekitsáanta chjan'na; ko kaxon tsikuunta kuchaningo tseyá itja xjan, ko take'énta xjan kate ícha tjintee. ²³ ¡Tsikuunta kuxinta ícha ntao ko to'inta ba sintena ko sinchéhana kia! ²⁴ Ixi chjan'na ji'i xranchi xrokuen'en xjan ko jai xechón xjan. Je'e xjan kuitjáña xjan ko jai ikjan xjan. Nchéhana kia ko tújuna juaxruxin.”

²⁵ 'Ko chán sa'ó ngataon ijngi jinche'e chán ixra. Ko hora ikjan chán konchjiñe'e chán nchia, kuin'en chán jii soon ko steté na. ²⁶ Me'e kuiye'e chán naa xi

© 1996 David C. Cook

*Chán sajuixin ndo'e, jai ikjan chán
(Lc. 15:21)*

nchexra ko juanchangi'e chán xa: “¿Sonda jii kia?”²⁷ Ko xi nchexra me'e ndachro xa: “Ikjan chán kichuunta, ko ndotánta

kuetuan'an ndo kuen'en kuxinta ícha ntao ixi ikjan chán ko xro'an nge'e tsikon'en chán.”²⁸ Ko chán sa'ó tsango koñao chán, ko

chro'a chán tixin'in chán nchia. Ko je'e ndotée chán kuachrje ndo ko juinchetsen'en ndo ñao chán ixi tixin'in chán nchia. ²⁹Ko je'e chán ndache chán ndotée chán: "Ja'anta no'anta ngijan'in nano rinta'a ixra ngajinnta ko nai'a nichjangí'anta, ko ja'anta ninaa kubitochjan chjána'inta xrojuineki'an xi tjento. ³⁰Ko jai kuii chjan'anta jil'i, xjan ndako'a juinchexienxin kain tomi ko kain nge'e chje'énta xjan, juinchexienxin xjan kain tomi kuayé'e xjan ngajin nchri ndako'a nche'e, ko ja'anta kon'inta kuxinta ícha ntao ko juinchéñe'enta xjan kia." ³¹Tjume'e je'e ndo ndache ndo chán sa'ó: "Chjan'na, ja'a kain nchakon ritjén ngajin, ko kain ti chonda jan'an, ja'a tixinixin'an. ³²Ko jai xrokonda tsojuna juaxruxin ko sinchéñana kia ixi xjan kichuua xrokjui xranchi ó kuen'en xjan, ko jai xechón xjan ko je'e xjan kuitjáña xjan, ko jai kuichuee xjan."

Ndo Jesús juako ndo naa chijni kondee naa xi nche'a jian

16 ¹Ndo Jesús beki'e ndo sen teyuu chrikao ndo: —Bake'e naa xi chónða itsjé tomi, ko xi me'e kuachónða xa naa xi bakeki kain tomi ko kain nge'e kuachónða xa. Ko naa nchakon ikjui kaxin na kuindache na xi tomie ixi xi nchexrée xa

tsango nchexienxin xa tomi ko nge'e bake'e ngaya itja xa. ²Ko tjume'e xi tomie kuiye'e xa xi nchexrée xa ko ndache kichuu xa: "¿Á nduaxin nche'e xranchi bekinana jan'an, nchexienxinkua tomina ko nge'e chonda jan'an? Jai ndachijiana nge'e juinche'e ixi kain nge'e bakée ngaya tjáa ko tomi bake'kia ixi ja'a ísinche'a ixra ngajin." ³Ko tjume'e xi bakeki tomi bake'e xa xraxaon xa: "¿Nge'e sinta'a jai ixi je'e nchána tsantsjena xa ixra? Jan'an ísoji'ina sinta'a ixra ngataon ijngi, ko tsosua'na tsjanchaka'a. ⁴Ó nóna nge'e sinta'a nchakon i xrochonda ixra ixi ni sinke'e nchána tsiya'na na ndo'a na." ⁵Ko tjume'e kuiye'e xa ngujngu ni sinke'e xi nchée xa. Ko je'e xa juanchangí'e xa xi kuii sa'ó: "Ja'a, ¿ngijan'in tasinka ngajin nchána?" ⁶Ko je'e xa juatingíexin xa: "Jan'an tasinka cien barril tikia ndaxi'e ko tasinka ndaxi'e me'e." Ko je'e xi teki tomi ndachro xa: "Itsé xroon ti jitaxin ti tasinka ko nchéñana tuinxin inaa xroon xrondachro je'o tasinka cincuenta ntábarril." ⁷Tjume'e xi teki tomi juanchangí'e xa inaa xi sínká: "Ja'a, ¿ngijan'in tasinka?" Xi me'e juatingíexin xa: "Cien costa noatrigo." Ko tjume'e je'e xi teki tomi ndachro xa: "Itsé xroon ti jitaxin nge'e tasinka ko tasintaxian je'o tasinka noó ikán' costa." ⁸Tjume'e xi tomie kono'e

^j 16:7 *ikán* veinte

xa nge'e juinche'e xi nchexrée xa, xi teki tomi, ko ndachro xa ixi xi ji'i jaiko xraxaon xa nge'e sinche'e xa ixi kain ni ngata'a nunte, ni chúxin'a chijnie ndo Dio, ícha ña'i nā ixi tsingijna nā ni naxraje'o ndakua'i nche'e xranchi je'e nā ko sen titikaon chijnie ndo Dio, na'i. ⁹Jan'an ntatjunta chijni ji'i: tonda'anta kain tomi ko kain nge'e richondanta ngata'a nunte nti'i, ko tomi me'e tsjachaxinnta chujni tsjentonta, ixi nchakon tsjexin kain nge'e ko kain tomi, ja'anta tsaye'enta nchia jii ngajni tsarixi'inta kain nchakon.

¹⁰'Ngisen tayakon'en ti kueya'i chónnda sen, kaxon chao tayakon'en sen ti kueya xrochónnda sen, ko ngisen jua'i tayakon'en ti kueya'i, kaxon jua'i tayakon'en sen ti kueya. ¹¹Méxin siá jua'i xrotsje'enta jian tomi ko kain nge'e jii ngata'a nunte nti'i, ¿ngisen tsake'e ngaya tjáanta tomi nduaxin tjintee? ¹²Ko siá jua'i xrotsje'enta jian tomie inaa chujni, ¿ngisen xrotjá'anta tomi nduaxin tikinixin'annta?

¹³*Ni nchexra jua'i xrochónnda nā yuu sen tituen'en nā, ixi xraningakon'en nā naa xi tituen'en nā ko xrotjue'e nā inaa xa, o chaxro tsitikaon nā ngajin naa xa ko xronichjangí'e nā xi yuxin. Jaña kaxon jua'i sinche'e nā ixra ngajin ndo Dio ko kaxon ícha xrotjue'e nā tomi. ¹⁴Ko xi

fariseo tsango tjue'e xa tomi, méxin juanoa xa ndo Jesús ixi nge'e ndachro ndo. ¹⁵Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Ja'anta tjaunnta tsono'e nā ixi jian ja'anta ko je'a nduaxin me'e, ixi ndo Dio chúxin ndo asáanta. Méxin nge'e tsango tjue'e chujni, ndo Dio nche'a ndo juaxruxin.

Ícha jian tsitikaonni chijnie ndo Dio

¹⁶*Chijni kuayé'e ndo Moisés ko kain ti tsindachro kain sen profeta me'e chijnie ndo Dio. Chijni me'e baketuan'an ko kuachronga kain sen nche'e xrée Ndo Dio kuijija nchakon kuii ndo Juan, ndo bikitée nā. Ko jan'an tjá'anta chijni jian chronga xranchi jii ngajni ti tetua'an Ndo Dio. Méxin kain ni kuayé'e chijni ji'i tsango nche'e nā nge'e ixi tixin'in nā ti no tetuan'an ndo Dio. ¹⁷*Ko jan'an ntatjunta ixi ícha tangi'a tsitjáña ngajni ko nunte nti'i ixi tsitjáña naa letrée chijnie Ndo Dio.

Ndo Jesús juako ndo ixi chujni tsikute'e jua'i tsintu'e kichuu nā

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸*Siá naa xi tsikute'e naa nchri ko tsii nchakon tsintu'e xa janchri'e xa ko tsute'e xa inaa nchri, xi me'e ndakua'i jinche'e xa ixi kuitikaon'a xa

16:13: Mt. 6:24. 16:16: Mt. 11:12, 13. 16:17: Mt. 5:18.

16:18: Mt. 5:32; 1Co. 7:10, 11.

ley kuetuan'an ndo Dio. Kaxon, xi tsute'e naa nchri tsikintu'e ndoxi'e nchra, xi me'e kaxon ndakua'i jinche'e xa.

**Xi chónnda itsjé tomi ko
xi Lázaro, xi nóa**

¹⁹ Bake'e naa xi chónnda itsjé tomi ko teya xa manta tjintee, ko kain nchakon take'e xa kia. ²⁰ Ko nduja ndo'a xi me'e bake'e naa xi nóa bakin'in Lázaro; xi me'e tsango ni'e xa, ko nchijíi ntau'e xa jirenga. ²¹ Ko kunia tonchjiñe'e ba tuni ba ntau'e xi nóa. Ko je'e xa tjaun xa sine xa kain ti tsixe'e ine xi chónnda itsjé tomi. ²² Ko tjume'e naa nchakon xi nóa kuen'en xa ko sen ángel sabikao sen xa ti juaxruxin ti jii ndo Abraham, ti jii kain sen jian. Ko kaxon xi chónnda itsjé tomi kuen'en xa ko juabaa na xa. ²³ Ko xi kuachónnda itsjé tomi kaxon ikjui xa ti ste ni tsiken'en ko tsango tangi ste na nti'a. Je'e xa tsje'e xa noi ko ikjín bikon xa ti jii ndo Abraham ko xi Lázaro. ²⁴ Tjume'e kuyako xa ko ndachro xa: "Tata Abraham, tikonóananta, ko xruan'annta xi Lázaro sinchetjao xa dedue xa ixi inda ko tsii xa sinchetjao xa nejen ixi tsango tangi ritjén chringi xro'i nti'i." ²⁵ Ko ndo Abraham ndache ndo xa: "Chjan'na, xraxaoan ixi tsango jian bake'e ngata'a nunte, ko tsango kueya nge'e chaxro kuachonda, ko xi Lázaro tsango tangi bake'e xa nti'a. Ko jai je'e xa nti'i jii xa juaxruxin ko ja'a tangi ritjén ti jii xroi. ²⁶ Ko kaxon

jii naa yaso'e tsango ijié ngusine ti ste jan'anna ko ja'anta. Méxin sen ste nti'i maski xrotjaun sen xrokjui sen tsingijnanta sen, jua'i itsji sen; ko ni ste nti'a jua'i tsii na nti'i ti ste jan'anna." ²⁷ Tjume'e ndachro xi kuachónnda itsjé tomi: "Tata Abraham, jan'an tinóatáana, xruan'annta xi Lázaro itsji xa ndo'a ndotána ²⁸ ixi nti'a ste na'ó xi kichian, ko jan'an tja'on sincheno'e sen xa chijnie ndo Dio, ko jaña jian tsitikaon xa, ko je'e xa tsi'a xa nti'i ti jii xro'i." ²⁹ Ko ndachro ndo Abraham: "Xi kichuua chónnda xa xroon ti jitaxin tsikjin ndo Moisés, chijnie Ndo Dio ko ti tsinichja kain sen profeta. Sinchekuanxin xa ko tsitikaon xa xroon me'e." ³⁰ Ko xi kuachónnda itsjé tomi ndachro xa: "Na'i, tata Abraham, tsitikaon'a xa. Cháña xruan'annta naa ngisen ó ndakuen'en xronichje'e sen xa, me'e tsitikaon xa ko tsindoxin xa." ³¹ Tjume'e ndachro ndo Abraham: "Siá tjaun'a na tsitikaon na chijnie Ndo Dio tsikayé'e ndo Moisés jitaxin xroon ko ti tsichronga kain sen profeta, maski tsikon na naa chujni ndakuen'en ko xroxechón chujni, tsitikaon'a na kaxon."

**Nge'e nchekateyanta ixi
sinche'enta ti ndako'a**

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 ¹ Ndo Jesús ndache ndo sen teyuu chrikao ndo: —Itsje nge'e jii nchekateyani ixi sinche'e ni ti ndako'a, ko, jicha

tangi tson'en ngisen kondeexin sinche'eni ti ndako'a! ²Ni me'e xrokuite'e tusin nā naa ixro ijíe ti tontsingaxin ko xrokuitsingangi nā ndachaon ixi jaña ísinche'a nā ixi naa chjan xranoe'a xrojuinche'e xjan ti ndako'a. ³*Taanta juachjaon ixi ja'anta sinche'anta ti ndako'a, ko siá naa ni kichuunta sinche'e ti ndako'a ngajinnta, tuyakutéenta nā; ko siá ísinche'a nā ti ndako'a ngajinnta, ja'anta tjáña'anta nge'e juanta'anta nā. ⁴Maski yaato ndakua'i sinta'anta nā naa nchakon, ko yaato xrondachro nā tjáña'anta nge'e juanta'anta nā, xrokonda yaato xrotjáña'anta ja'anta kaxon nge'e juanta'anta nā.

Ti chúntiani Ndo Dio me'e nche'e ícha soji tsinteeni

⁵Sen kuajikao ndo Jesús ndache sen Ndo:

—Tingijnaninta ixi ícha xrochuntiana ngajinnta.

⁶Ko je'e Ndo Jesús ndachro ndo:

—Siá ja'anta xrochuntianta ndo Dio naa nchinchjaon xranchi naa tsee ka mostaza, ja'anta xrondachenta naa ntayua: “Ja'a tachrjengíxian inche nti'i, ko xenga ngangí ndachaon”, ko ntaa me'e tsitikaon ntaa.

Nge'e xrokonda sinche'e naa xi nchexra

⁷Siá naa ja'anta, chondanta naa xi nchexra ko xi me'e

tsikikao xa ngataon ijngi yunta o kuitsje'e xa kutuchjoanta, ko ikjan xa tondó, zá xrojan ja'anta xrondachenta xa: “Xrokuia take'é sinte”? ⁸Na'i, ja'anta xrondachenta xi nchexra me'e: “Xakon'an nchéñanana sine, ko tikia sine ko tsi'i, ko tjume'e take'é sinte ja'a.” ⁹Ko, zá kaxon tájonnta juasaya ngajin xi nchexra ixi kuitikaon xa nge'e kuituen'ennta xa? ¹⁰Jaña kaxon ja'anta, ti tsjexin sinche'enta kain ti kuetuan'annta ndo Dio, xrondachrona: “Jan'anna xi nchexra xro'an tundana; ixi je'o juanta'ana ixra tikinixinnana sinta'ana.”

Ndo Jesús juinchexruen'en ndo ite xi kuachóna chinlepra

¹¹Ndo Jesús tingakitji ndo tjajna Jerusalén, kuatsinga ndo itsjé tjajna tikinixin'en nunte Samaria ko nunte Galilea. ¹²Ko tjume'e kuiji ndo tjenja naa tjajna, ko tjajna me'e kuachrjexin ite^k xi níexin chinlepra. Ko konchjiñe'a xa tjenja ndo, ikjion kuíxi xa. ¹³Ko xi ni'e me'e kuyako xa ndache xa ndo:

—¡Jesús, Maestro, tikonóa'nananta!

¹⁴Ko hora bikon ndo Jesús xi ni'e ndachro ndo:

—Itjinta ko tjakonta ngajin xi taana tjako ley.

Ko xranchi stetji xi ni'e, kuachrje chin'en xa ko

^k 17:12 *ite* diez
17:3: Mt. 18:15.

koxrue'n en xa. ¹⁵Ko naa xi ni'e me'e, bikon xa ixi koxrue'n en xa, ikjan xa ko kuajon xa juasaya ngajin ndo Dio. ¹⁶Bake'exin xa ntatuchi'in xa ngajin ndo Jesús, ko kuisée xa ngata'a nche, kuajon xa juasaya ngajin ndo. Ko xi me'e, xi tjajna Samaria. ¹⁷Ko tjume'e ndachro ndo Jesús:

—¿Á je'a ite xi koxrue'n xin ichin lepra? ¿No ste xi kaxin?

¹⁸¿Á je'o xi ji'i, xi kuixin ikjín, ikjan xa chjée xa juasaya ndo Dio?

¹⁹Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo xi me'e:

—Tingatjen ko satjia; ixi nduaxin chuntia¹ ndo Dio, méxin koxruan'an.

Tsij nchakon tsitian'an Ndo Dio

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰Ko tjume'e xi fariseo juanchangi'e xa ndo Jesús, ngisa tsij nchakon tsetuan'an ndo Dio, ko ndo Jesús juatingéxin ndo:

—Nchakon tsij ti tsetuan'an ndo Dio, ni chúxin'a ndo jua'i tsikon na ti tetuan'an ndo. ²¹Jua'i xrondachro na: “Nti'i jii”, o “no ji'a jii”, ixi ti tetuan'an Ndo Dio jii ngaya aséen ni titikaon.

²²Ko tjume'e ndache ndo sen teyuu chrikao ndo:

—Tsij nchakon xrotjaunnta tsikonnta, maski naakua nchakon, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, ixi kain

juachaxien xjan, ko ítsikon'anta.

²³Ko xrontatjunta na ixi nti'i jii ndo o no jia'a jii ndo, ko ja'anta tji'anta ko rue'anta na. ²⁴Xranchi tikonni tóngíxin ko tsingasaña nchijí ngajní, jaña tson'en nchakon xrokjanna jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni. ²⁵Ko xrokonda tsango tangi tsónna ko ni jii jai tsitikaon'a na ko xrotjaun'ana na jan'an. ²⁶Méxin xranchi kon'en nchakon bake'e ndo Noé, jaña tson'en kaxon nchakon xrokjanna jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni.

²⁷Ixi nchakon bake'e ndo Noé, kain na bajine na ko baki'i na ko bakute'e na ko bakajon na chjen'en na tsute'e xjan. Ko ti kuitja nchakon kuixin'in ndo Noé ntabarco ko kuania ichrin, kain na kuitu'e na nduja ko kuen'en na. ²⁸Jaña kon'en kaxon nchakon bake'e ndo Lot, ni me'e bajine na ko baki'i na, bake'na na ko banchekji na, bakenga na ko banchekonchjian na nchia. ²⁹Ko nchakon kuachrjexin ndo Lot tjajna Sodoma, kuaniaxin ngajni xro'i ko ndagaa azufre, ko me'e kuenxin kain na. ³⁰Jaña tson'en nchakon xrokjanna jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni.

³¹*'Ko nchakon me'e xrojan ngisen jii ngata'a ndo'a, ko xrojan nge'e kuintu'e na

¹17:19 *chuntia* tener fe
17:31: Mt. 24:17, 18; Mr. 13:15, 16.

ngaxin'in nchia, xroxingajin'a nā xrotsé nā nge'e jii ngaxin'in nchia. Ko siá xrojan ngisen jii ngataon ijngi, cháña xrokjan'ina nā ndo'a nā. ³²Xraxaonnta xranchi kon'en janchri'e ndo Lot. ³³*Ni ícha tjaun chaxro tsake'e ngata'a nunte nti'i, ni me'e tsitjáña nā, ko ngisen tsjée ixi titikaon sen chijnie ndo Dio, sen me'e sinchetjáña'i sen aséen sen.

³⁴Jan'an ntatjunta ixi tiie me'e, ti yuu ngisen stejua ngata'a naa kania, naa nā tsajin'in nā ngajni ko inaa nā tsitu'e nā. ³⁵Kaxon, siá jii yuu nchri steta'o nchra, naa nchra tsajin'in nchra ngajni ko naa nchra tsitu'e nchra. ³⁶Yuu xi jinche'e xa ixrā ngataon ijngi, naa xa tsajin'in xa ngajni ko naa xa tsitu'e xa.

³⁷Ko tjume'e chujni kuin'en ji'i, juanchangi'e nā ndo Jesús ko ndachro na:

—¿Tinó tsoenxin ti rindachronta?

Ko ndo Jesús juatingíexin ndo:

—Ti jii cuerpoe ti tsiken'en, nti'a tjangataon kuntachrjen.

Ndo Jesús juako ndo kondee nchri ka'an tjanchia nchra ijie

18 ¹Ndo Jesús juinchekuen'en ndo sen teyuu chrikao ndo ixi kain nchakon xronichje'e sen ndo Dio ko tsonchrjen'a sen sinche'e sen me'e. ²Méxin ja'in nichja ndo:

—Bake'e naa xi juez, kuachónde'a xa juasaya ndo Dio,

ko chónde'a xa juasaya ngajin chujni. ³Ko tjajna me'e bake'e kaxon naa nchri ka'an, nchri me'e nanaó bakji nchra ngajin xi juez ña'i ixi tjanchia nchra tsoñe'e nchra ijie ngajin naa xi baketoka'o nchra. ⁴Tsango kueya vez ikjui nchra kuitsje'e nchra xi juez me'e ixi sinchéña xa ijie, ko je'e xa juinche'a xa nchra kuenta, ko tjume'e xraxaon xi juez me'e: “Maski jan'an chonda'i juasaya ndo Dio ko chonda'i juasaya chujni, ⁵ixi nchri ka'an ji'i nanaó tii nchra tjanchia nchra ijie ko tsango tajondaxin nchra ixrā, jan'an cháña sintaña ijie ngajin nchra ixi jaña ítsi'a nchra ícha.”

⁶Ko ndachro ndo Jesús:

—Jaña ndachro xi juez ña'i.

⁷Méxin, ¿á je'a ndo Dio ícha tsingijna ndo kain sen kuinche'e ndo ti tinóatée sen ngajin ndo tiie, nchakon? ¿Á tsonchrjen'en ndo tsjate'e ndo? ⁸Jan'an ndachrjan ixi je'e ndo tuinxin tsingijna ndo sen. Ko nchakon xrokjanna jan'an, Chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, ¿á xratsitja ngisen ngata'a nunte nti'i xrochuntia ngajin jan'an?

Ndo Jesús beki ndo naa chijni kondee xi fariseo ko xi tjáka tomi

⁹Ko tjume'e ndo Jesús beki ndo inaa chijni ngajin kaxin ni xraxaon ixi je'e nā tsango jian nā, ko batjaun'a nā ni kaxin. Ko ndachro ndo:

¹⁰—Yuu xi ikjui xa ni'ngo kuinichje'e xa ndo Dio. Naa xi fariseo, ko naa xi tjáka tomie tjajna Roma. ¹¹Ko xi fariseo me'e siin xa, jinichje'e xa ndo Dio ja'in: “Ndotána Dio, juasianta ixi jan'an chonda'i ijie xranchi xiche'e, xiña'i, ko xi ncheye'e janchri'e ko xranchi xi tjáka tomi ji'i. ¹²Jan'an ntakatsa'a aséenna yuu nchakon ngujngu semana, ko tantsjendáa tomi ti tjacha ngujngu semana tikinixin'en Ndo Dio.” ¹³Ko xi tjáka tomi siin xa nchion ikjín ko jiséya xa nunte, tjendua'i ikon xa noi, ko tand'e xa ntakuin xa ko ndachro xa: “iNdotána Dio, tikonóananinta ixi chonda ijie!”

¹⁴*⁷Ko jan'an ndachrjan ixi xi tjáka tomi, ícha jian ikjan xa ndo'a xa ixi ndo Dio juinchemé'e ndo kain jíee xa, ko xi fariseo na'i. Méxin ngisen ícha tojié, ícha tjinte'a na ngajin ndo Dio. Ko ngisen tojié'a, Ndo Dio ícha xrotjue'e ndo sen.

**Ndo Jesús juinchenchaon
ndo ichjan**

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵Kaxon itsjé na bikao na chjen'en na ti jii ndo Jesús ixi je'e ndo tsake'e ndo itja ndo ngata'a jaa xjan. Ko sen teyuu chrikao ndo, kuaxi sen kuyakutee sen ni bikao chjen'en. ¹⁶Ko ndo Jesús kuiye'e ndo sen ko ndachro ndo:

—Tintu'enta ichjan tsii xjan ngajin, ko tingakuen'anta xjan. Ixi ngisen tayé'e ti tetuan'an ndo Dio, sen me'e, ikjan sen xranchi naa ichjan. ¹⁷Nduaxin xrontatjunta ngisen xrokjan'i xranchi naa chjan, jua'i tsayé'e sen ti tetuan'an ndo Dio.

**Naa xi tsango tetuan'an
juao xa Ndo Jesús**

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸Naa xi tetuan'an ningue ni judío juanchangi'e xa ndo Jesús ko ndachro xa:

—Maestro, jian ja'anta, ndachronta, ¿inge'e sinta'a ixi tsjacha tsarichón kain nchakon?

¹⁹Ko tjume'e ndo Jesús ndachro ndo:

—¿Sonda ndachijiana ixi jianna? Xro'an ngisen jian, je'o Ndo Dio jian ndo. ²⁰Ó no'a chijnie ndo Dio: “Xrochonda'ia inaa nchri, tónai'a chujni, tema'ia, je'a xruenxon tjankata'a ijie inaa chujni, ko chónde'e juasaya ndotáa ko janáa.”

²¹Ko je'e xa ndachro xa:

—Kain ña ó junta'a, xranchiona.

²²Ko kuin'en ndo Jesús nge'e ichro xa, ko je'e ndo juatingéxin ndo:

—Xratitjáña naa nge'e sinche'e. Nchekjia kain nge'e chonda ko tonchjeye'é ni nóa tomi me'e, ko xrochónda nge'e ícha tjintee ngajni. Ko tjume'e tsji'ia rua'nana.

²³Ko xi me'e kuin'en xa nge'e ichro ndo ko tsango kuechíín xa ixi itsjé nge'e tjintee chóna xa. ²⁴Ko ti bikon ndo Jesús ixi tsango kuechíín xa, ndachro ndo:

—¡Tangi tixin'in naa ngisen chóna itsjé tomi ti tetuan'an Ndo Dio! ²⁵Ícha tangi'a tixin'in naa kucamello ikon naa ntachika ixi naa ngisen chóna itsjé tomi tixin'in ti tetuan'an ndo Dio.

²⁶Ko ni kuin'en ji'i ndachro na: —¿Ngisen chao tixin'in ti tetuan'an ndo Dio tjume'e?

²⁷Ko juatingéxin ndo Jesús: —Nge'e jua'i sinche'e chujni, Ndo Dio chao sinche'e ndo.

²⁸Ndo Pedro ndache ndo ndo Jesús:

—Nchána, jan'anna kuintu'ana kain ti kuachondana ko rua'ananta.

²⁹Ko ndo Jesús juatingéxin Ndo:

—Jan'an nduaxin ntatjunta ixi ngisen kuintu'e ndo'a, ndotée, ko janée, xjan kichuu, o janchri'e, chjen'en ixi kondeexin chijnie Ndo Dio ko nge'e tetuan'an ndo, ³⁰sen me'e ícha itsjé nge'e tsayé'e sen jai ti jichón sen ngata'a nunte nti'i, ko kaxon tsayé'e sen nchakon tsij ti tsechónni kain nchakon.

Ndo Jesús íjngo ndachro ndo tsen'en ndo

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹Ndo Jesús kuiye'e ndo sen teyuu chrikao ndo ko ndachro ndo:

—Jai satsjina tjajna Jerusalén. Ko nti'a tsoenxin kain ti tsikjin sen profeta ó sa'ó xranchi sinchekaona, chjen'en ndo Dio, xjan jong'i'e xranchi chujni.

³²Ko ni me'e tsajon na xjan ngajin ni je'a tjajna judío ko ni me'e tsjanoana xjan, ko chinga xrondache na xjan, ko sikitéena na xjan ndatée na. ³³Tsaxi na xjan ntaa ko iton ko naatsónaxón na xjan. Ko nchakon nínxin xroxechón xjan.

³⁴Ko sen teyuu chrikao ndo Jesús kuienxin'a sen ti nichja ndo, ixi jua'i xrokuienxin sen.

Ndo Jesús juinchexruen'en ndo tjajna Jericó naa xi jua'i tikon

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵Ko nchakon ndo Jesús ko sen teyuu chrikao ndo kuiji sen tjenka tjajna Jericó, ko ngande'e cha'o bake'e naa xi jua'i tikon ko jitjanchiaka'a xa. ³⁶Ko je'e ti xi tikon'a kuin'en xa ixi jitatsinga itsjé na, méxin juanchangi xa nge'e jiton'en. ³⁷Ko ndache na xa ixi ndo Jesús tjajna Nazaret jitatsinga ndo nti'a. ³⁸Ko tjume'e je'e xa séen kuyako xa:

—¡Jesús, kuachrjenixinnta ndo David, tikonóananinta!

³⁹Ko ni stetaon nti'a koñao'e na xa ko ndachro na ixi xrotenko xa ko je'e xa ícha séen kuyako xa:

—¡Ja'anta kuachrjenixinnta ndo David, tikonóananinta!

⁴⁰Ko tjume'e ndo Jesús chón'en ndo ko kuetuan'an ndo ixi tsika'o na xi tikon'a. Ko bika'o na xa ti

jii ndo, ko tjume'e je'e ndo Jesús juanchangi'e ndo xa:

⁴¹—¿Nge'e tjauan sinta'a ixi ja'a?

Ko xi tikon'a juatingéxin xa:

—Nchána, jan'an tja'on tsikon.

⁴²Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—¡Chao tsikuan!, ixi chuntia me'e koxruan'an.

⁴³Hora me'e xi jua'i bakikon chao bikon xa, ko rué'e xa ndo Jesús, ko jitajon xa juasaya ngajin ndo Dio. Ko kain ni bikon nge'e juinche'e Ndo Jesús kaxon kuajon nā juasaya ngajin ndo Dio.

Ndo Jesús ko xi Zaqueo

19 ¹Ko Ndo Jesús kuiji ndo tjajna Jericó ko kuixin'in ndo tjajna me'e. ²Ko nti'a bake'e naa xi chóna itsjé tomi ndatin'in xa Zaqueo. Xi me'e tetuen'en xa xi tjejo tomie xi tetuan'an tjajna Roma. ³Ko je'e xa tjaun xa tsikon xa ndo Jesús. Ko jua'i tikon xa ndo ixi tsango itsjé nā jii nā nti'a, ko je'e xi Zaqueo jine'a xa. ⁴Méxin binga xa kuitaon xa ko kuajin'in xa naa ntaā ndatin'in sicómoro, ti no tsatsinga ndo Jesús. ⁵Ko hora kuatsinga ndo Jesús, tsje'e ndo noi ti jii xi Zaqueo ko ndachro ndo:

—Zaqueo, jaiko xingajian ixi jai xrokonda tsituna ndúya.

⁶Tjume'e xi Zaqueo jaiko xingajin xa, ko tsango juaxruxin

bake'e xa ixi ndo Jesús tsitu'e ndo ndo'a xa. ⁷Ko kain nā bikon nā, ko kuaxi nā nichja nā ixi sonda ndo Jesús itsji ndo tsikitu'e ndo ndo'a naa xiña'i. ⁸Ko tjume'e xi Zaqueo ndache xa ndo Jesús:

—Nchána, jai xrotjá'a ni nóa ngusinexin kain nge'e chonda, ko siá xrojan ngisen juntaya'a ko kue'é tomie nā, jan'an tsonkjan'an nā noóxin ícha ti kuantsja'a nā.

⁹Ko ndo Jesús ndache ndo xi Zaqueo:

—Jai ndo Dio tsantsje ndo jée ni ste nchia nti'i, ixi kaxon xi ji'i kuachrjenixin xa ndo Abraham. ¹⁰*Méxin, jan'an chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, jui'i bijée ngisen tsikitjána ko tsantsje ijié chóna sen.

Ndo Jesús tjako ndo chijnie tomi (Mt. 25:14-30)

¹¹Ko ndajitin'en nā nge'e jindachro ndo Jesús ko beki ndo naa chijni juakoxin ndo, ixi ó kuiji ndo tjenka tjajna Jerusalén, ko ixi je'e nā xraxaon nā ixi ndo Dio ó tsaxi ndo tsetuan'an ndo ngata'a nunte nti'i. ¹²Méxin ndachro ndo:

—Bake'e naa xi, xi me'e chjen'en kaxin ni tetuan'an ko sakjui xa ikjín inaa nunte ixi nti'a je'e xa xrokjan xa rey, ko tjume'e xrokjan xa tjajnée xa. ¹³Ko ó xrokuachrjexin xa tjajnée xa, méxin kuiye'e xa ite

xi nchexrée xa ko chjée xa xi nchexra kaxin tomi ngujngu xa, ko ndachro xa: “Nchejinche'enta tomi ji'i ixra xrokjanjan jan'an.” ¹⁴Ko ni tjañée xi me'e ningakon'en na xa, méxin xruan'an na kaxin ni xrondachro: “Tjaun'ana xi ji'i xrokjan xa rey tsetuannana.” ¹⁵Ko tjume'e, juexin kuayé'e xa juachaxin ikjan xa rey, ko nchakon ikjan xa tjañée xa kuetuan'an xa tsii ni nchexrée xa, ni chjeye'e tomi, ixi tjaun xa tsono'e xa ngijan'in juacha tomi kuajon xa ngajin ngujngu na. ¹⁶Xi ícha tuinxin konchjiñe'e ndachro xa: “Nchána, tomi chjánana juacha íjngo ite tomi xranchi chjánana.” ¹⁷Ko je'e xi rey ndachro xa: “Chao; jian juinche'e ixra, ixi jian juinchejinche'e ti kueya'i tjá'a, méxin jai xrotjá'a juachaxin tsituan'an ite tjaña.” ¹⁸Tjume'e konchjiñe'e inaa xi nchexra ko ndachro xa: “Nchána, ti tomi chjánana juacha tomi íjngo na'ó tomi xranchi chjánana.” ¹⁹Xraje'o jaña ndachro xi rey xranchi ndache xa xi sa'ó kuij: “Jan'an xrotjá'a juachaxin tsetuan'an na'ó tjaña.” ²⁰Ko tjume'e konchjiñe'e inaa xi nchexrée xa ko ndachro xa: “Nti'i jii tomia chjánana. Jan'an kuatsín tomi ngaya naa panito ²¹ixi jan'an xronkana ixi ja'a naa xi tsango ntue'e, ko tatsían nge'e je'a na'a, ko tatsían ti no bengalia.”

²²Tjume'e xi rey ndachro xa: “Ja'a je'a naa xi nchexra jian, ixi ti ndachrua ja'ua kuama ijje. Siá ó no'a ixi jan'an tsango ntuenta, ixi tja'o ti no xro'an nge'e bakée, ko tatsiin ti no bengai, ²³¿sonda bikan'ia tomina naa nchia nchejinhexina tomi ixra ixi jaña nchakon xrojui'i xrokuaya tomina ko ti juacha tomi?” ²⁴Ko ndache xi Rey ni ste nti'a: “Tantsje'enta xi ji'i tomi kuayé'e xa ko tájonnta tomi ngajin xi chónnda ite tomi.” ²⁵Ko je'e na ndachro na: “Nchána, ¿sonda tsayé'e je'e xa siá ó chónnda xa ite tomi?” ²⁶*Ko xi Rey ndachro xa: “Jan'an ntatjunta, ngisen chónnda itsjé, sen me'e ícha tsayé'e sen, ko ni xro'an chónnda ko maski ti nchíin chónnda na tsachrje'e na. ²⁷*Ko kain ni ningakonna, ni tjaun'ana ixi jan'an xrokuaya'a juachaxin tsetuan'an ngata'a nunte nti'i, tikuunta na nti'i ixi tsikon xranchi tsen'en na.”

**Ndo Jesús kuixin'in ndo
tjajna Jerusalén**

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11;
Jn. 12:12-19)

²⁸Juexin ndachro ndo Jesús kain ji'i, íjngo kua ndo cha'o itji tjajna Jerusalén. ²⁹Ko tjume'e kuiji sen tjenka tjajna Betfagé ko tjajna Betania, tjenka ijna ndatin'in Olivo, je'e ndo kuetuen'en ndo yuu sen chrikao ndo ³⁰ko ndache ndo sen:

—Itjinta nchia ste no yá'a, ko ti tsjasonta nti'a tsinchínta naa kuntajno jichroá ba nti'a ko xraxro'an ngisen teta'a ba. Tonxindange'enta ba ko tikuunta ba nti'i. ³¹Ko siá xrojan ngisen tsjanchange'anta ko xrondachro na: “¿Sonda tonxindange'enta kuntajnona?”, ja'anta tjatingíexinta: “Nchána xrokonde'e ndo ba.”

³²Ko sen xruan'an ndo ikjui sen ko kuitja sen kuntajno xranchi ndachro ndo. ³³Ko stetoxindange'e sen kuntajno me'e, kuí ni kuntajnoé ko ndachro na:

—¿Sonda tonxindange'enta kuntajnona?

³⁴Ko je'e sen juatingíexin sen:

—Ixi Nchána xrokonde'e ndo ba.

³⁵Ko tjume'e bika'o sen ba ti no jii ndo Jesús, ko bake'e sen ti tetsáa sen ngata'a ba ko juincheckita'a sen ndo kuntajno. ³⁶Ko ti jitatsinga ndo, bingó na ti tetsáa na ngatja cha'o ti jitatsinga ndo Jesús. ³⁷Ko stetonchjiñe'e sen ti xingajinxinni iñá Olivo, tsango itsjé na sterué'e na ndo Jesús ko ché'e na, méxin séen kuyako na stetajon na juasaya ngajin ndo Dio ixi tsango itsjé nge'e jian bikon na juinche'e ndo Jesús.

³⁸Ko séen ndachro na:

—¡Itsjé juachaxin chóna ndo Rey, ndo jitií tsixrua'an ndo Dio!

© 1996 David C. Cook

*Ndo Jesús kuixin'in ndo tjajna Jerusalén
(Lc. 19:37)*

¡Chaxro ko ijíe juaxruxin tsake'e ngajní ko ijíe juasaya tsayé'e ndo Dio!

³⁹Tjume'e kaxin xi fariseo ste xa ngakjen'en ni nti'a ndachro xa:

—Maestro, tetuen'én chujnia xrotenko n̄a.

⁴⁰Je'e ndo Jesús juatingíexin ndo ko ndachro ndo:

—Jan'an ntatjunta ixi siá xrotenko chujnina, ixro tsaxi ixro xronichja ixro.

⁴¹Ti kuiji ndo Jesús tjajna Jerusalén, bikon ndo tjajna, je'e ndo tsjangaxin ndo tjajna me'e, ⁴²ko ndachro ndo:

—¡Siá nchakon jai ja'a xrokuichuxianna, xrokuaye'é ijíe juaxruxin! Ko jai ja'a tienxin'a ixi jije'e ikuan. ⁴³Ko tsii nchakon tangi ngajian ixi tsii kaxin tjajna xroningakon'an ko tsija'a n̄a ko tsingakon'an n̄a nguixin ngandajian, ko tse'to n̄a ngajian. ⁴⁴Ko tsjacha n̄a tsóña n̄a, ja'a ko kain chjan'an, ko kain tjatu'o ndúya tsonchjejin n̄a, tsintue'a n̄a ninaa ixro ngata'a inaa ixro. Ixi ja'a kuichuxin'a nchakon kuiji ndo Dio ngajian.

Ndo Jesús juinchetjúá ndo ni'ngo Jerusalén

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19;
Jn. 2:13-22)

⁴⁵Nchakon kuixin'in ndo Jesús ngaxin'in ni'ngo ijíe jii tjajna Jerusalén, kuaxi ndo kuantsje

ndo kain ni stenchekji ko ni stete'na nti'a. ⁴⁶Ko ndachro ndo:

—Chijnie ndo Dio ndachro: “Nía ndatin'in nchianichjanaxinna sen”, ko ja'anta juinchekjannta ncha ndo'e xiche'e.

⁴⁷*Kain nchakon bake'e ndo Jesús ngaxin'in ni'ngo me'e, ko banchekuen'en ndo chujni chijnie ndo Dio. Ko xitaana baketuan'an, ko kain xi tjako ley, ko kain xi baketuan'an tjajna me'e jitjee n̄a xranchi tsóña n̄a ndo Jesús. ⁴⁸Ko kuitja'i n̄a xranchi tsóña n̄a ndo Jesús ixi kain n̄a stetin'en n̄a nge'e jichro ndo.

Juachaxin chóna Ndo Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 ¹Naa nchakon ndo Jesús juinchekuen'en ndo n̄a ngaxin'in ni'ngo ijíe, xranchi ndo Dio tsantsje ndo ijíe chóna n̄a. Hora me'e kuiji kaxin xitaana, xi ícha tetuan'an, ko xi tjako ley, ko kaxon kaxin xi tetuan'an. ²Ko ndache xa ndo Jesús:

—Ndachijiana ngisen tjáa juachaxin ixi jaña nche'e o, ¿ngisen tjáa juachaxin ji'i?

³Ko ndo Jesús juatingíexin ndo ko ndachro ndo:

—Kaxon jan'an tsjanchangi'anta naa nge'e ko tjatingíexinnta. ⁴¿Ngisen xruan'an ndo Juan, ndo bikitée chujni? ¿Á ndo Dio o chujni?

⁵Ko kuaxi xa tjakaxin kichuu xa ko ndachro xa:

—¿Nge'e tsjatingíexinna?

Siá xrondachrona ixi ndo Dio tsixrua'an xi Juan, xi Jesús xrondachro xa: “¿Sonda kuitikaon'anta xa tjume'e?”

⁶Ko siá xrondachrona ixi chujni xruan'an xa, kain ni ste nti'i tsoñao nā ko tsaxinna nā ixro, ixi no'e nā ixi xi Juan naa ndo profeta.

⁷Méxin je'e xa juatingíexin xa:

—Nóna'ina ngisen xruan'an xi Juan.

⁸Tjume'e ndachro ndo Jesús:

—Kaxon jan'an xrontatju'inta ngisen chjána juachaxin nta'a ji'i.

Ndo Jesús juako ndo naa chijni

kondee xi nchexrā ña'i

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹Ndo Jesús kuaxi ndo nichja ndo chijni ji'i ko ndachro ndo:

—Bake'e naa xi benga ntā tu uva nunte'e xa, ko tjume'e kuajon xa nunte ngajin inaa xi sinche'e xa ixrā ko sakjui xa kaxin nano. ¹⁰Ko kuii nchakon xroxexo itu me'e, xruan'an xi nunte'e naa xi nchexrée xa ixi xrokuayé'e xa itu tikinixin'en xi nunte'e. Ko je'e xi kuayé'e nunte xro'an nge'e kuajon xa, ko juaya xa ngajin xi xrokuayé'e itu ko bengi kichuu xa. ¹¹Tjume'e xruan'an xi nunte'e inaa xi nchexrée xa. Ko kaxon jaña juincheckao nā xa, juaya nā

ngajin xa ko kuyakutee kichuu xa, ko xro'an nge'e kuayé'e xa.

¹²Ko tjume'e xi nunte'e xruan'an xa inaa xi nchexrée xa. Ko kaxon xi me'e xraje'o juincheckaon nā xa ko bengi nā xa.

¹³Ko tjume'e xi nunte'e ndachro xa: “¿Nge'e sinta'a? Xroxruan'an chjan'na, xjan tsango tjua'a. Ko siá tsikon nā chjan'na tsitikaon nā ko tsajon nā juasaya^m ngajin xjan.” ¹⁴Ko je'e xi kua nunte, bikon xa chjen'en xi nunte'e, ndache xa xi kaxin xi nche'e ixrā: “Xjan ji'i tsayé'e xjan nunte'e ndotée xjan, méxin naatsóñaxón nā xjan ixi tsintueina kain nge'e tikinixin'en xjan.” ¹⁵Ko tjume'e kuantsjexin nā xjan ngata'a nunte ko naakóñaxón nā xjan.

Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—¿Nge'e sinche'e xi nunte'e ngajin ni nchexrā ña'i? ¹⁶Je'e xa itsji xa ko naatsóñaxón xa xi kua nunte, ko tsajon xa nunte'e xa ngajin ikaxin nā.

Hora kuin'en nā ji'i, ndachro nā:

—iNdo Dio tsajon'a juachaxin tson'en ji'i!

¹⁷Ko ndo Jesús jitsje'e ndo nā ko ndachro ndo:

—Méxin, ¿nge'e xrondachro xroon chijnie ndo Dio ti jitaxin ja'in?

Ixro jueñao'a ni
nchekonchjian nchia,
ixro me'e ikjan ixro ícha
tjintee.

^m 20:13 *juasaya* respeto, honor

¹⁸ Ko ngisen tsitsingata'a ixro jii, ni me'e tsaki kain nte'e na. Ko siá ixro tsitsingata'a ixro ngata'a naa ngisen, ni me'e xrokjan na xranchi inche.

Ti xroxenge'e xi tetuan'an

(Mt. 21:45-46; 22:15-22;

Mr. 12:12-17)

¹⁹ Ko tjume'e kain xitaana baketuan'an ko xi tjako ley tjaun xa xrotsé xa ndo Jesús ixi kuienxin xa contre xa nichja ndo. Ko jua'i itsé xa ndo ixi xrakon'en xa ni tjajna. ²⁰ Méxin xruan'an xa kaxin xi xrotsjaya xa ndo Jesús ko xi me'e sinche'e xa xranchi ngisen tsango jian ko nduaxin'a, xi me'e stechón'en xa ixi nchéxin tsin'en xa xronichja ndo Jesús naa nge'e ndakua'i ixi jaña tsjangí'e xa ndo ngajin xi tetuan'an. ²¹ Méxin juanchangi xi stetsjaya ndo Jesús:

—Maestro, nónana ixi kain ti nichjanta ko ti tjakonta me'e ti nduaxin ko ti tjaun ndo Dio, ko ja'anta tinche'anta kaxion chujni, ixi ja'anta tjue'enta kain na. ²² Ko jai ndachijinna: ¿á chao tsjengana 'na ngajin xi tetuan'an, o á na'i?

²³ Ko ndo Jesús kono'e ndo ixi ndako'a stexraxaon xa, méxin ndachro ndo:

—¿Sonda tjaunnta sincheyananta? ²⁴ Tjako'nanta naa tomi. ¿Ngisen ikon jinito nti'i, ko nge'e jitaxin?

Ko je'e xa juatingíexin xa ko ndachro xa:

—Ikon xi César.

²⁵ Méxin ndachro ndo Jesús:

—Chje'énta xi César ti tikinixin'en xa, ko chje'énta ndo Dio ti tikinixin'en ndo tsayé'e ndo.

²⁶ Ko juacha'i xa sinchenichja xa ndo Jesús ninaa nge'e ndako'a ngatoxin ni tjajna jitin'en. Ko je'e xa juinche'e xa juaxruxin xranchi juatingíexin ndo, méxin tenko xa.

Xranchi xroxechón chujni

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ *Ko tjume'e kuiji kaxin xi saduceo kuitsje'e xa ndo Jesús. Ko xi saduceo me'e titikaon'a xa ixi xroxechón chujni tsiken'en. Méxin ndache xa ndo Jesús:

²⁸ —Maestro, ndo Moisés tsikjin ndo xroon ndachro siá naa xi tsikute'e, ko ndakuen'en xa ko xro'an ichjan kuachónda xa ngajin janchri'e xa, xi kichuu xi kuen'en xrokonda tsute'e xa ngajin nchri ka'an me'e, ko xrochónda xa ichjan, ko xjan me'e xrokjan xjan xranchi chjen'en xi kuen'en. ²⁹ Bake'e yaato xi, xi me'e kichuu xa. Ko xi sa'ó kute'e xa janchri'e xa ko ndakuen'en xa ko xro'an ichjan kuachónda xa ngajin janchri'e xa. ³⁰ Ko xi yuxin kute'e xa nchri ka'an, ko kaxon ndakuen'en xa ko xro'an ichjan kuachónda xa ngajin nchra. ³¹ Ko tjume'e xi nínxin kute'e xa nchri ka'an me'e, ko xraje'o ndakuen'en

xa. Ko jaña kon'en kain ti yaato xa. Kain xa kuen'en xa ko xro'an chjan kuachóna xa ngajin nchra. ³²Ko tjume'e je'e nchra kuen'en nchra kaxon. ³³Méxin nchakon xroxechónni, ¿ngixe'i ti yaato xi kuen'en xrokjan xixi'e nchra, ixi kain yaato xa, kute'e xa nchri me'e?

³⁴Tjume'e juatingéxin ndo Jesús: —Nti'i ngata'a nunte, xi ko nchri tute'e na. ³⁵Ko ni tsikinixin satsji ngajni xroxechón na, nti'a tsute'a na. ³⁶Ixi nti'a ítsen'a chujni, nchakon me'e chujni xrokjan sen xranchi sen ángel, ko ni me'e xrokjan na chjen'en ndo Dio ixi ndo Dio juinchexechón ndo na. ³⁷Ko kaxon ndo Moisés juako ndo kondee ti xroxechón chujni, ikjin ndo ti jitaxin xranchi naa ntaja kjuáa xro'i ko che'a ntaja, nti'a ndachro ndo Moisés ixi ndo Dio me'e ndo Dio titikaon ndo Abraham, ndo Isaac, ko ndo Jacob. ³⁸Ko ndo Dio je'a ndo Dio ne'e chujni ndatsiken'en. Ndo Dio, ndo Dio ne'e chujni stechón, ixi je'e ndo tikon ndo kain na jichón na. ³⁹Ko kaxin xi tjako ley ndachro xa:

—Maestro jian ndachrona.

⁴⁰Ko xronka xa ko íxro'an nge'e juanchangi'e xa ndo.

**Ngisen kuachrjenixin
Ndo Cristo**

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹Ndo Jesús ndachro ndo: —¿Á nduaxin ndachro chujni ixi ndo Cristo kuachrjenixin ndo ndo

David? ⁴²Ndo David tsikjin ndo xroon Salmos ko ndachro ndo: Nchána ndo Dio ndache ndo Nchána: “Take'é tjenkana ndatsjonxin jian, ⁴³tsake'ejan ni ningakon'an chringi tutáa.”

⁴⁴Ko siá ndo David ndache ndo ndo Mesías Nchána, ¿sonda tjume'e ndo Cristo xrokjan chjen'en ndo David?

**Ndo Jesús tjangi'e ndo
xi tjako ley**

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 11:37-54)

⁴⁵Kain na stetin'en na ti nichja ndo Jesús ngajin sen teyuu chrikao ndo:

⁴⁶—Tsje'enta jian xranchi nche'e xi tjako ley ko nche'anta xranchi je'e xa, je'e xa nche'e xa juaxruxin take'e xa manta jine, ko tjaun xa tsajon na juajna ngajin xa ngataon ndasin, ko take'e xa ícha tjenka ngaxin'in ni'ngo, ko nchakon itji xa kia tjaun xa tsake'e xa ti xitaon ícha jian. ⁴⁷Ko ixi juancheya xa tantsje'e xa nchri ka'an ndo'a nchra ko tjume'e nchexion xa, sée nichje'e xa ndo Dio. Xi me'e ícha tangi tson'en xa nchakon sinchéña ndo Dio ijie.

Tomi kuajon naa nchri ka'an
(Mr. 12:41-44)

21 ¹Ndo Jesús jii ndo ngaxin'in ni'ngo ijie ko jitsje'e ndo ixi itsje' ni chóna kueya tomi ko kueya nge'e, kuij

nā ko bake'e nā tomi ngaya ntāa tingachjian tomi. ²Ko bikon ndo Jesús kuij̄i naa nchri ka'an ko nóa nchra, nchri me'e bake'e nchra yuu tomi nchínchín, tomi tjinte'a. ³Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Jan'an nduaxin ntatjunta ixi nchri ka'an nóa, ícha tjintee tomi bake'e nchra ixi ti kuajon ikaxin nā, ⁴ixi je'e nā kuajon nā ti nge'e xe'e chónđa nā, ko je'e nchri nóa kuajon nchra kain tomi xrojuinexin nchra.

Ndo Jesús ndachro ndo ixi xrochjejin ni'ngo

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵Kaxin nā stetjao nā ixi ni'ngo ijié tsango chaxro ixro tsiki'texin ni'ngo, ko chaxro jitsje'e nge'e tsikajon nā ngajin ndo Dio. Ko ndo Jesús ndachro ndo:

⁶—Tsīi nchakon kain nge'e tikonnta tsitjáña, kain xrochjejin ko ninaa ixro tsitu'e ngata'a inaa ixro.

Nge'e tson'en nchakon tsitjáña nunte xasintajni

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷Juanchangi'e nā ndo Jesús:

—Maestro, ¿ngisa tson'en ji'i? ¿Ko nge'e tsjakoxin ixi jaña tson'en?

⁸Ndo Jesús ndachro ndo:

—Tsje'enta jian ixi xro'an ngisen sintaya'anta. Ixi tsīi kueya nā xrondachro nā ixi je'e nā

ndo Cristo nā, ko xrondachro nā: “Ó tsitjáña nunte.” Ja'anta titikaon'anta ti ndachro ni me'e ko rue'anta nā. ⁹Nchakon tsin'ennta ixi stetóna kichuu naa tjajna ko inaa tjajna, ko kaxon kaxin tjajna steteto nā, xronka'inta ixi kain ji'i sa'ó xrokonda tson'en ko xratsitjáña'i nunte.

¹⁰Ko ndo Jesús ndachro ndo ikaxin nge'e:

—Tseto naa tjajna ko inaa tjajna, naa xi tetuan'an naa tjajna ngajin inaa xi tetuan'an inaa tjajna. ¹¹Ko itsjé no tsanga tsontengi nunte, ko tsango tsatse nā jinta ngata'a nunte, ko kaxon tsango itsjé ichin tsīi ngata'a nā, ko tsango chinga nge'e tsikonni ngajni ko tsango sinchexronkana.

¹²'Ko kain ji'i xratsuen'a, ixi sa'ó tsenginta nā, ko ndako'a sinta'anta nā ko xroraxin'innta nā ndo'achjiso ko tsingakjinnta nā ngajin ni tituan'an ni'ngo ko tsikaannta nā ngajin xi tetuan'an, kondanaxin jan'an. ¹³Ko kain ji'i sinta'anta nā, ko jaña ja'anta chao xrondachronta ixi titikaonntana jan'an. ¹⁴*Ja'anta ta'inta juachjaon ko xraxaon'anta xranchi tsjatingíexinnta ti nge'e tsjanchangi'anta nā. ¹⁵Ixi jan'an xrontatjunta nge'e tsjate'enta, chijni jian tsaye'enta, ko ninaa ni ningakon'annta jua'i tsjatingíexin nā. ¹⁶Ko

kaxon ndotáanta, janáanta o xi kichuunta o ngixe'i inaa ni ndointa, tsajon na juachaxin naatsóñaxónnta na. ¹⁷Ko kain ngisen xroningakon'annta ixi titikaonntana. ¹⁸Ko maski jaña tson'en, ninaa xrajaanta tsitjáña'i. ¹⁹Soji tinteenta, me'e jaña tsjachanta tsarichonnta kain nchakon.

²⁰'Ko nchakon tsikonnta ixi t'ajna Jerusalén tsixindajin xi soldado, ja'anta tsono'anta ixi íse'a xrochjejin nchijíi t'ajna me'e. ²¹Tjume'e ni jii nunte Judea xrokonda tsingana satsji na ngata'a jna. Ko ni ste t'ajna Jerusalén kaxon xrokonda satsjixin na nti'a ko ni ste ngataon ijngi íxrokjan'i na t'ajna. ²²Ixi kain nchakon me'e tsango tsikaon ni titikaon'a, ko ijíe juachjaon tsake'e, xranchi jitaxin xroon chijnie ndo Dio. ²³¡Lastu kain nchri jíá ichjan nchakon me'e, ko nchri chónnda ichjan stetaki! Ixi tsango ijíe juachjaon tsake'e nchijíi ngata'a nunte, ixi tsango tsikaon ko tangi tson'en ni t'ajna me'e. ²⁴Ko kaxin sen tsóñaxin na sen ixi chika espada ko kaxin sen xrotsé na sen satsikao na sen ndo'achjiso inaa t'ajna. Ko ni chúxin'a ndo Dio tsingatjangi na t'ajnéé ndo, t'ajna Jerusalén, tsitjaja nchakon xrokjan chjen'en ndo Dio.

Tsii chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵*Tjume'e tsonoxin nge'e tson'en chjiixro ko nchanitjao ko nchanotsé. Ko ngata'a nunte xasintajniⁿ kain t'ajna tsaa na juachjaon, ko xroxranka na ixi tsanga tsontengi ko xroxruin ndachaon. ²⁶Tsango xroxronka na ko tsontiyee na kondeexin xraxaon na nge'e tson'en ngata'a nunte, ko kaxon kondeexin kain nge'e jii ngajni tsontengi. ²⁷*Ko tjume'e tsikon na ndo Jesús, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, tsii ndo ngata'a naa itjuí ko tsika'o ndo ijíe juachaxin tsetuan'an ndo ko kaxon tsango ijíe chjiixro tsika'o ndo. ²⁸Ko nchakon xroxrangíxin tson'en kain ji'i, take'énta juaxruxin, ko tsikonnta ixi ndo Cristo ó kuii ndo tsantsjen ndo ijíe chondanta.

²⁹Ko ndachro ndo Jesús inaa chijni:

—Tsje'enta xranchi jii ntaa tajon itu higo ko ikaxin ntaa. ³⁰Nchakon tsikonnta jixechji ntaa, me'e no'anta ixi ó tsaxi sinche'e súa.

³¹Jaña kaxon nchakon tsikonnta ixi tsaxi tson'en ngajni kain ji'i, tsono'anta ixi tuinxin tsii ti tsetuan'an ndo Dio ngata'a nunte.

³²'Jan'an nduaxin ntatjunta ixi sa'ó tson'en kain ji'i, ko xratsen'a chujni jii jai ngata'a nunte.

ⁿ21:25 *xasintajni* mundo

21:25: Ap. 6:12, 13. 21:27: Ap. 1:7.

³³Ngajní ko nunte xasintajni tsatsinga, ko ti nichja jan'an tsatsinga'i, nduaxin tson'en.

³⁴Tsje'enta xranchi take'énta; xraxaon'anta ixi je'o xrotjaunna sintenta, xrokoannta ko ti ícha tajon juaxruxin ngata'a nunte nti'i ko ixi kondeexin me'e tsonoa'inta ó kuii nchakon tsji'i. ³⁵Ixi nchakon me'e tson'en xranchi take'e naa nocha'a itsé kulano, jaña tson'en ngajin kain ni ste ngata'a nunte. ³⁶Méxin tsejua'i asáanta, ko jian tantje'e ikonnta, ko kain nchakon nichje'enta ndo Dio ixi jaña chao tsatsinganta juachjaon tsii, ko jaña chao tsonchjiñe'enta ngajin chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni.

³⁷*Taanchakon ndo Jesús banchekuen'en ndo nā chijnie ndo Dio ngaxin'in ni'ngo ko tiie bakitu'e ndo ti ijnā ndatin'in Olivo. ³⁸Ko kain ni tñajna, ndúyo bakonchjiñe'e nā ti jii ni'ngo ixi tjaun nā tsin'en nā ti ndachro ndo Jesús.

**Imao juao nā xranchi
xrotsé nā ndo Jesús**

(Mt. 26:1-5, 14-16;

Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 ¹Ó jitonchjiñe'e nchakon xrangíxin kia ti sine nā nutja chónnda'i ti tja'in nio, ko kia me'e ndatin'in Pascua. ²Kaxin xitaana xi tetuan'an ko xi tjako ley stexraxaon xa xranchi tsóña xa ndo Jesús ixi ste xrakon'en xa ni tñajnée xa.

³Ko Xixron'anxrée kuixin'in aséen xi Judas kaxon ndatin'in Iscariote. Xi me'e naa xi teyuu sen bajikao ndo Jesús. ⁴Ko xi Judas ikjui xa ngajin xitaana, xi tetuan'an, ko xi stendáa ni'ngo ko kuintejao xa xranchi tsingijna xa xrotsé nā ndo Jesús. ⁵Ko xi ste ni'ngo tsango bake'e xa juaxruxin ko juao xa ixi xrochjée nā xi Judas tomi ixi tsingijna xa. ⁶Ko xi Judas kutuexin xa ko jichón'en xa xrochronga xa ngiora chao xrotsé nā ndo Jesús nchakon xro'an ngisen jii.

Sen teyuu juinekao sen ndo Jesús

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn.

13:21-30; 1Co. 11:23-26)

⁷Ko kuii nchakon kia pascua sine sen nutja chónnda'i ti tja'in nio, ko nchakon me'e xrokonda tsen'en naa kutuchjon sine sen. ⁸Ko ndo Jesús xruan'an ndo ndo Pedro ko ndo Juan ko ndachro ndo:

—Itjinta nchekonchjiannta ti sintena kia Pascua.

⁹Ko je'e sen juanchangi'e sen ndo Jesús:

—¿Tinó tjaunnta tsonchjian ti sintena?

¹⁰Je'e ndo ndachro ndo:

—Hora tsixin'innta tñajna ijié, tsetannta naa xi yama xa naa nchixréen inda. Ruel'énta xa ti nchia tixin'in xa. ¹¹Ko ndachenta xi ndo'a: “Ndo nchekuannāna ndachro ndo: ¿Ti no jii nchia sinexinna, jan'an ko sen teyuu

tajikia'an, jai kia Pascua?"

¹²Ko je'e xi ndo'a tsjako'anta xa naa nchia ijié, nchia yuxin jii ngata'a noi, ko nchia me'e ó chónda nchia kain nge'e. Nti'a nchekonchjianxinnta ti sintena.

¹³Ko je'e sen sakjui sen ko kuitja sen kain nge'e xranchi ndachro je'e ndo. Ko nti'a juinçekonchjian sen ti sinekao sen ndo Jesús kia Pascua.

¹⁴Ko kuitja hora sine sen, ndo Jesús ko ti sen teyuu chrikao ndo kuiji sen nti'a ko bake'e sen ti jii ntachaon. ¹⁵Tjume'e ndo Jesús ndachro ndo:

—¡Jan'an tsango jueña'o sinekuu kichuuna kia Pascua ti xratsen'ana!

¹⁶Ixi jan'an ntatjunta í sine'a kia jii'í tsija nchakon tsetuan'an ndo Dio.

¹⁷Ko tjume'e itsé ndo naa copa jitjiá vino ko kuajon ndo juasie ndo ngajin ndo Dio, ko ndachro ndo:

—Tin'innta ti jitjiá copa ko tonchjeye'e kichuunta. ¹⁸Jan'an ntatjunta ixi tsi'a vino tsija nchakon ti tsetuan'an ndo Dio.

¹⁹Ko tjume'e itsé ndo nutja ko kuajon ndo juasie ndo ngajin ndo Dio, ko konchrinjin ndo nio ko konchjeye'e ndo sen ko ndachro ndo:

© 1996 David C. Cook

Ndo Jesús juinekao ndo sen teyuu
(Lc. 22:19)

—Ji'i cuerpona tsájon tsen'en ixi ja'anta. Nche'enta ja'in, me'e xraxaonxinnintana jan'an.

²⁰ Ko juexin juine sen nutja kaxon kuajon ndo copa jitjiá vino ko ndachro ndo:

—Ti jitjiá copa ji'i xrondachro nge'e natjúá tsixintaxin ixi jnina tsintji ixi ja'anta.

²¹ *Ko xi sinchekjina nti'i jii xa, rineki'an xa ngata'a ntachaon.

²² Méxin chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, xrokonda tson'en xjan xranchi jitaxin xroon, ko, ícha tangi tson'en xi sinchekji xjan!

²³ Ko tjume'e sen teyuu chrikao ndo kuaxi sen juakaxin kichuu sen ixi ngisen sinche'e me'e.

Ngisen ícha tjintee

²⁴ *Ko tjume'e juakaxin kichuu sen ixi ngakjen'en sen, ngisen ícha tjintee. ²⁵ Tjume'e ndachro ndo Jesús:

—Kaxin xi chúxin'a ndo Dio tsango tetuan'an xa ngajin ni tjajnéa xa, ko xi tituan'an ndachro xa ixi tsango jian xa ko tingijna xa tjajnéa xa. ²⁶ *Ko ja'anta nche'anta jaña. Ixi ngisen ícha tjintee, ícha tsitikaon sen xranchi naa chajan, ko chujni ícha tetuan'an, me'e sinche'e ixra xranchi naa xi nchexra.

²⁷ *Méxin, ¿ngisen ícha tetuan'an, á sen take'e sine, o sen tajon sine ngajin ni jii ntachaon? Ngisen

sine ti jii ntachaon, ni me'e ícha tetuan'an na, ko jan'an ritjén ngajin ja'anta xranchi naa ni nchexra.

²⁸ *Ko ja'anta bake'enta ngajin jan'an kain nchakon ko bikonta kain nge'e tangi kuatsinga.

²⁹ Méxin jan'an tjá'anta juachaxin tsetuan'annta xranchi juachaxin kuayá'a chjána Ndotána, ³⁰ *ko ja'anta sintenta ko tsi'inta ti jii ntachaon tsétuan'an; tsake'enta nti'a tsetuan'annta ko sinchéñanta ijie ngajin teyuu tajna kuachrjenixin ndo Israel.

Ndo Jesús chronga ndo nge'e sinche'e ndo Pedro

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31;

Jn. 13:36-38)

³¹ Kaxon ndachro ndo Jesús:

—Simón, Simón, Xixron'anxrée juanchia xa juachaxin tsontsjenga xa xranchi noa trigo. ³² Ko jan'an kuinóatána ngajin Ndotána ixi ja'a nduaxin xrochuntiana. Ko nchakon xrokjan tsitikaonna, tingijna sen kichuu ixi kaxon tsitikaon sen ko soji tsintee sen.

³³ Ko ndo Simón ndachro ndo:

—Nchána, jan'an xrorua'anta ti no tsiku'unta na ko siá tsija'anta kaxon jan'an, ko siá ja'anta tsen'ennta, kaxon jan'an tsen'ena.

³⁴ Ko juatingíexin ndo Jesús:

—Pedro, jan'an ntatjua ixi jai xraxrotsje'a kuntaxichiká, ja'a xrondachrua níi vez chuxin'ana.

22:24: Mt. 18:1; Mr. 9:34; Lc. 9:46. 22:26: Mt. 23:11; Mr. 9:35.

22:26: Mt. 20:25-27; Mr. 10:42-44. 22:27: Jn. 13:12-15. 22:30: Mt. 19:28.

**Kuii hora tangi sinchekaon
nā ndo Jesús**

³⁵*Tjume'e ndo Jesús
juanchangi'e ndo sen chrikao
ndo:

—Nchakon xruan'annta,
bikon'inta puxa, nge'e tsinga
tomi, ko kate ko, zá xrojan nge'e
xrokonda'anta?

Ko je'e sen juatingíexin sen:

—Na'i, xro'an nge'e.

³⁶Ko tjume'e ndachro ndo Jesús:

—Ko jai je'a jaña tson'en; ngisen
chóna tomi, tsama sen tomie
sen, ko kaxon puxa tsengachjian
sen nge'e sine sen; ko ngisen
chóna'i espada sinchekji sen
noxrée sen ko tse'na sen chika.

³⁷Jan'an nduaxin ntatjunta ixi
xrokonda tangi tsónna xranchi
ndachro chijnje ndo Dio: “Xranchi
naa xi ndako'a nche'e, bikona
ndo.” Méxin kain ti jitaxin xroon
ixi jan'an, xrokonda jaña tson'en.

³⁸Tjume'e sen chrikao ndo
ndachro sen:

—Ncháina nti'i jii yuu chika
espada.

Ko ndachro ndo Jesús:

—Ó chao, í nichja'inta ícha.

**Ndo Jesús nichja ndo
ngajin ndotée ndo**

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹Tjume'e ndo Jesús
kuachrjexin ndo tjajna Jerusalén
ko sakjui ndo ti jii ijnā ndatin'in
olivo xranchi kuanche'e ndo, ko

sen chrikao ndo rué'e sen ndo.

⁴⁰Ko hora kuiji sen nti'a, ndachro
ndo:

—Ja'anta nichje'enta ndo Dio
ixi tsingijnanta ndo ixi xro'an ijje
tsamanta.

⁴¹Ko tjume'e ndo Jesús
kuachrjendáa ndo kijnxin
xranchi ti tjankani naa ixro, ko
nti'a bake'exin ndo ntatuchi'in
ndo ko nichje'e ndo ndotée ndo,
ndo Dio. ⁴²Ko ndachro ndo:

—Ndotána, siá tjaunnta,
tsatsinga kain nge'e tangi tsónna
ko tsoen'a xranchi jan'an tja'on,
tson'en xranchi tjaun ja'anta.

⁴³Ko tjume'e konoxin naa ndo
ángel kuixin ngajni ixi sinchesoji
ndo aséen ndo Jesús. ⁴⁴Ko ixi
tangi jiton'en aséen ndo Jesús,
ícha soji nichje'e ndo ndotée ndo
ko bakintji ndachjién ndo ngata'a
nche xranchi ndua gota ijni.

⁴⁵Hora juexin nichje'e ndo Jesús
ndotée ndo, ko bingatjen ndo
kuitsje'e ndo ti jii sen kuajikao
ndo, kuitja ndo sen stejua sen ixi
ijie juachjaon chóna aséen sen.

⁴⁶Méxin ndachro ndo:

—¿Sonda stechrinnta?
Xingama'anta, ko nichje'enta
ndo Dio ixi tsingijnanta ndo
sinche'anta nge'e ndako'a.

Itsé nā ndo Jesús tsije'e nā ndo

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50;

Jn. 18:2-11)

⁴⁷Xrajnichja ndo Jesús, kuii
kueya nā ko jitaon xi Judas, xi

© 1996 David C. Cook

*Itsé na ndo Jesús
(Lc. 22:50)*

me'e naa xi teyuu sen bajikao ndo. Ko konchjiñe'e xi me'e ngajin ndo Jesús ko kuitoxin xa ndo. ⁴⁸Ko tjume'e ndo Jesús ndache ndo xi Judas:

—Judas, ¿á ixi kuitoxiana me'e xrondachro sinchekjiana, jan'an chjen'en ndo Dio, xjan jong'i'e xranchi chujni?

⁴⁹Ko sen chrikao ndo Jesús, bikon sen nge'e jiton'en me'e juanchangi'e sen ndo:

—Ncháina,° ¿á tsjayana ngajin ni ji'i ixi chika espada?

⁵⁰Ko naa sen chrikao ndo Jesús juincheni'e sen naa xi nchexrée xitaana, xi ícha tetuan'an, naa chrinjinxon ndatsjon xa ti jian.

⁵¹Ko ndo Jesús ndache ndo sen chrikao ndo:

—Ó chao, tintu'enta xa.

Ko tjume'e ndo Jesús itsé ndo ndatsjon xi me'e, ko juinchexruen'en ndo xa. ⁵²Tjume'e ndo Jesús ndache ndo xi tetuen'en xitaana, ko xi tetuen'en ni'ngo ko ikaxin sen tetuan'an, xi kuji itsé xa ndo Jesús:

°22:49 *Ncháina* Señor *Ncháina Jesús* o *Ncháina Dio*

—¿Sonda bikuunta ntāa ko espada xrotséxinninta xranchi jan'an xrokjui naa xiche'e?
⁵³ *Kain nchakon bake'e ngajinnta ngaxin'in ni'ngo, ko xro'an juinche'enta. Ko jai oránta ixi tsitikaonnta xi tetuen'en ti naxixe'e.

Ndo Pedro xrondachro ndo ixi chúxin'a ndo ndo Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75;

Mr. 14:53-54, 66-72;

Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ko tjume'e itsé nā ndo Jesús, ko sabikao nā ndo ndo'a xitaana, xi ícha tetuan'an. Ko ndo Pedro kjínxin jiru'é'e ndo.
⁵⁵ Ko juaaka nā xro'i ngusine ntasien nchia me'e ko kuendajin nā xro'i. Ko kaxon ndo Pedro bake'e ndo ngakjen'en nā nti'a.
⁵⁶ Tjume'e naa nchri nche'e ixra nchia ngajin xitaana, ti bikon nchra ndo Pedro nti'a ti jii xro'i, ndachro nchra:

—Kaxon xi ji'i chrikao xa xi Jesús.

⁵⁷ Ko ndo Pedro ndachro ndo:

—Na'i, chuxin'a xi me'e.

⁵⁸ Ko tjume'e kuii inaa xi ko bikon xa ndo Pedro ko ndachro xa:

—Ja'a kaxon naa xi tajikao xi Jesús.

Ko ndo Pedro ndachro ndo:

—Na'i, nduaxin'a me'e.

⁵⁹ Kuatsinga xranchi naa hora ko tjume'e ndachro inaa xi:

—Nduaxin xi ji'i chrikao xa xi Jesús, ixi kaxon je'e xa xi nunte Galilea.

⁶⁰ Ko ndachro ndo Pedro:

—Nóna'i nge'e ndachronta.

Ko xrajnichja ndo itsje naa kuntaxichíká. ⁶¹ Ko tjume'e je'e ndo Jesús konkjan ndo tsje'e ndo ndo Pedro, ko ndo Pedro xraxaon ndo ixi jaña tsindachro ndo Jesús: “Xraxrotsje'a kuntaxichíká ja'a xrondachrua níi vez chuxin'ana.” ⁶² Ko tjume'e ndo Pedro kuachrje ndo nduja ko tsango tsjanga ndo.

Tjanoa nā ndo Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ko xi soldado ti stendáa xa ndo Jesús juaya xa ngajin ndo ko juanoa xa ndo. ⁶⁴ Ko bije'e xa ikon ndo ko tandee xa iton गया ikon ndo ko tjanchangi xa: —iNdachrua ngisen kóna!

⁶⁵ Ko tsango chinga ndache xa ndo, ko kuyakutee xa ndo.

Ndo Jesús jii ndo ngajin xi tetuan'an ni'ngo

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64;

Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ko ndúyaxin xra'o kain xi tetuan'an ni'ngo, ko xi taana tetuan'an, ko kain xi tjako ley ko bikao xa ndo Jesús ti ste xi tetuan'an nti'a ko ndachro xa:
⁶⁷ —Ndachijiana, ¿á ja'a ndo Cristo?

Ko je'e ndo ndachro ndo:

—Siá jaán xrondachrjan, ja'anta tsitikaon'anta. ⁶⁸Ko siá tsjanchangi'anta naa nge'e, ja'anta tsjatengíexin'anta, ko tsajanda'intana satsji. ⁶⁹Ko jan'an, chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, xrajai tsake'e ndatsjonxin jian ti jii ndo Dio chónða kain juachaxin.

⁷⁰Ko tjume'e kain xi ste nti'a juanchangi'e xa ndo Jesús ko ndachro xa:

—¿Á ja'a nduaxin chjen'en ndo Dio tjume'e?

Ko ndo Jesús juatingíexin ndo:

—Jaán, ja'anta ó ndachronta.

⁷¹Ko tjume'e ndachro xa:

—Íxrokonda'i xronichja ikaxin nã. Jan'anna ó kuin'anna nge'e nichja xi ji'i.

Ndo Jesús jii ndo ngajin xi Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5;

Jn. 18:28-38)

23 ¹Tjume'e kain xa bingatjen xa ko sabikao xa ndo Jesús ngajin xi Pilato.

²Ko nti'a kuaxi juankata'a xa ijie ngajin ndo Jesús, ko ndachro xa:

—Jan'anna kuitjána xi ji'i juinchexronka xa ni tjajanana. Ko ndachro xa ixi xrokonda'i tsjengana i'nã ngajin xi tetuan'an Roma, ko kaxon ndachro xa ixi je'e xa ndo Cristo, ko je'e xa naa rey tetuan'an.

³Ko tjume'e xi Pilato juanchangi'e xa ndo Jesús:

—¿Á ja'a Rey tituen'en ni judío?

Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—Ja'a ndachrua.

⁴Ko tjume'e xi Pilato ndache xa xitaana tetuan'an ko ni bikao ndo Jesús:

—Xro'an ijie titja jan'an ngajin xi ji'i.

⁵Ko kain ni ste nti'a ícha séen kuyako nã ko ndachro nã:

—Je'e xa juincheye'e xa kain ni tjajanana ixi jée tjako xa. Ko kuaxi juako xa nunte Galilea, ko jai ó nti'i tjajna Judea tjako xa.

Bikao nã ndo Jesús ngajin xi Herodes

⁶Ko kono'e xi Pilato ji'i, ko juanchangi xa á ndo Jesús kuixin ndo nunte Galilea. ⁷Ko ndachro nã ixi nti'a tixinixin'en ndo, me'e xi Pilato kuetuan'an xa ixi satsikao nã ndo Jesús ngajin xi Herodes ixi xi me'e tituan'an nunte Galilea, ko nchakon me'e xi Herodes tsikij xa tjajna Jerusalén. ⁸Ko ti bikon xi Herodes ndo Jesús, tsango bake'e xa juaxruxin ixi ó sée tjaun xa xrokuichuxin xa ndo ixi tsikin'en xa nge'e jian kuanche'e ndo, ko tjaun xa xrobikon xa naa ixrã ijié^p xrojuinche'e ndo Jesús. ⁹Ko xi Herodes juanchangi'e xa ndo Jesús itsjé nge'e ko je'e ndo xro'an nge'e juatingíexin ndo. ¹⁰Ko kaxon nti'a konchjiñe'e itsjé xitaana tetuan'an ko itsjé

^p23:8 naa ixrã ijié milagro

xi tjako ley ko tsango kueya ijię tjankata'a xa ndo Jesús.

¹¹Ko tjume'e xi Herodes ko kain xi soldadoe xa kuaxi xa chinga juinçekao xa ndo Jesús, ko juanoa xa ndo, ko tjume'e juinçekitsa xa ndo manta tetsáa xi rey. Tjume'e xi Herodes kuetuan'an xa satsjikao n̄a ndo Jesús ngajin xi Pilato íjngo.

¹²Nchakon me'e xi Pilato ko xi Herodes kuaxi tjento kichuu xa ixi seno kuaningakon'en kichuu xa.

Xi tetuan'an ndachro xa tsen'en ndo Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;
Jn. 18:39—19:16)

¹³Tjume'e xi Pilato kuiye'e xa xitaana tetuan'an ko kain ni tetuen'en ni judío, ko ni tjajna, ¹⁴ko ndache xa n̄a:

—Ja'anta bikuunta xi ji'i, ko ndachronta ixi nchexronka xa ni tjajna, ko ja'anta kuin'ennta nge'e juanchangi'a xa, ko jan'an kuitja'i ijię ngajin xa, xranchi ja'anta ndachronta. ¹⁵Kaxon xi Herodes kuitja'i xa ijię ngajin xa, méxin íjngo xruan'an xa xi ji'i nti'i. Ko ó bikonta ixi xro'an ijię chónđa xa tsikinixin tsen'en xa. ¹⁶Ko tsetuan'an tsikaon xa, ko tjume'e tsajon juachaxin satsji xa.

¹⁷Ko kia me'e, xi Pilato xrokonda tsajanda xa naa xi jixin'in ndo'achjiso. ¹⁸Ko kain n̄a kuaxi n̄a kuyako n̄a:

—¡Tajanda'ia xi ji'i! ¡Tja'onna tsajanda xi Barrabás satsji xa!

¹⁹Ko xi Barrabás jixin'in xa ndo'achjiso ixi juinçekronka xa ni tjajna Jerusalén ko naakóñaxón xa chujni. ²⁰Ko xi Pilato íjngo ndachro xa tsajanda xa ndo Jesús. ²¹Ko je'e n̄a ícha séen kuyako n̄a:

—¡Tjankanitua xa nt̄acru!
¡Tjankanitua xa nt̄acru!

²²Nínxin juanchangi xi Pilato:

—¿Nge'e ndako'a juinche'e xi ji'i? Jan'an titja'i ijię tsikinixin tsenxin xa. Jan'an tsetuan'an tsikaon xa, ko tjume'e tsajanda xa satsji xa.

²³Ko je'e n̄a ícha séen kuyako n̄a ko ndache n̄a xi Pilato tsjankanito xa ndo Jesús nt̄acru. Séen kuyako n̄a ko kaxon kuyako kain xi taana, xi tetuan'an, ko juacha n̄a nge'e tjaun n̄a.

²⁴Méxin xi Pilato juinche'e xa xranchi tjanchia n̄a.

²⁵Ko kuajanda xa xi Barrabás xranchi tjaun n̄a, xi bake'e ngaxin'in ndo'achjiso, xi juinçekronka ni tjajna ko naatsikóñaxón xa chujni. Ko xi Pilato kuajon xa ndo Jesús ixi sinçekao n̄a ndo xranchi tjaun n̄a.

Juankanito n̄a ndo Jesús nt̄acru

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;
Jn. 19:17-27)

²⁶Hora jitikao n̄a ndo Jesús ixi tsjankanito n̄a ndo nt̄acru, itsé n̄a naa xi tjajna Cirene ndatin'in xa Simón. Xi me'e nandá tsiki'x̄in xa chjakée xa ko juinçekama n̄a xa nt̄acru ko jiru'é'e xa ndo Jesús.

© 1996 David C. Cook

Ten'en ndo Jesús
(Lc. 23:33)

²⁷Ko jirué'e kueya ni tjanya, ko kaxon jirué'e itsjé nchri stetsjanga nchra ko stetoyako nchra ixi yaa nchra juachjaon ixi ndo Jesús.

²⁸Ko ndo Jesús ngatjia ndo tsje'e ndo nchra ko ndachro ndo:

—Ja'anta nchri tjanya Jerusalén, tsjangaxin'antana. Ja'anta tsjangaxinnta chjan'anta ko ja'anta. ²⁹Ixi tsij nchakon xronache kichuunta: “Tsango chaxro nchri jua'i kuachóna ichjan, nchri xro'an ichjan juinchejongí'e, ko juinчекaki'a nchra ichjan.” ³⁰*Tjume'e tsaxi na xronache na ijna “Xrabatjaninta”; ko xronichje'e na itjaõ ko xronachro na

“Nchekemáninta.” ³¹Siá ntayua jaña stenchekao na ntaa, ¿nge'e sinchekao na ntaa xema?

³²Ko kaxon bikao na yuu xiche'e, xi me'e kaxon tsjankanito na xa ntacru tjenka ndo Jesús. ³³Ko kuiji na ijna ndatin'in Ntajaa Chujni, ko nti'a juankanito na ndo Jesús ntacru ko kao kayui xiche'e, naa xi bake'e na xa ndatsjonxin jian ti jii ndo Jesús, ko inaa xa bake'e na xa ndatsjonxin kjon. ³⁴Ko ndo Jesús ndache ndo ndotée ndo:

—Ndotána, tjáña'anta ti ndako'a stenchena na ixi je'e na noe'a na nge'e stench'e na.

Ko xi soldado sondaonxin xa ixro ixi tsono'e xa ngisen tsjacha

23:30: Ap. 6:16.

manta jiá ndo Jesús. ³⁵Ko kueya ni tjajna nti'a stetsje'e nā, ko kaxon xi tetuan'an ko kain xa tjanoa xa ndo Jesús ko ndachro xa:

—Ikaxin nā bingijna xi ji'i, ko jai jua'i je'o xa tingijna xa aséen xa. Siá nduaxin je'e xa ndo Cristo tsixrua'an ndo Dio, chao xrobingijna aséen xa.

³⁶Ko kaxon xi soldado tjanoa xa ndo Jesús; ko tjoké'e xa ndo vino tsikonsán xrokui'i ndo. ³⁷Ko ndachro xa:

—Siá ja'a ndo Rey tetuan'an ni judío, ja'ua xingajinxian ntaā me'e.

³⁸Ko nui ti ntaā tsikake'e nā ndo Jesús tsikake'e nā naa ntaā nchíín ko tsikjin nā téé griego, ko latín, ko hebreo ko ja'in ndachro:

*“Xi ji'i Rey
tetuen'en ni judío.”*

³⁹Ko naa xiche'e ti yuu xi jitjjan nti'a, nichjangí'e xa ndo Jesús ko ndachro xa:

—Siá nduaxin ja'a ndo Mesías, xingajinxian ntaā me'e ko nchexingajianna jan'anna kaxon.

⁴⁰Ko inaa xiche'e jitjjan nango kuyakutee kichuu xa:

—Ja'a, ¿á xrakuen'a ndo Dio? Jajna stetjianna nti'i ko chinga stenchejinana. ⁴¹Ixi jaña tikinixinna ixi ndako'a juuntu'una. Ko xi ji'i xro'an nge'e ndako'a juinche'e xa ko nti'i

jitjjan xa. ⁴²Ko xi me'e ndache xa ndo Jesús:

—Ja'anta Jesús, xraxaonninta nchakon tsjangixinnta tsetuan'annta.

⁴³Ko juatingíexin ndo Jesús:

—Nduaxin ntatjua ixi jai tsake'e ngajin ti chaxro jii ngajní.

Kuen'en ndo Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41;

Jn. 19:28-30)

⁴⁴Ko konaxixe'e ngata'a nunte xrangíxixión ngusine nchakon, ko kuiji hora nínxin. ⁴⁵Ko chjiixro konaxixe'e, ko manta jijeexin ti ícha tjúá ndo'a ndo Dio chrinjintonga manta. ⁴⁶Ko ndo Jesús séen ndachro ndo:

—Ndotána, gaya tjáanta takéé aséenna.

Ko jaña jinichja ndo, ndakuen'en ndo.

⁴⁷Ko hora bikon xi tituen'en xi soldado romano nge'e kon'en, je'e xa kuajon xa juasie xa ngajin ndo Dio ko ndachro xa:

—Xi ji'i tjúá xa ko nduaxin xro'an nge'e sínká xa.

⁴⁸Ko kain ni ste nti'a, bikon nā nge'e kon'en, ko sakuintekji nā ko stexronka nā ko tandé'e itja nā ntakuin nā. ⁴⁹*Ko kain ni chúxin ndo Jesús, ko kaxon nchri rué'e ndo tsiki'xin nchra tjajna Galilea, ikjín ste nā stenchexroan nā kain nge'e kon'en.

Xrabaa ndo Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47;
Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Ko bake'e naa xi tsango jian, ndatin'in xa José ko tjañée xa tjaña Arimatea tikinixin'en Judea. Xi me'e kaxon xi tetuan'an tjañée ni judío. ⁵¹ Je'e xi me'e jichón'en xa kaxon

ngisen xroxruan'an ndo Dio tsetuan'an ngata'a nunte. Ko je'e xa bake'a xa juaxruxin ti nge'e juinche'e ikaxin ni tetuan'an.

⁵² Méxin, je'e xa kuitsje'e xa xi Pilato ko juanchia xa juachaxin ixi satsikao xa cuerpoe ndo Jesús. ⁵³ Ko juinchexingajin xa cuerpoe ndo Jesús ko kuintsía xa ndo naa manta natjúá tsango

© 1996 David C. Cook

Nti'i xrabaa ndo Jesús
(Lc. 23:53)

tjintee, ko bikao nā ndo ti tsinge nā ngaxin'in naa itjaq natjúá ti xraxro'an ngisen xrabaa. Nti'a bake'e nā cuerpoe ndo Jesús.

⁵⁴Kain ji'i kon'en kóndo viernes ti taxi nchekonchjian nā ixi tsjoké'e nā nchakon sábadó.

⁵⁵Ko sen nchri rué'e ndo Jesús kuixin nunte Galilea, konchjiñe nchra ko bikon nchra ti no tsikake'e nā cuerpoe ndo Jesús.

⁵⁶Ko ikjan nchra ndo'a nchra sinchekonchjian nchra inda chaxro xraxe ko xroan tsjimá cuerpoe ndo.

Ko nchakon sábadó joke'e nchra, xranchi tsikitue'en kain ni judío.

Xechón ndo Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8;
Jn. 20:1-10)

24 ¹Ndúyo domingo, nchakon xrangíxixín semana, ikjan nchra ti tsixrabaa ndo Jesús, ko jitikao nchra inda chaxro xraxe tsijinchekonchjian nchra ko sabikao kichuu nchra. ²Ko kuiji nchra nti'a ko bikon nchra ixi ixro tsikijeexin itjaq ti no bake'e nā cuerpoe ndo Jesús nango jii ixro. ³Ko kuixin'in nchra itjaq ko í kuitja'i nchra cuerpoe ndo.

⁴Tjume'e tsango xronka nchra ixi noe'a nchra nge'e kon'en. Ko tuinxin bikon nchra yuu xi ste tjenja nchra ko tóngixín manta

steyá xa. ⁵Ko tsango xronka nchra ko kuisée nchra nunte, ko xi me'e ndachro xa:

—¿Sonda tjéenta naa sen jichón ngakjen'en sen tsiken'en? ⁶*Je'e ndo í ko'a ndo nti'i; xechón ndo. Sintaxiñaonta nge'e ntatjunta ndo nchakon bakaji ndo nunte Galilea. ⁷Chjen'en ndo Dio, xjan jongí'e xranchi chujni, ndachro ndo ixi xrokonda xrotsé nā ndo ni tsango ña'i ko tsóña nā ndo ko tsenito nā ndo ntācru ko nchakon nínxin xroxechón ndo.

⁸Ko je'e nchra xraxaon nchra nge'e tsindachro ndo Jesús ⁹ko ikjan nchra ko beki nchra nge'e kon'en ngajin sen tenaá chrikao ndo ko ngajin ikaxin nā kaxon. ¹⁰Ko nchri bikao juajna ndatin'in nchra María Magdalena, nchri Juana ko inaa nchri ndatin'in María, janée ndo Jacobo, ko ikaxin nchri ste ngajin nchra. ¹¹Ko sen chrikao ndo Jesús kuitikaon'a sen nge'e ichro nchra ixi xraxaon sen jée nge'e stenichja nchra.

¹²Ko ndo Pedro kuachrjexin ndo nchia ko binga ndo kuitsje'e ndo ti no tsixrabaa ndo Jesús. Ko tsje'e ndo ngaxin'in itjaq^a ko bikon ndo ixi xro'an nge'e jii nti'a, je'o manta kuitsía cuerpoe ndo Jesús jii nango. Tjume'e ikjan ndo nchia ko tsango xronka ndo ixi nge'e kon'en.

^a24:12 itjaq cueva

24:6: Mt. 16:21; 17:22, 23; 20:18, 19; Mr. 8:31; 9:31; 10:33, 34; Lc. 9:22; 18:31-33.

© 1996 David C. Cook

*Ndo Jesús konoxin ndo ngajin yuu sen stetji tjanya Emaús
(Lc. 24:15)*

Nge'e kon'en cha'o Emaús

(Mr. 16:12-13)

¹³Xraje'o nchakon me'e, yuu sen chrikao ndo Jesús stetji sen cha'o itji tjanya ndatin'in Emaús, tjanya me'e jii xranchi tenaá kilómetro kójinxin ti jii tjanya Jerusalén. ¹⁴Ko stetjao sen kondee kain nge'e juinçekao nā ndo Jesús. ¹⁵Ko stenichja sen, ndo Jesús konchjiñe'e ndo tjenka sen ko jitikao ndo sen ngatja cha'o. ¹⁶Ko maski bikon sen ndo Jesús jua'ki kuichúxin sen ndo. ¹⁷Ko ndo Jesús juanchangi ndo:

—Ja'anta, ¿nge'e stetjaunnta ti ya'anta cha'o? ¿Ko sonda tsango ni'e asáanta?

¹⁸Ko naa sen ndatin'in Cleofas juatingéxin:

—¿Ja'ua ja'a jui'a tjanya Jerusalén ko noa'ia nge'e kon'en nchakon ji'i?

¹⁹Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—¿Nge'e kon'en nti'a?

Ko je'e sen juatingéxin sen:

—¿Á noa'ia nge'e kon'en ndo Jesús, ndo tjanya Nazaret, naa ndo profeta kuachronga chijnie ndo Dio? Kain nge'e nichja ndo ko ti juinche'e ndo juako ndo ijié juachaxien ndo Dio, ko ni bikon kain ji'i juinche'e nā juaxrxin.

²⁰Ko xi taana xi tetuan'an ko xi tetuan'an tjananāna kuajon xa ndo Jesús ngajin xi Pilato ixi

tsake'e ndo xa nganito ntacru. ²¹ Ko jan'anna xraxa'onna ixi je'e ndo Jesús xrokuantsjengí'e ndo ti tetuan'an ni romano ngajin tjajnanana Israel. Ko jai ó chónda ní nchakon kuen'en ndo. ²² Ko kaxin nchri barué'e ndo Jesús juinchexronkana nchra ixi ndúyo kuitsje'e nchra ti no tsixrabaa ndo Jesús, ²³ ko kuitja'i nchra cuerpoe ndo, ko ikjan nchra nchia ko bekinana nchra ixi yuu sen ángel konoxin sen ngajin nchra ko chronga sen ixi ndo Jesús jichón ndo. ²⁴ Ko kaxin sen kichianna ikjui sen kuitsje'e sen ti no tsixrabaa ndo ko kuitja sen xranchi ndachro je'e nchra, ko kaxon bikon'a sen ndo.

²⁵ Ko ndo Jesús ndachro ndo:

—;Sonda tienxin'anta, ko tsango indao titikaonnta kain ti nge'e ndachro sen profeta kuii sa'ó! ²⁶ ;Á je'a ixi tsango tangi xrokon'en ndo Cristo sa'ó ko tjume'e xrokuayé'e ndo itsjé juasaya ngajní?

²⁷ Ko tjume'e juangíxin ndo juinchekuen'en ndo sen nge'e jítaxin xroon chijnie ndo Dio ti ndachro nge'e xrokon'en je'e ndo Cristo. Ko juangíxixín ndo ti no tsikjin ndo Moisés ko kain sen kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó.

²⁸ Ko kuiji sen tjajna, ko ndo Jesús juinche'e ndo xranchi saxrokjui ndo ícha ikjín. ²⁹ Ko je'e sen kuinóatée sen tsitu'e ndo ngajin sen:

—Tituan'anta ngajinna ixi ó kontie.

Ko ndo Jesús kuixin'in ndo nchia ko kuitu'e ndo ngajin sen. ³⁰ Ko kuintee sen ti mesa ko ndo Jesús itsé ndo nutja ko kuajon ndo juasie ndo ngajin ndo Dio, ko tjume'e konchrijin ndo nio ko kuajon ndo nio ngajin sen.

³¹ Ko hora me'e, xitje'e ikon sen ko kuichúxin sen ndo Jesús ko je'e ndo sajuixin ndo ti ste sen.

³² Ko je'e sen ndache kichuu sen:

—;Á je'a aséeina tsango chaxro kono'e ti steyá'ana cha'o ko je'e ndo jinichjajna ndo nge'e xrondachro chijnie ndo Dio?

³³ Ko í chuen'a sen ícha; tuinxin kua sen cha'o ko ikjan sen tjajna Jerusalén. Nti'a kuixin'in sen nchia ti ste sen tenaá apóstol chrikao ndo Jesús ko ikaxin sen ste nti'a. ³⁴ Ko sen ste ngaxin'in nchia chronga sen:

—Ndo Jesús nduaxin xechón ndo, ixi konoxin ndo ngajin ndo Simón Pedro.

³⁵ Tjume'e sen yuu kuixin' tjajna Emaús chronga sen nge'e kon'en ngatja cha'o, ko xranchi kuichúxin sen ndo Jesús ti konchrijin ndo nutja ko konchjeya ndo nio.

Ndo Jesús konoxin ndo ngajin sen chrikao ndo

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18;

Jn. 20:19-23)

³⁶ Ko xra stetjao sen nge'e kon'en, je'e ndo Jesús bake'e ndo ngusine ti ste sen ko ndachro ndo:

—;Á chao stenta?

© 1996 David C. Cook

*Ndo Jesús konoxin ndo ngajin ikaxin sen bajikao ndo
(Lc. 24:36)*

³⁷Ko je'e sen ícha xronka sen ixi xraxaon sen ti stetsje'e sen naa espíritue ni tsiken'en. ³⁸Ko je'e ndo Jesús ndache ndo sen:

—¿Sonda tsango stexronkanta ko sonda xratitikaon'anta ngaya asáanta? ³⁹Tsje'enta tjáana ko tutéena ixi nduaxin jan'an. Itseninta ko tsje'enta; ixi naa espíritue ni tsiken'en chónnda'i ntao ko intaa xranchi tikonnta chonda jan'an.

⁴⁰Jaña ndachro ndo, ko juako ndo itja ndo ko tutée ndo. ⁴¹Ko je'e sen xratitikaon'a sen nge'e stetsje'e sen ixi tsango juaxruxin ste sen ko xrastexronka sen; méxin, je'e ndo ndachro ndo:

—¿Á chondanta nge'e sineni?

⁴²Ko je'e sen chjée sen ndo tu'o kucheg tsichjánta'a xro'i ko tu'o katje chónnda tsjeen kuchji'i. ⁴³Ko

je'e ndo itsé ndo nge'e kuajon sen ko juine ndo ko je'e sen stetsje'e sen. ⁴⁴Ko tjume'e ndachro ndo:

—Nchakon bake'e ngajinnta ntatjunta kain nge'e xrojuinchená nã xranchi tsikjin ndo Moisés ko tsikjin sen profeta ko ti jitaxin xroon Salmo.

⁴⁵Ko tjume'e je'e ndo kuajon ndo juachaxin ixi tsiénxin sen ti jitaxin xroon chijnie ndo Dio, ⁴⁶ko ndachro ndo:

—Ja'in jitaxin ixi ndo Cristo xrokonda tsen'en ndo ko nchakon nínxin xroxechón ndo. ⁴⁷Ko juachaxien ndo ko nombrée ndo xrokonda xronichja nã tsin'en kain ni tjajna xasintajni ixi jaña xrokjan nã tsitikaon nã ndo Dio, ko tsomé'e kain ti ndako'a nche'e nã. Xroxrangíxixión tsin'en ni tjajna Jerusalén. ⁴⁸Ko ja'anta

ti bikonta kain ji'li xrokonda
xronichjanta ti nge'e bikonta.
49 *Ko jan'an xroxruan'annta ti
nge'e ndachro Ndotána. Ja'anta
tituan'anta nti'i tjajna Jerusalén
tsayéjanta ijié juachaxin tsi'xin
ngajní ko me'e Espíritue ndo Dio.

**Ndo Jesús sakjui
ndo ngajní**
(Mr. 16:19-20)

50 *Ko kuachrjexin sen tjajna
me'e ko ndo Jesús bikao ndo

sen tjajna Betania. Nti'a juatsi'in
itja ndo ko juinchenchaon ndo
sen. 51 Ko xrajinchençaon ndo
sen, je'e ndo kuachrjendáa ndo,
ko kuaxi kuajin'in ndo ngajní.
52 Ko je'e sen kuajon sen juasaya
ngajin ndo Jesús. Ko tjume'e
ikjan sen tjajna Jerusalén, ko
tsango ijié juaxruxin chónnda
aséen sen. 53 Ko kain nchakon
bake'e sen ngaxin'in ndo'a ndo
Dio ko tajon sen juasaya ngajin
ndo.

© 1996 David C. Cook

Ndo Jesús sakjui ndo ngajní
(Lc. 24:51)

24:49: Hch. 1:4. 24:50: Hch. 1:9-11.